

ΕΡΓΗΡΑΜΜΑ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟΝ.

Ἐκδιδόμενον ἀπαξ τοῦ μηνός.

Ἐν ΑΘΗΝΑΙΣ 20 Δεκεμβρίου 1869. | ἜΤΟΣ Β'. ΦΥΛΛΑΔΙΟΝ Η'.

ΑΛΕΞΑΝΔΡΑ.

ΑἰΛΗ ΙΣΤΟΡΙΑ

δ π δ

ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΥ ΔΟΥΚΡΟΣ.

I.

Ἡ οἰκογένεια τοῦ συνταγματάρχου Ἀλεξίου δὲ Κιῶρη ἦτο μία τῶν ἀρχαιοτέρων καὶ εὐγενεστέρων τῆς Ῥωσικῆς αὐτοκρατορίας. Ἡ αὐτοκρατορικὴ εὐνοία τὴν εἶχε περιβάλλει ἀπὸ ἀκροῦ δόξης καὶ τιμῶν διὰ τῆς ἰσχυρᾶς ἐπιβροῆς ἣν τῇ ἀπένειμαν ἐν τῇ αὐλῇ.

Δὲν θὰ ἐκπλαγῇ τις λοιπὸν, ἐὰν λέγωμεν, πόσον ταχὺ ὑπῆρξεν εἰς τὸν στρατὸν ὁ προεβασμὸς τοῦ νέου κόμητος Ἀλεξίου,

καὶ ἐὰν προσθέσωμεν ὅτι δῖπλωμα συνταγματάρχου τῆς αὐτοκρατορικῆς φρουρᾶς τῷ ἐπέμφθη ὡς δῶρον ἑορτῆς, καθ' ἣν ἡμέραν ἐφθασεν εἰς τὸ εἰκοστὸν ἔβδομον ἔτος τῆς ἡλικίας του.

Ἐτύχης ὁ κόμης Ἀλέξιος.

Ἡ φύσις καὶ ὁ πλοῦτος τὸν εἶχον ἐξ ἀπαλῶν ὀνύχων περιποιηθῆ ὡς κακομαθημένον παιδίον.

Ἐπρεπε νὰ γνωρίσῃ ἱκανὸν χρόνον καὶ μεταξὺ τῶν νέων μεγαίστων τῆς αὐλῆς τίς ὁ δυνάμενος φυσικῶς ν' ἀντιπαραβληθῆ πρὸς αὐτόν: εἶχε τὸ ἀνάστημα μᾶλλον ὑψηλὸν ἢ χαμηλόν, τὸ βᾶδισμα πλήρες εὐκινήσιας καὶ διακεκριμένης καταγωγῆς. Οἱ μέλανες αὐτοῦ ὄφθαλμοί, εἰς οὓς ἔλαμπε γλυκύτερος ἀπερίγραπτος, προσέλκυον πρὸς αὐτὸν τὰς συμπαθείας ἀπάντων ἢ ἐπέφερον ὑπόκλισιν τῆς κεφαλῆς καὶ αὐτῶν τῶν μᾶλλον αὐθαδῶν, ὅταν ἡ ἀγανάκτησις ἢ ἡ ὀργὴ ἤρχετο

νά τοὺς ἀνάψῃ μὲ λάμψιν τόσον λαμπρὰν ὅσον καὶ τοχεῖν!

Ἔιχε μολαταῦτα καλὴν καρδίαν· ἀλλ' ἡ συνήθεια τῶν ἐπιτυχῶν τὸν ἀπεκατέστησεν ὄχι μάταιον, ἀς σπεύσωμεν νὰ τὸ εἴπωμεν, ἀλλ' ὀλίγον ἐλαφρὸν εἰς αἰσθηματικὰς ὑποθέσεις.

Χωρὶς νὰ θέσῃ ἀκριβῶς τὴν δόξαν του εἰς τὰς φιλαρέσκους ἐρωμένιας, αἵτινες ἐσημείουσιν ἐκάστη τὰς ἡμέρας τῆς, ἠορᾶνετο ἀλαζονίαν τινὰ βλέπων κρατούμενον κακῶς; τὸ πείσμα, τὰς ἀντιζηλίας, τὰς θηλυπείρας ζηλοτυπίας τῶν γυναικῶν τὰς ὁποίας ὑπεγείρουσι μίαν λέξις πίπτουσα τῶν χελέων του ἢ ἐν βλέμμα ἐκφερόμενον ἀπὸ τῶν ὀφθαλμῶν του εἰς τὸν λάμποντα κύκλον τῶν τῆς Πετροπούλεως νεανίδων.

Ἐνέπνευσεν ἡμέραν τινὰ εἰς τὸν ὥραιον τοῦτον δὸν Ζουὰν ἡ φαντασία νὰ ἐξορισθῇ εἰς τὰ περὶ χωρὰ τοῦ Νέβα, μὴνὰς τινὰς, μακρὰν τοῦ θεάτρου τῶν θειάμβων του.

Ἐζήτησεν ἄδειαν παρὰ τοῦ αὐτοκράτορος, καὶ δὲν εἶχεν εἰμὴ νὰ ζητήσῃ ἕνα λάβη· ἡ ἄδεια αὕτη τῷ ἐχορηγήθη ἀμέσως.

Εἰς ἀπαντὰς ἐκρύψε τὴν ἀναχώρησίν του καὶ ἀπεδήμησεν ἐκ Πετροπούλεως, ὑπὸ δύο μόνον κοζάκων ἀκολουθοῦμενος.

Ἡ ἀπουσία του παρετηρήθη κατ' ἀρχὰς εἰς τὰς ἀριστοκρατικωτέρας συναστροφὰς τῆς πρωτευούσης.

Ἐνόμισαν οὖν ἦτο ἀδιάθετος.

Ἄλλ' ὅταν ἔμαθον ὅτι ὁ κόμης ἐξέφυγε λάθρα τοῦ ξενοδοχείου του, περιέμενον ὅπως μάθωσι τὴν αἰτίαν τῆς τοιαύτης φυγῆς.

Περιέμενον ματαίως·

Αἱ νεάνιδες ἤρχισαν νὰ στεναζώσιν.

Οἱ νεανίαι ἤρχισαν νὰ ἐλπίζωσιν.

Ὁ Λέων ἀπεμακρύνθη τοῦ ποιμνίου· εἰς τὸ ἐξῆς αἱ λευκαὶ προβατῖναι ἀνῆκον εἰς τοὺς πιστοὺς ποιμένας.

Πολλὰ συνοικέσια ἀναβλήθη, ὑπεγράφησαν καὶ ἐξετελέσθησαν. Ἐν τούτοις τὸ καθῆκον ἐμοῦ ὡς ἀληθοῦς ἱστορικοῦ, μὲ ὑποχρεοῖ νὰ εἴπω ὅτι τὸ πείσμα καὶ ἡ λύπη, ὑπῆρξαν τὸ μεγαλείτερον μέρος εἰς τὴν ἀφθονίαν ταύτην συμβολαίων καὶ ὑπογραφῶν· μετὰ τῶν ὥραιων τούτων μνηστῶν αἱ μὲν ἤθελον νὰ τιμωρήσωσι τὸν κόμητα διὰ τὴν φυγὴν του· αἱ δὲ, — ἀλλ' αὐταὶ

ἦσαν μικρότερος ἀριθμὸς, — δὲν ἤλπιζον νὰ τὸν ἐπανιδῶσι πλέον. Τέλος, καὶ διὰ νὰ φθάσωμεν ταχύτερον εἰς τὸ ἐπόμενον κεφάλαιον, ἀς εἴπωμεν ὅτι ἅπασαι τὸν ἐπεβάδονον μ' ἐπιπλήξεις, ἀλλὰ πρὸς ἀνταμοιβήν, οἱ νέοι συζυγοὶ τὸν πύλογον, καὶ τῷ κύχοντο μάλιστα εὐτυχῆς καὶ μακρὸν ταξειδίον.

II.

Πρὸ τριῶν ἡδὴ μηνῶν εἶχεν ἀναχωρήσει. Τῷ ὑπελείπετο ἀκόμη εἰς, μέχρι λήξεως τῆς ἀδείας του.

Τὸ ταξειδίον του ἦτο συνέχεια ἡδονῶν. Ὡς ἄλλοτε οἱ ἵπποταὶ ἀπεδήμουν ζητοῦντες ἀπὸ ἐπαυλεως εἰς ἐπαυλιν ξενίαν, ἦν τοῖς ἐχορηγοῦν πάντοτε, ὁ Ἀλέξιος δὲ Κιῶφ ὁμοίως ἔκρουε τὴν θύραν τῶν βογιάρων κατοικούντων τὴν ἐπαρχίαν, εὐγενῶν χωρικῶν, σπευδόντων νὰ δεχθῶσι μὲ πάντα τὰ εἶδη διακρίσεως ἕνα τῶν εὐνοουμένων τοῦ αὐτοκράτορος.

Ἡμέραν τινὰ ὁ κόμης διέβαινε πεδιάδα ἀνθοστεφῆ. Οἱ κοζάκοι τὸν ἠκολούθουν εἰς ἰκανὴν σεβασμῷ ἀπόστασιν ὁμιλοῦντες ἐλευθέρως, ἀλλὰ χαμηλῇ τῇ φωνῇ, ἵνα μὴ ταραξῶσι τὴν σιρὰν τῶν σκέψεών του εἰς τὰς ὁποίας ἐφαινετο ὅλος ἔιδωτος.

Ἀληθῶς ἡ ὥρα καὶ ἡ τοποθεσία ἦσαν κατάλληλα διὰ βρεθασμῶν.

Ὁ ἥλιος, εἰς τὸ τέρμα του, διέχεεν ἐπὶ τῆς ἐρήμου ἐξοχῆς χρώμα βόδιον, τὸ ὅποιον ἐστίλειο, λεπτῶς τὸ φύλλωμα τῶν πεπληρωμένων ἀνθη δενδρῶν.

Τὰ πτηνὰ ἐψάλλον ἐπὶ τῶν κλώνων, ὧν τὸ ἐλαφρὸν φύσημα αὐρας τῆς ἀνοιξεως, ἔφερε μίγματα εὐωδίας.

Ὁ κόμης ἀφῆκε τὸν χαλινὸν νὰ πῆσῃ ἐπὶ τοῦ τραχήλου τοῦ ἵππου του. Τὸ εὐφρὲς ζῶον, ὡς νὰ ἠνῴσει τί συνέβαιναν εἰς τὴν ψυχὴν τοῦ κυρίου του, ἐβάδιζε σιγηλῶς, ὑψώνον ἐνίοτε τὴν κεφαλὴν ἵνα θορυβῶδῶς ἀναπνεύσῃ τὰς θερμὰς εὐωδίας, αἵτινες ἠγείροντο ἐκ τῆς γῆς· ἐνόσφῃ ἡ ἐσπέρα κατήρχετο ἀπὸ τὸν οὐρανόν.

Τί ἐσκέπτετο ὁ Ἀλέξιος δὲ Κιῶφ;

Μήπως τὴν λαμπρὰν τῆς πρωτευούσης διαμονήν;

Μήπως τὰ πολυτελῆ ἵπποδρόμια;

Ὄχι!

Ὁ κόμης δὲ Κιῶφ ἠορᾶνετο τὸ θέλγητρον αἰσθημάτων, τὸ ὅποιον δὲν ἠδύνατο νὰ ὀρίσῃ. ἀλλ' εἰς τὸ ὅποιον ὅλως ἀφωσιούτο.

Ἦτο εὐτυχῆς· διατί; θὰ ἦτο πολὺ ἀμήχανος νὰ τὸ εἴπῃ, καὶ μάλιστα ἐάν τις ἠδύνατο νὰ τὸν παρατηρήσῃ τότε, θὰ ἔβλεπε δύο δάκρυα τὰ ὅποια καταβρέοντα ἐκ τῶν ὀφθαλμῶν του ἐφαίνοντο φωτιζόμενα ὑπὸ οὐρανιας χαρᾶς.

Ἡ γενικὴ τῆς φύσεως συστοιχὴ ἐπέφερε συναίσθησιν εἰς τὴν ψυχὴν του, καὶ ἡ γλῶσσα ἦν αὐτὸς μετεχειρίζετο δι' αὐτήν, ἦτο νέα δι' αὐτόν.

Πτωχὴ ψυχὴ! ἐβάδιζεν ἀπὸ ἐκπλήξεως εἰς ἐκπλήξιν εἰς ἐκάστην ἀνακάλυψιν, τὴν ὅποιαν τῷ ἐπροξέειον φωναὶ μυστηριώδεις· αἵτινες ἅπασαι τῷ ἔλεγον ὡς εἰς χορὸν:

— Ἐν τῷ μέσῳ τῶν ἡδονῶν, δι' ὧν μέχρι τοῦδε ἐκορέσθη, εὔρες τὴν ἀληθῆν χαρὰν;

Καὶ ἡ ψυχὴ ἀπεκρίνετο:

— Ὄχι!

Αἱ φωναὶ ἐξηκολούθουν:

— Τὰ χεῖλη σου ἐφύλαξαν τὴν εὐωδίαν τῶν μεθυστικῶν ποιῶν, τὰ ὅποια ἀχνίζουν εἰς τὴν προσβολὴν τῶν εὐτυχῶν;

— Ὄχι! ὄχι! ἀπεκρίνετο ἡ ψυχὴ.

Ἐπειτα αἱ φωναὶ ἔλεγον ἔτι:

— Ἄχ! πόσον σὲ λυπούμεθα, σὲ, ὅστις, εἰς τὸν κολοφῶνα τῆς εὐτυχίας, τῆς εὐνοίας καὶ τῆς δόξης, δὲν ἠδυνήθης ἀκόμη νὰ εὔρης τὴν ὑπερτάτην χαρὰν καὶ τὴν βαθεῖαν μέθην, ἦν ὁ τελευταῖος τῶν δούλων σου κατέχει καὶ εἰρηνικῶς ἀπολαμβάνει.

— Ποία εἶναι ἡ μέθῃ οὕτη; Ποία εἶναι ἡ χαρὰ αὕτη; Ποῦ τὰς ἀπαντῶσιν;

— Εἰς ἐν δάκρυ, εἰς ἐν μερίδιμα! Ὄχοσε! ἐξακολούθει, ἐξακολούθει τὸν δρόμον σου, εὐτυχῆς ψυχὴ! πρὸ πάντων μὴ καυχᾶται διὰ τὴν εὐτυχίαν σου. ἐπειδὴ πλησίον αὐτῆς παρίσταται ἡ ἀδιαφορία!

Ὁ νοερός οὗτος διάλογος ἔκαμε τὸν νέον κόμητα δὲ Κιῶφ νὰ ὀνειροπολῇ, καὶ ὀλίγον κατ' ὀλίγον ἀκούων, ἠορᾶνετο πληροῦμενον ἅπαν τὸ σῶμα αὐτοῦ ἐκ νέων καὶ ἁγνῶν αἰσθημάτων.

— Θεέ μου! ἐψιθύρισε, δός μοι τὴν εὐτυχίαν, ἥτις λείπει ἀπὸ τὴν ψυχὴν μου! Θεέ μου! εὐσπλαγχνίσου τὴν μοναξίαν μου!

Ἐξηκολούθησε βαδίζων οὕτω ἐπὶ ἡμισίαν εἰσέτι ὥραν, ὅτε εἶδε προκείμενον τινὰ οἰκίσκον. Ἦτο δὲ εἶδος πανδοχείου, ἔχοντος πρῶτον πάτωμα καὶ περικυκλωμένου ἀπὸ μικρὸν περιβόλον.

Φθάσας πρὸ τῆς θύρας ἐπέβησεν.

Οἱ δύο κοζάκοι ἐσπευσαν νὰ τὸν μιμηθῶσι.

Παρευθὺς ἀνὴρ ὀπωπῶν ἠλικιωμένος ἐνεφανίσθη ἐπὶ τοῦ κατωφλίου καὶ προέβη πρὸς τὸν κόμητα, κρατῶν τὸν πῖλόν του εὐσεβῶς εἰς τὴν χεῖρα.

III.

— Ὁ κύριος ἐπιθυμεῖ νὰ μένῃ ἐδῶ; ἠρώτησεν ὁ ἄνθρωπος τῆς οἰκίας.

— Ναί, ἀπεκρίθη ὁ κόμης.

— Διὰ νὰ ἔλθῃ τὴν νύκτα;

— Ὄχι, θὰ κοιμηθῶ εἰς τὴν γειτονικὴν πόλιν, ἥτις δὲν θὰ ἀπέχη πολὺ ἀπ' ἐδῶ;

— Τέσσαρα βέρτσια κύριε.

— Λοιπὸν! θὰ διαμεῖνω παρὰ σοὶ μέχρις ὅτου ἀναπαυθῶσιν οἱ ἵπποι μου· δός εἰς αὐτοὺς τροφὴν καὶ πρόσφερε εἰς τοὺς ὑπηρέτας μου φιάλην οἴνου.

— Κύριε, δὲν θὰ μοι κάμετε τὴν τιμὴν νὰ λάβῃτε τι παρ' ἐμοῦ;

— Οἶνον μετὰ ὕδατος, καὶ ὀλίγους καρπούς.

Ὁ πανδοχεὺς παρετήρησε προσεκτικῶς τὸν κόμητα.

— Λοιπὸν! τί περιμένεις καὶ διατί μὲ παρατηρεῖς οὕτω;

— Συγγνώμην . . . συγγνώμην . . . ἐθέλω νὰ σὰς ὑπηρετήσω, κύριε.

— Ἄγωμεν! πρὸ πάντων σπεῦσον.

Οἱ δύο κοζάκοι ἔβησαν τοὺς ἵππους εἰς τι παράπηγμα, χρησιμεῖον ὡς σταῦλος, περιμένοντες νὰ ἔλθῃ ὁ κύριος τοῦ πανδοχείου, ἵνα τοῖς δεῖξῃ ποῦ ἦτο ἡ βρώμη, καὶ τὰ ἀναγκαίουτα διὰ τὴν ἐπιμέλειαν τῶν φορτηγῶν ζῶων.

Ὁ κόμης ἐκάθισεν ἐπὶ λιθίνου καθίσματος, ἐπακουμβοῦντος εἰς τὸν τοίχον τοῦ μικροῦ περιβόλου· ἦτο ἀκόμη κυριευμένος

ὑπὸ τῶν προηγουμένων συγκινήσεων ἀφῆκε τὴν ἰδέαν πλανωμένην εἰς τὸν ἀμφίβολον τοῦτον κόσμον, ἀλλὰ θελκτικὸν, τὸν ὁποῖον ἡ φαντασία ἐπλήρωσε κατοίκων.

Αἴφνης φωνὴ νεαρὰ καὶ γλυκεῖα ἠκούσθη πλησίον αὐτοῦ.

Ἀνήγειρε τὴν κεφαλὴν· ἀλλ' οὐδένα παρ-ετήρησεν.

Ἡ φωνὴ αὕτη ἦτο νεάνιδος, καὶ ἰδοὺ τί ἔψαλλε :

Τὰ φιλήματα τοῦ ἡλίου ἀνέλυσαν τὴν χιόνα τῶν ἀτραπῶν. — Ἡ φύσις ἐνεδύθη τὰ ὠραία ἐνδύματα τῆς ἑορτῆς. — Διατί ἐγὼ νὰ ἦμαι τεθλιμμένη, ὅταν τὸ πᾶν πέριξ μου ἦναι χαροποιόν; — Τὰ φιλήματα τοῦ ἡλίου ἀνέλυσαν τὴν χιόνα τῶν ἀτραπῶν. Τὸ πτηνὸν καλεῖ τὴν σύντροφόν του· κτιζοῦν ὁμοῦ τὴν φωλεάν των ὑπὸ τὰ φυλλώματα. — Καὶ ἰδοὺ ἡ φωλεὰ παρῆναι πλήρης ἁσμάτων. — Διατί λοιπὸν κλαίω; — Τὸ πτηνὸν καλεῖ τὴν σύντροφόν του· κτιζοῦν ὁμοῦ τὴν φωλεάν των ὑπὸ τὰ φυλλώματα.

Οὕτω ἔλεγεν Ἑλθα ἡ ξανθὴ, ἐν ᾧ ὁ Ἰβάν ἠκολούθει τὸν κύριόν του εἰς τὸν πόλεμον. — Ἀλλοίμονον! ἐπιθύρησεν αὕτη, ὁ θάνατος ἐθέρησε πολλοὺς γενναίους! — Οἱ κόρακες ὑψοῦντο ἀπὸ τὰ ἐνδύματα τοῦ πέπλου· ἀντεκατέστησαν τὸν νυμφικὸν πέπλον. — Ἀλλ' ὁ Ἰβάν ἐπανήλθεν ἀπὸ τὸν πόλεμον, τί ὄφελει! αὕτη δὲν κλαίει πλέον, Ἑλθα ἡ ξανθὴ!

Βεβαίως εἰς τὸν περίβολον ἔψαλλον οὕτω ὁ κόμης ἀνέβη ἐπὶ τοῦ ὁποῖου ἐκάθητο θρονίου.

Ὁ τοίχος δὲν ἦτο ὑψηλός. τῷ ἦτο εὐκολον νὰ παρατηρήσῃ εἰς τὰ ἐνδότερα.

Ἡ αἰδὼς ἦτο ἐκεῖ.

Ἐξέβλεπεν αὕτη σιγαλὴν φωνὴν, βλέπουσα ξένον ἐμπροσθεν αὐτῆς. ἠθέλησε ν' ἀποσυρθῆ.

— Μείνε, καὶ πρὸ πάντων ἐξακολούθει τὸ ἔργον, δευποσύνη, τῇ εἶπεν ὁ κόμης.

— Τὸ ἄσμά μου ἐτελείωσεν, ὡς καὶ ἡ ἐργασία μου, ἀπεκρίθη ἡ νεάνις δεικνύουσα κἀνιστρόν τι.

Ἐπειτα προσέθηκεν :

— Ἰδοὺ οἱ καρποὶ τοὺς ὁποῖους συνέλεξα δι' ὑμᾶς, διότι εἰσθε ἀναμφισβόλως

εὐγενῆς ὀδοιπόρος, περὶ τοῦ ὁποῖου μοι ὠμίλησεν ὁ πατήρ μου.

— Ἄ! ὁ κύριος τοῦ πανδοχείου τούτου εἶναι . . .

— Ὁ πατήρ μου, ναὶ κύριε.

— Ἀλεξάνδρα ἐρώνησεν ὁ πανδοχεύς.

— Στῆτε, ἰδοὺ μὲ φωνάζει. Ὀρίσατε εἰς τὴν οἰκίαν μας, θὰ εἶ, ὑπηρετήσῃ ὁ πατήρ μου.

Ἀπῆλθε δ' ἔλαφρά ὡς ἔλαφος.

Ἡ Ἀλεξάνδρα, ἐπειδὴ εἶπομεν ἤδη τὸ ὄνομα αὐτῆς, ἦτο δεκασκοταετής· ὑψηλὴ, εὐκίνητος· εἶχε καλλονὴν ἀλιθῶς ἀξιοσημειω-τόν τὸ πρόσωπόν της, καθαρότερον ἤστρα-πτε καὶ περιεκυκλούτο ὑπὸ ξανθῆς καὶ ἀφθόνου κόμης· τὸ στῆθος της καθαρῶς καὶ προφανῶς δηλούμενον τῇ ἐδίδε σοβαρότητα τινα, ἀλλ' ἦτις συνεκρινάτο μετ' ἀφόβου γλυκύτητος τῶν κυανοχρῶν αὐτῆς ὀρθαλ-μῶν. Ἦτο γυνὴ τελεία, ἀλλ' ὑπὸ τὴν γυ-ναῖκα ἔβλεπέ τις εἰσέτι παιδικὴν ἀθωό-τητα.

Αὕτη ἡ ἰδίᾳ Ἀλεξάνδρα ὑπηρετεῖ ἐν τῇ τραπέζῃ τὸν κόμητα.

Οὗτος δὲν ἠδύνατο ν' ἀποσπάσῃ τοὺς ὀρθαλμούς του ἐκ τῆς ὠραίας νεάνιδος.

Οἱ καρποὶ ἔμειναν ἐπὶ τῆς τραπέζης ἄθικτοι· μόλις ἔβρεξεν ὁ κόμης τὰ χεῖλη ἐκ τοῦ αἴνου, τὸν ὁποῖον ἡ Ἀλεξάνδρα τῷ προσέφερε.

Ἠράγμα παράδοξον! αὐτὸς ὁ ἄνθρωπος ὁ τοσοῦτον εὐδαίμων, εὐρίσκτο εἰς ἀμηχανίαν ἀπέναντι ἀπλῆς χωρικῆς.

Ἦθελε νὰ τῇ ὁμιλήσῃ ἀλλ' εἰς μάτην ἐζήτηε τὰς πρώτας λέξεις συνομιλίας συνή-θους.

Ἡ ἀθωότης καὶ ἡ εἰλικρινὴς κατέστρε-φον τὴν γοητευτικὴν ῥητορικὴν τοῦ ἐπιτη-δείου τούτου δὸν Ζουάν.

Μετὰ μίαν ὥραν ὁ πατήρ τῆς Ἀλεξάν-δρας, ἦλθε ν' ἀναγγεῖλῃ εἰς τὸν κόμητα ὅτι οἱ ὑπηρεταὶ του περιέμενον τὴν δια-ταγὴν του διὰ νὰ ἐτοιμάσωσι τοὺς ἵππους.

Ὁ ὀδοιπόρος μας ἐφάνη σύννους.

— Ἀποφασιστικῶς, εἶπε μετὰ βραχείαν σιωπῆν, θὰ διαμείνω ἡμέρας τινὰς παρὰ σοί. Ἡ θεὰ τῆς ἐξοχῆς ταύτης μοι ἀρέσκει, καὶ ἂν ἔχῃς δωμάτιον νὰ μοι δώσῃς μίαν ἡμέραν ἡμέρας.

— Κύριε μου, εἰς δίδω τὸ δωμάτιόν μου, τὸ καλεῖτερον τῆς οἰκίας· ἀλλ' ἀγνοῶ ποῦ θὰ δυνηθῶ νὰ τοποθετήσω τοὺς δύο σας ἀκολουθοῦς.

— Τοῦτο μὴ σὲ ἀνησυχεῖ! αἱ νύκτες εἰσὶν ἐξαιρεταὶ κατὰ τὴν ὥραν ταύτην τοῦ ἔτους, θὰ κοιμηθῶτε ὑπὸ τὸ παράπηγμα

— Ὡ! νὰ ἔχῃς καλὴν ὥραν! Τρέχω νὰ ἐτοιμάσω τὸ κτᾶλμά σας. Ἰλάσσωμεν Ἀλεξάνδρα, προσέθηκεν ὁ πανδοχεύς, χαίρων διὰ παρουσίαν εὐτύχημα, φέρε ὀργή γορα λευκά σενδονία, ἔκβαλε τὰ παραπε-τάσματα μετὰ τοῦ μεγάλου κλάδου, καὶ λάβε ἀπὸ ὅλα τὰ ἄνθη, διὰ νὰ στολισῇ τὸ δωμάτιον τοῦ ξένου μας : ὁ κύριος μᾶς κάμνει τὴν τιμὴν ν' ἀναπαυθῆ παρ' ἡμῖν.

Ἡ Ἀλεξάνδρα ἔσπευσε νὰ ὑπακούσῃ εἰς τὸν πατέρα της, συλλογιζομένη, ὅλη ἐκ-πληκτος, πρὸς τί ἡ καρδία της ἔπαλλε τό-σον ἰσχυρῶς.

IV.

Ἐπὶ ματαίῳ ὁ κόμης δὲ Κώφρ προσε-πάθει νὰ κοιμηθῆ.

Ἡ εἰκὼν τῆς Ἀλεξάνδρας καθ' ἄπασαν τὴν νύκτα παρίστατο εἰς τοὺς ὀφθαλμούς αὐτοῦ.

— Εἶμαι τρελλός! ἔλεγε καθ' ἑαυτὸν, εἰς τί πρέπει νὰ ἐνασχοληθῶ; . . . τῇ ἀληθείᾳ τοῦτο δὲν εἶναι ὀρθόν . . . δὲν ἀναγνωρίζω πλέον ἐμαυτόν! Μία χωρικὴ! εἶναι παράδοξον δι' ἐτι ἠπθάνθη ὅτε τὴν εἶ-δον . . . εἶναι ὠραία, ὠραιότατη! Ναί, ἀναμφισβόλως, ἀλλ' εἶναι κόρη πανδοχεύς, προσέθηκε σκυθρωπάζων. Τί πειράζει; Ἐξηκολούθησεν, ὅσον ὀλιγώτερον ὠραία, τό-σον ὀλιγώτερον διακεκριμένη; Ὄχι! ἡ νεάνις αὕτη ἔχει τρόπους δουκίσης. Ἄς ἴδω-μεν εἰλικρινῶς, μήπως ἦμαι ἐρωτευμένος; Ἐρωτευμένος! Τὸ πᾶν, ὅπερ δύναμαι νὰ εἶπω, τὸ βέβαιον εἶναι ὅτι πολὺ βραδύνη νὰ ξημερώσῃ διὰ νὰ ἴδω ἀκόμη τὴν μορφήν τοῦ ἀξιολατρεύτου τούτου προσώπου.

Μόλις αἱ πρώται ἀκτίνες τοῦ ἡλίου εἰ-σῆλθον εἰς τὸ δωμάτιον, καὶ εὐθὺς ὁ κόμης ἐνδύθει κατῆλθεν εἰς τὸν περίβολον. Ὁ γέ-ρον Πέτερς — ἦτο τὸ ὄνομα τοῦ πανδο-χεύς — ἦτο ἤδη ἐκεῖ.

— Ὡ! ὦ! εἶπεν οὗτος, ἐξυπνᾶτε πρῶτ,

κύριε, μήπως ἐκοιμήθητε κακῶς εἰς τὸ δω-μάτιον σας; . . . Ἄχ! Παναγία μου! δὲν εἶναι παλάτιον.

— ἠθέλησα νὰ εὐφρανθῶ ἐκ τῆς πρωτῆς ὄψεως τῆς φύσεως, ἀλλὰ σὺ πλέον;

— Ἀνάγκη πᾶσα! Ὄχι, διότι ἡ κόρη μου μὲ μαλώνει· θέλει αὕτη τὰ πάντα νὰ πράττῃ ἐδῶ, νὰ φροντίζῃ διὰ τὴν οἰκίαν καὶ νὰ ἐπιμελήται τὸν περίβολον. Ἐννοεῖτε κάλ-λιστα, κύριε, ὅτι τοῦτο δὲν πρέπει νὰ γείνη· ἡ καλὴ καὶ τιμῖα δικαιοσύνη θέλει ὥστε ὁ καθείς καὶ ἔχῃ τὸ μέρος του εἰς τὴν ἐργα-σίαν· καὶ ἔπειτα, εἰς ἐρωτῶ ἐν τοῦτο ἦναι ἔργον νεάνιδος! ἔχει χεῖρας πολὺ μα-λακὰς καὶ ὑπερ τὸ δέον λευκάς. Τῇ ἔκαμα μίαν παραχώρησιν, ἀφῆνον εἰς αὐτὴν τὸ τετράγωνον τῶν ἀνθῶν. Ἰδέτε πόσον κα-λῶς τὸ διατηρεῖ! Ἐγὼ κάμνω τὴν χονδρὴν ἐργασίαν, ἐγειρόμενος πολὺ πλέον πρῶτ ἀπὸ τὴν θυγατέρα μου, ἐπειδὴ ἄλλως ἤθελεν νὰ συμμερισθῆ τῆς ἐργασίας . . .

Τὴν στιγμὴν ταύτην, κρότος μοχλοῦ ἠ-κούσθη, καὶ ἡ Ἀλεξάνδρα παρουσιάσθη αἴ-φνης εἰς τὸ παράθυρον δροσερὰ καὶ φαιδρὰ ὡς ῥόδον τοῦ Μαῖου.

— Ἄχ! πάτερ μου, ἀνεφώνησε, σὲ συ-νέλαβον!

Ἐπειτα, παρατηρήσασα τὸν κόμητα, ἀ-πεσύρθη ὅλη ἐντροπαλῆ, διότι εἰδείχθη εἰς τὰ βλέμματα ξένου μὲ ἀπλῆν πρωινήν ἐν-δυμασίαν.

— Τί σὰς ἔλεγον, κύριε! ἐξηκολούθησεν ὁ γέρον Πέτερς· θὰ μ' ἐπιπλήξῃ διότι τὴν ἀφῆκα πολὺ νὰ κοιμηθῆ ἡ κυρία κόρη μου. Ὁ κόμης ἀνυπομόνε πολλὴ, μέχρις οὐ εὐ-ρεθῆ ἀπέναντι τῆς Ἀλεξάνδρας.

Μετὰ τὸ πρόγευμα τὴν εἶδε διευθυνομέ-νην εἰς τὸν περίβολον.

Προσποιεῖται περίπατον εἰς τὴν πεδιάδα· ἀλλ' εἴκοσι λεπτὰ δὲν παρήλθον, ὅτε εὐρέθη ἐμπροσθεν τῆς νεάνιδος, ἦτις ἠρυθρίασε βλέπουσα αὐτὸν ἐρχόμενον.

Τὴν φορὰν ταύτην εὐτυχέστερος ἢ τὴν προηγουμένην, ὁ κόμης εἶχεν ἀντικείμενον συνομιλίας, δὲν θὰ εἶπωμεν ὅτι ἡ ὁμιλία του δὲν ἦτο ἀσυνάρτητος· ὁ κόμης δὲν ἤ-ξευρε καθ' ἑαυτὸν, τί ἤθελεν εἶπει εἰς τῆς Ἀλεξάνδραν, ἀλλὰ κλίσις τις ἀκατάληπτος τὸν ἔσειρε πλησίον αὐτῆς.

— Ἐρχεσθε νὰ περιποιηθῆτε τὰ ἄνθη σας, δεσποσύνη; τῆ εἶπε μόλις αὐτὴν χαιρετήσας· ὁ πατὴρ σας μοὶ εἶπε προηγουμένως ὅτι εἰς σὰς ἀνήκει τὸ τετράγωνον τοῦτο, καὶ βλέπω ὅτι τὰ ἄνθη ταῦτα δὲν παραπονοῦνται διὰ τὰς φροντίδας σας. Ἰδέτε, φαίνονται, ὅτι κλίνουν τοὺς κορμούς, ἵνα σὰς χαιρετήσωσι.

— Ἡ ἐπιμέλεια τῶν ἀνθῶν τούτων, εἶναι τὸ μόνον ἔργον, τὸ ὅποιον ὁ πατὴρ μου μοὶ ἐπιτρέπει ἐκτὸς τῶν οἰκιακῶν ὑπηρεσιῶν· ἀλλ' αἱ φροντίδες αὗται ἀπαγοῦσι τόσον ὀλίγον καιρὸν, ὥστε ἐὰν ἡ ἀνάγνωσις δὲν ἤρχετο εἰς βοήθειάν μου, δὲν θὰ ἤξευρα ἀληθῶς πῶς νὰ διέλθω τὸ ἐπίλοιπον τῆς ἡμέρας μου. Ὁ πατὴρ μου δὲν εἶναι ἔμφρων, κύριε. εἶμαι μεγάλη καὶ δυνατὴ καὶ μετ' εὐχαριστήσεως θα τὸν ἐβοήθουν εἰς τὰς ἐργασίας του.

— Αἱ! ἀναγινώσκετε, δεσποσύνη; εἶπεν ὁ κόμης χωρὶς νὰ σταματήσῃ εἰς τὴν γενναίαν ἐπιθυμίαν τῆς νεάνιδος.

— Ἄλλ' ἀναμφιβόλως, ἀπεκρίθη αὐτῇ, μειδιώσα μετ' ἐκπλήξεως τοῦ ἐρωτήσαντος αὐτὴν, καὶ ἐὰν ὁ κύριος τὸ ἐπιθυμῆ, θὰ διαθέσω ὑπὲρ αὐτοῦ τὴν βιβλιοθήκην μου.

— Τὴν βιβλιοθήκην σας; . . .

— Ὡ! βεβαιωθῆτε, κύριε, ὀλίγους μόνον τόμους: τὰ ἔργα τοῦ Νικολάου Ἀλεξιάδου, Πολεβοῖ· τὰ τοῦ Βεστουσεφφ καὶ ἄλλων ἐθνικῶν συγγραφέων.

— Ἄλλ' ἐξεπαιδεύθητε λοιπόν;

— Ναί, κύριε, ὁ πατὴρ μου με ἀνέθρεψεν ὡς ἐὰν ἤθελον νὰ γείνω ἡμέραν τινὰ δούκιτσα ἢ κόμητσα τὸ ὀλιγώτερον, εἶπε γελῶσα.

— Διατί μειδιάτε, δεσποσύνη; τὴν ἠρώτησε σοβαρῶς ὁ κόμης.

— Διότι πάντοτε πτωχὴ μόνον χωρικὴ θὰ ἦμαι, τὸ ὅποιον εἶναι καὶ τὸ καλλίτερον. Εἰς τὴν δυστυχίαν του, διατηρεῖ τις τὰς γλυκειὰς ὀρέξεις τῆς ψυχῆς, παρ' ὅταν ἔχη ἐλάχιστον κόκκον ὑπερηφανίας. . . . Ἰδοὺ διατί μειδιῶ, κύριε.

— Τὰ πάντα εἰσὶ δυνατὰ, δεσποσύνη.

Ἡ φωνὴ τοῦ κόμητος ἔτρεψε προφύρουσα τὰς λέξεις ταῦτας, καὶ τὸ πρόσωπόν του ἐγένετο ὡχρὸν.

Καὶ αὐτὴ ἡ ἰδία Ἀλεξάνδρα ἐταράχθη. Τὰ βλέμματά των συννητήθησαν.

Ἰπῆρεξεν στιγμὴ σιωπῆς. . . . Ἡ σιωπὴ αὕτη ἦτο ὀλόκληρος ὁμολογία. Ἡ Ἀλεξάνδρα τὴν διέκοψε πρώτη.

— Χαίρετε, κύριε. τῷ εἶπε, διευθυνομένη πρὸς τὴν οἰκίαν.

Ὁ κόμης ἔκλινε χαιρετῶν τὴν ὡραίαν χωρικὴν, τὴν ἠκολούθησε διὰ τῶν ὀφθαλμῶν, καὶ ὅταν ἡ θύρα ἐκλείσθη μετὰ τὴν ἐξοδὸν τῆς.

— Ὡ! τὴν ἀγαπῶ! τὴν ἀγαπῶ! ἐψιθύρισε οὕτως.

V,

Μετὰ τινὰς ἡμέρας ἀπὸ τῆς βραχείας σκηνῆς, τὴν ὁποίαν ἐχαράξαμεν, θὰ εὐρωμεν τὸν κόμητα μετὰ τῆς Ἀλεξάνδρας, οὐχὶ πλέον εἰς τὸν μικρὸν περίβουλον, τὸν ὅποιον ἐγνωρίσαμεν, ἀλλ' εἰς ἀπόστασιν τινὰ ἀπὸ τοῦ πανδοχείου.

Ἄς ἀκούσωμεν τί λέγουν.

— Ἀλεξάνδρα! ἀγαπητὴ μου, προσφιλεστάτη μου! μοὶ ἀνεφάνης ὡς ὁ καλὸς ἄγγελος τῆς ζωῆς μου· εἰς τὸ ἐξῆς εἰς σὲ ἀνήκει. Ἐξυπνᾶς ψυχὴ μου, ἥτις ὑπνωτικῶς εἰς ὀλεθρίαν ἀδιαφορίαν. Ἐνόμιζον ὅτι ἡ εὐτυχία εὕρισκετο εἰς τὸ σκότος καὶ τὴν λάμψιν, καὶ τὴν εὐρον εἰς τοὺς τόπους σας, πλησίον σου, εἰς τὴν ἡσυχίαν, εἰς τὸ εὐλογημένον σκότος, ἐνθα διέρχονται αἱ ἡμέραι σου! — Τί δὲν σοὶ ὀνειδῶ, ἀγαπητὴ ψυχὴ! Πῶς θὰ δυνηθῶ νὰ πληρώσω τὸν θησαυρὸν τοῦτον, τὸν ὅποιον ὁ ἔρωσ σου μοὶ διδεις;

Ὁμίλει μου, διὰ νὰ σὲ ἀκούω· παρατήρει με, διὰ νὰ ἐξαντλήσω τὴν μέθην εἰς τὴν γλυκύτητα τοῦ βλέμματός σου.

— Πράγμα παράδοξον! ἐφέλλισεν ἡ νεάνις, χωρὶς ν' ἀποκριθῆ εἰς τοὺς λόγους τοῦ κόμητος· ναί, πολὺ παράδοξον! Ἄλλοτε ἀκόμη, ἡ ψυχὴ μου ἦτο ἀνεξάρτητος, καὶ ἰδοὺ σήμερον αἰσθημα βαθὺ τὴν κρατεῖ αἰχμαλώτων!

Ἐπειτα προσέθηκε, παρατηροῦσα τὸν κόμητα:

— Ὡ! διατί εἰσῆλθατε εἰς τὸ κατάλυμά μας, ἐνθα ἐβασίλευεν ἡ εἰρήνη! Ἡθελα σὰς ἀγνοεῖ πάντοτε· ἡ πτωχὴ Ἀλεξάνδρα, δὲν θὰ ἐφοβεῖτο ποσῶς τὸ μέλλον.

— Τί ὀμιλεῖς περὶ φόβου, ἐὰν σὺ με ἀγαπᾷς, ἐὰν ὀρῆθης νὰ γείνης μίαν ἡμέραν ἰδικὴ μου;

— Δὲν δύναμαι νὰ ἦμαι ἰδικὴ σου, Ἀλέξιε! Δὲν μοὶ εἶπατε ἀκόμη τίς εἴσθε· ἀλλὰ μαντεύω ὅτι ἡ καταγωγὴ σας εἶναι ἐπιφανής.

— Καὶ αὐτοκράτωρ ἂν ἦμην, τί περᾶζει!

— Ἡ οἰκογένειά σας οὐδέποτε θὰ συγκατετίθετο εἰς τοιοῦτον γάμον, ἐπὶ τῇ ὑποθέσει δ' ὅτι αὕτη συναινεί, ἴσως σεῖς θὰ μετανοήτε ἀργότερα.

— Ἄ! μὴ λέγῃς τοῦτο, ὑβρίζεις τὸν ἔρωτά μου!

— Στήθε, ἀπέλθετε, Ἀλέξιε, ἀπέλθετε! Ἡ ἀπουσία θὰ ἐξαλείψῃ μετ' ὀλίγον ἀπὸ τῆς μνήμης σας τὴν ἐνθύμησίν μου. Θὰ σὰς λησμονήσω ἴσως ὡσαύτως καὶ ἐγὼ, καὶ δὲν θὰ ἐπιπλήττητε ἑαυτὸν, διὰ τὴν δυστυχίαν νεάνιδος, τὴν ὁποίαν ἡ ἀφανὴς αὐτῆς θέσις χωρίζει ἀφ' ὑμῶν.

— Ὡς γείνης σύζυγος μου, Ἀλεξάνδρα· εἶμαι μνηστὴρ σου· παῦσον τὰ δάκρυά σου, τῇ ἀπεκρίθη ὁ κόμης, γυνυπετῶν πρὸ αὐτῆς.

Ἡ Ἀλεξάνδρα τὸν παρετήρησε μετὰ γλυκύτητος.

Ἄφριτον μειδίωμα διέλαμπε μεταξὺ τῶν δακρύων τῆς.

VI.

Ὁ κόμης πρὸ ὀλίγου ἀνῆλθεν εἰς τὸ δωμάτιόν του· ἤκουσεν ὅτι ἔκρουέ τις τὴν θύραν.

— Εἰσέλθετε, εἶπεν.

Ὁ γέρον Πέτερς εἰσῆλθεν.

— Ἄ! εἶσαι σὺ γενναῖέ μου Πέτερς; εἶπεν ὁ κόμης.

— Μάλιστα, ταγματάρχα μου, εἶπεν οὕτως, χαρετῶν στρατιωτικῶς.

Ὁ κόμης σφοδρῶς ἐξεπλάγη, βλέπων νὰ τὸν ἀποκαλῶσιν οὕτω· ὑπέθεσεν ὅτι οἱ δύο καζάκοι του ἐπρόδωκαν τὴν ὑπὸ ξένον ὄνομα ἐμφάνισίν του.

— Ἄχ! οἱ ἀνόητοι ἐκείνοι συνοδοὶ μου.

— Οὐδεὶς οὐδὲν μοὶ εἶπε, ταγματάρχα μου· ἐγὼ σὰς ἀνεγνώρισά, ἰδοὺ τὸ πᾶν.

— Πῶς, με ἀνεγνώρισας;

— Ἀναμφιβόλως, διότι ἔχον τὴν τι-

μὴν νὰ ὑπηρετήσω ὑπὸ τὰς διαταγὰς σας, ὅτε εἴσθε μόνον ἀπλοῦς ὑπολοχαγός. Παρατηρήσατέ με καλῶς, ταγματάρχα μου.

— Πραγματικῶς, ἐνθ' μοῦμαι τώρα, τὰ χαρακτηριστικὰ σου μοὶ ἐπανέρχονται εἰς τὴν μνήμην. Ἀλλὰ διατί δὲν μοὶ εἶπες ἀρχήτερα ὅτι εἶσαι παλαιὸς γνώριμός μου; Λέγε, ὀμίλει, τί θέλεις; διότι μαντεύω ἐκ τοῦ σοβαροῦ χαρακτήρός σου ὅτι ἔχεις πρᾶγμα σπουδαῖον νὰ μοὶ ἀναγγείλῃς.

— Ναί, ταγματάρχα μου, πρᾶγμα σπουδαιότατον.

— Λέγε, καὶ ἐὰν παρ' ἐμοὶ κεῖται νὰ σοὶ γείνω χρήσιμος. . . .

— Ἐρχομαι νὰ σοὶ ζητήσω χάριν τινὰ, ταγματάρχα μου.

— Χάριν;

— Ναί.

— Καὶ ὁποῖαν, γενναῖέ μου Πέτερς; Ἄς ἴδωμεν, λέγε.

— Λοιπόν! θὰ σὰς εἶπω τὰ πάντα συντόμως. Ταγματάρχα μου, κάμετέ μοι τὴν χάριν νὰ ἀπέλθῃτε.

— Ἐγὼ ν' ἀπέλθω! καὶ διὰ ποῖαν αἰτίαν; εἶπεν ὁ κόμης συνοφρουόμενος.

— Διατί; τοῦτο θὰ σὰς εἶπω ἐλευθέρως ὡς παλαιὸς στρατιώτης.

— Λοιπόν; σὲ ἀκούω.

— Ἰδοὺ, ταγματάρχα μου· ὑμεῖς εἴσθε εὐγενῆς, εἴσθε αὐλικὸς, συνειθισμένος ἔνεκα τοῦ βαθμοῦ σας καὶ τῆς λαμπρᾶς θέσεώς σας εἰς εὐκόλους κατακτήσεις.

— Πέτερς!

— Εἶπον εἰς εὐκόλους κατακτήσεις, καὶ συνειθίζω νὰ λέγω ὅτι φρονῶ, ταγματάρχα μου· εἶδατε τὴν κόρη μου· εἶναι ὡραία, καὶ σεῖς εἶπατε καθ' ἑαυτοῦ: ἡ κόρη αὕτη θὰ ἦναι ἰδικὴ μου. . . μελαγχολῶ, θέλω νὰ διασκεδάσω. Ἀπαντῶ ἐν ἄνθος εἰς τὴν ἔρημον καὶ θέλω νὰ δρέψω τὸ ἄνθος τοῦτο, δηλαδὴ νὰ τὸ καταπατήσω με τοὺς πόδας ἀφ' οὗ τὸ ἀποσπάσω τοῦ κορμοῦ του καὶ ἀναπνεύσω τὴν εὐωδίαν του!

— Πέτερς!

— Ὡ! ἄφετέ με νὰ ἐξακολουθήσω· ἐνταῦθα πρόκειται περὶ τῆς θυγατρὸς μου, ὀμιλῶ, περὶ τῆς τιμῆς τῆς, περὶ τῆς ἰδικῆς μου! καὶ θὰ λησμονήσω τὴν διαχωρίζουσαν ἡμᾶς ἀπόστασιν, τὸ σέβας, τὸ ὄ-

ποιον ὀρέϊλω πρὸς ὑμᾶς, διὰ τὴν ὑπερα-
σπισθῶ τὴν θυγατέρα μου καὶ σώσω τὴν
τιμὴν μας. Ἡ τιμὴ, εἶναι ὁ πλοῦτος τοῦ
πτωχοῦ, καὶ ὅστις τὴν κλέπτει παρ' αὐτοῦ,
εἶναι ἄτιμος.

— Εἰς ἄκρον μακρολογεῖς!

— Ἀκόμη δὲν εἶπον τὰ πάντα, ταγ-
ματάρχα μου, καὶ σὰς καθικετεύω νὰ μὲ
ἀκούσητε μέχρι τέλους. Λοιπὸν, εἶδατε
τὴν κόρη μου, τὴν ὠμιλήσατε, καὶ ἡ πτωχὴ
αὐτὴ ἐπαγιδεύθη ἐκ τοῦ λόγου σας. Πῆξέρω
ὅτι, μέχρι ταύτης τῆς στιγμῆς, τὴν ἐσε-
βάσθητε, ἀλλ' αὕτη πιστεύει εἰς τὸν ἔρω-
τά σας, αὕτη σὰς ἀγαπᾷ . . . καὶ τρέμω...
φοβοῦμαι . . . καὶ σὰς ἐξορκίζω ν' ἀπέλ-
θητε, διότι σήμερον, δὲν φοβοῦμαι πλέον
σὰς μόνον, ἀλλ' αὐτὸν τὸν ἔρωτα τῆς θυ-
γατρός μου . . . καὶ, τὸν ἔρωτα αὐτῆς, ὅστις
συνειργάσθη μεθ' ὑμῶν πρὸς τελείαν αὐτῆς
ἀπώλειαν. Ἀναχωρήσατε, ταγματάρχα
μου, ἀναχωρήσατε, καὶ ὁ γέρον στρατιώ-
της θὰ σὰς εὐλογῇ ἀφήσατε τὴν οἰκίαν
ταύτην, χωρὶς νὰ βίψητε ὀπίσθεν ἐν βλέμμα.
Εἶσθε ἐξ αἵματος ἀγνὸς ἀπὸ πάσης προδο-
σίας: τὸ οἰκόσημον τῶν πατέρων σας δὲν
ἐκκληιδώθη· εἰς τὸ ὄνομα τῶν Κιῶν, τῶν
ὁποίων ἐγὼ ὑπῆρξα ὑπρέτης, σὰς ἐξορ-
κίζω νὰ φεισθῆτε τῶν τύψεων τοῦ συνεδ-
τος τῆς θυγατρός μου καὶ τῆς αἰσχύνης εἰς
τάς λευκάς μου τρίχας. Ἀπέλθετε.

Προφέρων τὴν τελευταίαν ταύτην λέ-
ξιν, ἐνουπῆρχεν εἰς τὴν φωνὴν τοῦ γέροντος
Πέτερς, τόνος σεβασμίας διαταγῆς.

Ἦτο παράκλησις, ἀλλ' ἡ παράκλησις
αὕτη ἦτο διαταγὴ.

Ὁ Ἀλέξιος ἤκουσε τὸν στρατιώτην μετὰ
συγκινήσεως καὶ προσοχῆς.

— Τί ὁμιλεῖς περὶ τύψεων συνειδήτους
καὶ τιμῆς; εἶπεν οὗτος. — Εἶναι ἀληθὲς
τοῦτο· ἀγαπῶ τὴν θυγατέρα σου, ἀλλ' ὁ
ἔρωτος, τὸν ὁποῖον αἱ ἀρεταὶ τῆς καὶ ἡ καλ-
λονή τῆς, μοὶ ἐνέπνευσαν, εἶναι ἀγνὸς καὶ
καθαρὸς δι' αὐτήν. Ἡ Ἀλεξάνδρα θὰ ᾔδει
σύζυγός μου!

Λάμψις χαρᾶς ἐπεφάνη εἰς τοὺς ὀφθαλ-
μοὺς τοῦ Πέτερς.

— Ἡ κόρη μου! σύζυγός ἐνός Κιῶν!
ἀνέκραξεν.

Ἄλλ' αἴφνης τὸ μέτωπόν του ἐκατη-
φράσε καὶ εἶπε μετὰ φωνῆς σοβαρᾶς.

Ἡ οἰκογενεὶά σας δὲν θὰ συγχωρήσῃ ἀ-
νοίκειον συνοικέσιον, καὶ οὐδ' αὐτὸς, μόλις
θ' ἀφήγητε τὴν ταπεινὴν ταύτην κατοικίαν,
καὶ θὰ λησμονήσητε τὴν Ἀλεξάνδραν! . . .
Τὸ βλέπετε κάλλιστα, ταγματάρχα μου,
πρέπει ν' ἀναχωρήσητε καὶ ὁ Θεὸς νὰ δώσῃ
ὥστε νὰ μὴ καταρασθῶ ἡμέραν τινὰ τὴν
ᾧραν, καθ' ἣν εἰσῆλθατε εἰς τὴν οἰκίαν μου.

— Ἀμφιβάλλεις εἰς τὸν λόγον μου;
τῷ εἶπεν ὑψηλοφρονῶς ὁ Ἀλέξιος.

— Ὅχι, ταγματάρχα μου, δὲν ἀμφι-
βάλλω· φοβοῦμαι! εἶπεν ὁ Πέτερς.

— Καὶ ἐγὼ ἐλπίζω καὶ πιστεύω! εἶπε
φωνῆ τινος ὀπίσθεν αὐτῶν.

Ἔστρεψαν.

Ἦτο ἡ φωνὴ τῆς Ἀλεξάνδρας.

— Ναι, πιστεύω, ἐξηκολούθησεν αὕτη
προχωροῦσα· πιστεύω εἰς τοὺς ὅρκους τοῦ
εὐγενεοῦς κόμητος Ἀλεξίου δὲ Κιῶν, καὶ
ἐλπίζω τὴν ἐκπλήρωσιν τῆς ὑποσχέσεώς
του.

— ὦ! εὐχαριστῶ, εὐχαριστῶ, Ἀλεξάν-
δρα! ἀνεφώνησεν ὁ κόμης ὁρῶν πρὸς αὐτήν·
τὸν ὅρκον, τὸν ὁποῖον σοὶ ἔκαμα, τὸν ἐπα-
ναλαμβάνω ἐνταῦθα, ἔμπροσθεν τοῦ γεν-
ναίου μου Πέτερς· ὅτι καὶ ἂν συμβῆ, σοὶ
τὸ ὀρκίζομαι, θὰ ᾔδει σύζυγός μου.

Ἡ Ἀλεξάνδρα ἔπεσεν εἰς τοῦ βραχίονος
τοῦ πατρός τῆς, ἵνα κρύψῃ τὴν συγκίνη-
σίν τῆς.

Ὁ Ἀλέξιος ἐγονυπέτησεν εἰς τοὺς πόδας
τῆς νεάνιδος.

Ἐπηκολούθησε στιγμὴ σιωπῆς.

Ὁ Πέτερς πρῶτος τὴν διεκόψε.

— Κύριε κόμη, τῷ εἶπεν, ὀρκίσθητε
ἐνώπιόν μου· ὁ Θεὸς ἤκουσε τὸν ὅρκον σας.
Ἐάν ὑμεῖς τὸν λησμονήσητε, θὰ τὸν ἐνθυ-
μηθῶ ἐγὼ!

(Ἀκολουθεῖ).

ΣΛΑΥΙΣΜΟΣ ΚΑΙ ΣΤΟΙΚΗ ΦΙΛΟΣΟΦΙΑ.

Ὁ Φαλλμεράδερ καὶ οἱ ὀπαδοὶ αὐτοῦ
δὲν ἠρέσθησαν νὰ ἰσχυρισθῶσιν ὅτι οἱ
πλειστοὶ τῶν ἰθαγενῶν τῆς Ἑλλάδος κα-
τοίκων ἐξωντῶθησαν ὑπὸ τῶν κατακτη-
σάντων δῆθεν αὐτὴν Σλαύων, ἀλλ' ἤξισαν
προσέτι, ὅτι καὶ αὕτη ἡ γλῶσσα ἡ ἑλλη-
νικὴ, ἀναμιχθεῖσα μετὰ σλαυικῶν στοιχεί-
ων καὶ ἐντελῶς ἀλλοιωθεῖσα, ἀπέτελεσε τὴν
σήμερον ὑπὸ τῶν κατοίκων τῆς χώρας ταύ-
της λαλουμένην γλῶσσαν. Ὡς μίαν δὲ τῶν
ἀναμφισβητήτων ἀποδείξεων τοῦ ὅτι ἡ νεο-
ελληνικὴ ὀλοσχερῶς ἐξεσλαυίσθη, εἰς τῶν
ὀνομαστοτέρων διαδόχων τοῦ ἱστορικοῦ ἐ-
κείνου ἀρεσιάρχου, ὁ Κρίγκ, ἀναφέρει τὸν
συχνὸν ὑποκοριστικὸν τύπον, ὃν λαμβάνουσι
καὶ παρ' αὐτοῖς τοῖς Βυζαντινοῖς συγγρα-
φεῦσι τὰ οὐσιαστικὰ ἄνευ οὐδενὸς λόγου.
Ἀλλὰ μὴν, λέγει, εἰς οὐδεμίαν γλῶσσαν τὰ
ὑποκοριστικά ἀπαντῶνται συνεχέστερον ἢ
εἰς τὴν σλαυικὴν· ἀρα ἡ νεοελληνικὴ ἐξε-
σλαυίσθη. Εἰς τὴν παραδοξολογίαν ταύτην
ὁ σοφὸς Χόμπς, ὁ τὴν ἀρίστην ἐπ' ἐσχάτων
συγγραφέας ἱστορίαν τοῦ Μεσαιωνικοῦ Ἑλλη-
νισμοῦ, ἀντέταξεν ὀρθοτάτας τινὰς παρα-
τηρήσεις. Πρόδηλον εἶναι, λέγει, ὅτι αἱ τε
καταλήξεις καὶ αἱ ρίζαι τῶν λέξεων εἶναι
ἀρχαῖαι ἑλληνικαί, ὅτι καὶ ἐν αὐτῇ τῇ κλα-
σικῇ ἑλληνικῇ γλώσσῃ τοιαῦτα ὑποκορι-
σμῶν παραδείγματα δὲν εἶναι σπάνια καὶ
ὅτι ἡ δημώδης γλῶσσα ἐν γενεῇ ἀγαπᾷ τοὺς
ὑποκοριστικούς τύπους. Μήπως ἡ Ἰταλικὴ
ἦτις ἰδιαζόντως καὶ ἐπίσης πολλάκις ἄνευ
λόγου ὑποκορίζει; ἔπαθε τοιοῦτόν τι διότι
ἐξεσλαυίσθη; Εἶναι ἀληθὲς ὅτι ἔσθροι ἰδι-
οτροπώτατοι ἐν τῇ πολυμοθεσίᾳ αὐτῶν ἄν-
δρες, ὁ Κόλλαρ καὶ ὁ Βολάνσκις, ἐφαντά-
σθησαν ὅτι ἀπέδειξαν ἀναμφισβητήτως τοὺς
παναρχαίους Ἰταλοὺς σλαυοὺς ὄντας, καὶ
τὴν Ἑτρουσκικὴν ἀπλὴν διάλεκτον τῆς προ-
κατακλυσματικῆς σλαυικῆς. Ἀλλὰ τοιαῦτη
τῆς ἱστορίας ἐξεργασία δὲν ἔμπορεῖ νὰ θε-
ωρηθῇ σπουδαία. Καὶ ταῦτα μὲν ὁ καλὸς
μάγαθος Χόμπς τὸ καθ' ἡμᾶς δὲ ἐπιφέρο-
μεν, ὅτι ὁ Βολτάρρος ἐμπαίζων ποτὲ Γάλλ-

λους τινὰς ἀρχαιολόγους, ἐκ τοῦ φουράμα-
τος τῶν προκειμένων, ἐπιχειρήσοντας ν' ἀπο-
δείξωσι ὅτι οἱ Σῖναι ἦσαν ἀποικία Αἰγυ-
πτίων, ἢ ἂν θέλητε Φοινίκων, ἐπιφέρει· οἱ
κύριοι οὗτοι ἐνόμιζαν ὅτι ἀπέδειξαν, ὅπως
ἀποδεικνύονται ἄπειρα ἄλλα πράγματα εἰς
τὸν κόσμον τοῦτον, τὸν βασιλεῖα τῆς Αἰγύ-
πτου, τῶν ὑπὸ τῶν Ἑλλήνων καλούμενον
Μῆνα ὡς αὐτὸν τοῦτον ὄντα τὸν βασιλεῖα
τῆς Σινικῆς Ἰού, τὸν δὲ Ἀτόνη ὡς οὐδένα
ἄλλον ἢ τὸν Κί, καὶ τοῦτο δι' ἀπλῆς τινος
μερικῶν γραμμάτων μεταβολῆς. Πρὸς ἐνί-
σχυσιν δὲ τῶν τοιούτων ἐτυμολογιῶν προ-
σέθησαν καὶ τὸν ἀκόλουθον συλλογισμόν.
Οἱ Αἰγύπτιοι ἀνήπτον λαμπάδας ἐνίοτε ἐν
νυκτί, οἱ δὲ Σῖναι εἶναι προδήλως ἀποικία
Αἰγυπτίων. Ἀλλὰ διὰ τοιούτων συλλογι-
σμῶν, ἐτυμολογιῶν καὶ ἐπιχειρημάτων δὲν
ὑπάρχει τίποτε τὸ ὁποῖον νὰ μὴ ἡμπορῇ
νὰ ἀποδειχθῇ. Ἐλθωμεν δὲ ἡδὴ εἰς σπου-
δαιοτέραν τοῦ ζήτηματος ἐξέτασιν.

Εἶναι ἀναμφισβήτητον ὅτι ἡ καθ' ἡμᾶς
ἑλληνικὴ γλῶσσα μεταχειρίζεται πολὺ τὰ
ὑποκοριστικά καὶ συνήθως ἄνευ λόγου, τοῦ-
του οὐδὲν ἦτο ὅμως ἀναμφισβήτητον εἶ-
ναι, ὅτι ἡ χρῆσις αὕτη τῶν ὑποκοριστικῶν
εἶναι πολὺ προγενεστέρα τῆς ἐποχῆς καθ'
ἣν οἱ πανσλαυισταὶ πρεσβεύουσιν ὅτι κατε-
κτήθη ἡ Ἑλλὰς ὑπὸ Σλαύων καὶ συνέβη κατ'
αὐτοῦς ἡ μεταμόρφωσις τοῦ ἑλληνισμοῦ εἰς
σλαυισμόν, ἦτοι τῆς ὀγδόης, ἐνάτης καὶ
δεκάτης ἑκατονταετηρίδος. Τὸ κοινοτέρον
λεξικὸν τῆς ἀρχαίας ἑλληνικῆς γλώσσας ἀρ-
κεῖ ἵνα πείσῃ περὶ τοῦ-ου πάντα ἄνθρω-
πον, ὅτι δὲν ἦθελεν εἶναι οἰκιστὴν ἐξωκει-
ωμένος πρὸς τοὺς Ἑλληνας συγγραφεῖς
τῆς ἀρχαιότητος. Τὸ δὲ ἀναμφισβήτητον
τοῦτο γεγονός εἶναι ἱκανὸν νὰ φημῶσιν τὰ
στόματα τῶν πανσλαυιστῶν, τῶν ἀξιοῦντων
ὅτι ἡ καθ' ἡμᾶς ἑλληνικὴ δια τοῦ σλαυισμοῦ
παρέλαβε τὴν ἑξιν τοῦ ὑποκοριζέειν.

Ἐν τούτοις τὸ ζήτημα δεῖται πλειοπέ-
ρας τινὸς ἐξακριβώσεως. Ἀν θέλωμεν βεβαί-
ως ἐπιχειρήσει ἐνταῦθα τὴν σύνταξιν ὀλο-
κλήρου λεξικοῦ τῶν ὑποκοριστικῶν τῆς
ἀρχαίας ἑλληνικῆς γλώσσας, θέλωμεν μάλ-
λον ἀνερευνησεῖ τὸν λόγον δι' ἂν ἐσχηματί-
σθησαν πολλὰ ἐκ τῶν ὑποκοριστικῶν, λόγον;

ὅστις ἂν δὲν ἀπατώμεθα, εἶναι ἐγγύριος, ἔθνικός, ἑλληνικός, καὶ οὐχὶ προῖον ξενηκής ἐπεμβάσεως ὡς ἀξιοῦσιν οἱ πανσλαυῖται.

Ἐκ τῶν ἀρχαίων Ἑλλήνων συγγραφέων, ἐκεῖνος εἰς τὸν ὀπίθον ἢ χοῆσις τῶν ὑποκοριστικῶν εἶναι συνεχιστάτη καὶ ἀποβαίνει ἀληθῶς κατάχρησις εἶναι ὁμολογουμένως ὁ Ἐπίκτητος (1). ἀλλὰ τί ἦταν αἱ διατριβαί, τί ἦτο τὸ ἐγχειρίδιον, τί ἐνὶ λόγῳ αἱ συγγραφαὶ αἱ φέρουσαι τοῦ Ἐπίκτητου τὸ ὄνομα; Αἱ συγγραφαὶ αὗται οὐδὲν ἄλλο ἦσαν ἢ τὸ εὐαγγέλιον, οὕτως εἰπεῖν, τῆς στωϊκῆς φιλοσοφίας. Μήπως λοιπὸν τὸ φαινόμενον τοῦ ὁποίου πρόκειται νὰ ἀναζη-

(1) Ἐκ τῶν ἀπέριων παραδειγμάτων τὰ ὁποῖα ἠδυνάμεθα ν' ἀναφέρωμεν πρὸς ἀπόδειξιν τοῦ λόγου ἡμῶν, ἀρκούμεθα νὰ σημειώσωμεν τὰ ἑξῆς: ὁ κοχλίας γίνεταί κοχλίδιον· ὁ βολβός, βολβάριον ἢ βολβίδιον· ἡ γυνή, γυναικάριον· ὁ ἵππος, ἵππάριον· ὁ ἄγρος, ἀγρίδιον· ὁ οἶκος, οἰκίδιον· ὁ δοῦλος, δουλάριον· τὸ ἔλαιον, ἐλάδιον· ὁ οἶνος, οἰνάριον· τὸ σῶμα, σωματίον· ἡ κτίσις, κτισίδιον· ὁ ἄνθρωπος, ἀνθρωπάριον· ἡ σὰρξ, σαρκίον ἢ σαρκίδον· ὁ ὄνος, ὄνάριον· ὁ χαλινός, χαλινάριον· τὸ σάγμα, σαγματίον· τὸ ὑπόδημα, ὑποδημάτιον· ὁ ἄργυρος, ἀργυρίδιον· ἡ κόρη, κοράσιον ἢ κορασίδιον· ἡ δόξα, δοξάριον· ὁ σίτος, σιτάριον· ὁ σπῆγγος, σπογγάριον· ἡ μάχαιρα, μαχαρίριον· ἡ σταφυλή, σταφυλίον· ὁ βῶλος, βωλάριον· ἡ γωνία, γωνίδιον· τὸ δένδρον, δενδρόλλιον· τὸ ἔντερον, ἐντέριον· ἡ κλίνη, κλινάριον· τὸ κρέας, κρεάδιον· ἡ μουσική, μουσικίδιον· ἡ μύξα, μυξάριον· τὸ ὄργανον, ὄργάνιον· τὸ πλέγμα, πλεγμάτιον· τὸ πνεῦμα, πνευματίον· ὁ σμαράγδος, σμαράγδιον· ὁ στρουθός, στρουθίον καὶ στρουθάριον· τὸ στρώμα, στρωμάτιον· τὸ τέκνον, τεκνίον· ἡ τέχνη, τεχνίον· ἡ θρίξ, τριχίον· τὸ φύλλον, φυλλάριον· ὁ χυλός, χυλάριον· ἡ ψῆδῆ, ψῆδάριον· ἡ ψυχὴ, ψυχάριον· ἡ χίλη, χηλίδιον· τὸ μέλος, μελύδιον· τὸ φυτόν, φυτάριον· ἡ ὑπόβλησις, ὑποβληψίδιον· τὸ ἄνθος, ἀνθόλλιον· ὁ πίναξ, πινακίδιον· ἡ τύλη, τύλιον, τυλάριον· τὸ πτεῖον, πτελάριον· τὸ οὖς, οὔτιον· ὁ σιδήρος, σιδήριον· τὸ πρόβλημα, προβλημάτιον· ἡ σκηνή, σκηνίδιον· τὸ πραιτώριον, πραιτωρίδιον· ὁ πλακοῦς, πλακοῦντιον, πλακουντάριον· ἡ πήρα, πηρίδιον· ἡ ὀθόνη, ὀθόνιον· ὁ ὀβολός, ὀβελίσκος· τὸ νόημα, νοημάτιον· ὁ νεανίσκος, νεανισκάριον· τὸ μύρον, μυράριον· ὁ μόσχος, μοσχάριον· ὁ μισθός, μισθάριον· τὸ μέρος, μερίδιον· ὁ λόγος, λογάριον· ἡ λέξις, λεξίδιον· ὁ κράθβατος, κραθβατίον· ἡ κολλύρα, κολλύριον· ὁ κέραμος, κεράμιον, κεραμίδιον· τὸ ἱμάτιον, ἱματίδιον· τὸ ἐπιφώνημα, ἐπιφωνημάτιον· τὸ δειπνον, δειπνάριον· ἡ γῆ, γῆδιον, κτλ.

τήσωμεν τὸν λόγον ἔχει τὰς ἀφορμὰς αὐτοῦ ἐν ταῖς ἀρχαῖς καὶ ταῖς δοξαῖαις τῆς πολυθρῦλλήτου ἐκείνης αἰρέσεως; Ἐπαναλαμβάνομεν ὅτι ἡ χρῆσις τῶν ὑποκοριστικῶν εἶναι προγενετιτέρα αὐτῆς· ἀλλ' ἡ κατάχρησις, καθόσον ἠξέυρομεν ἀπαντᾶται κατὰ πρῶτον ἐν τῷ κυριωτάτῳ κήρυκι τῆς στωϊκῆς φιλοσοφίας· καὶ τὸ περίεργον, ἐνῶ εἰσίσκεται καὶ παρ' ἐτέρῳ ὀπαδῷ τοῦ δόγματος τούτου, τῷ Μάρκῳ Αὐρηλίῳ, δὲν ἀναφαίνεται τοιαύτη εἰς οὐδένα ἄλλον τῶν τυγγρόνων ἢ μεταγενεστέρων συγγραφέων. Τὸ δὲ ἐτι περισσότερον, ὁ Ἀρριανός, ὁ γράψας τὰς τε διατριβάς καὶ τὸ ἐγχειρίδιον, καὶ ὅστις τοσαύτην ἐποίησεν ἐν ταῖς συγγραφαῖς ταύταις κατάχρησιν τῶν ὑποκοριστικῶν, δὲν φαίνεται παντάπασι λάτρης ἰδιάζων τοῦ ὑποκορισμοῦ ἐν ταῖς παρ' αὐτοῦ ὠιαύτως γραφείσαις ἱστορίαις. Ὅστις παραβάλλῃ τὴν ἀνάβασιν τοῦ μεγάλου Ἀλεξάνδρου πρὸς τὸ ἐγχειρίδιον καὶ τὰς διατριβάς, δὲν εἶναι δυνατόν νὰ πιστεύσῃ ὅτι ἐκάτερα τῶν ἔργων τούτων ὑπὸ τῆς αὐτῆς ἐγράφησαν χεῖρός. Τὰ δύο λοιπὸν ταῦτα γεγονότα, ὅτι ἡ κατάχρησις τῶν ὑποκοριστικῶν ἀναφαίνεται κατὰ πρῶτον ἐν ταῖς διατριβαῖς καὶ ἐν τῷ ἐγχειρίδιῳ, καὶ ὅτι ὁ συγγραφεὺς ὁ διαβιβάσας ἡμῖν τὰ δόγματα ταῦτα καὶ τὰς ἀρχὰς τῆς στωϊκῆς φιλοσοφίας, ἄμα ἐπιχειρήσας νὰ γράψῃ περὶ ἀντικειμένου ἀλλοτρίου αὐτῆ, ἀποβάλλει ἀμέσως τὴν συχὴν ἐκείνην χρῆσιν τοῦ ὑποκορισμοῦ, δὲν παρέχουσιν ἄρα γε ἡμῖν τὸ ἐνδόξιμον ὅτι τὸ ἐνασχολοῦν ἡμᾶς ζήτημα ἔχει στενὴν τινα σχέσιν πρὸς τὰς ἀρχὰς καὶ τὰ δόγματα τῆς φιλοσοφίας ἐκείνης;

Ἡ γλῶσσα εἶναι ἡ διὰ τοῦ λόγου ἔκφρασις τῶν διανοημάτων τοῦ ἀνθρώπου. Καθόσον δὲ αἱ ἐντυπώσεις τοῦ ἀνθρώπου τροποποιοῦνται, καθόσον τὸ πρῶτον δι' οὐ βλέπομεν τὸν ἐξωτερικὸν κόσμον μεταβάλλεται, ἐτέραν ἀναγκαιῶς λαμβάνει χροιάν καὶ ἡ γλῶσσα δι' ἧς ἐκφράζονται αἱ ἐντυπώσεις ἡμῶν. Ἀλλὰ αἱ περὶ τῶν κεφαλαιωδωτέρων καὶ ὑψηλοτέρων ἀντικειμένων τοῦ ἐξωτερικοῦ καὶ ἐσωτερικοῦ κόσμου ἐντυπώσεις τοῦ ἀνθρώπου ἐκπηγάζουσι πρὸ πάντων ἐκ τῶν θρησκευτικῶν αὐτοῦ δοξασιῶν. Βραδύτερον δὲ, καθόσον ἐπέρχεται ἡ φιλοσοφία

φία εἰς ἐπικουρίαν καὶ ἐρμηνείαν, ἐνίοτε δὲ καὶ ὀλοσχερῆ ἀντικατάστασις τῆς καθαρῶς θρησκευτικῆς θεωρίας, ἐπενεργεῖ φυσικῶ τῷ λόγῳ καὶ ἡ φιλοσοφία εἰς τὴν τοιαύτην ἢ τοιαύτην δήλωσιν τῶν ἐντυπώσεων καὶ διανοημάτων τοῦ ἀνθρώπου. Τοιαύτη δὲ τῆς φιλοσοφίας ἐπίδρασις συνέβη ἰδίως πρῶτῶτα ἐν τῇ ἀρχαίᾳ Ἑλλάδι, ἐν ἣ τὸ θετικὸν θρησκείμα δὲν ἠδυνήθη ἐκ πρώτης ἀφετηρίας νὰ ἀνθεξῆ εἰς τὴν φιλοσοφικὴν ἔρευναν, καὶ παρεχώρησεν εἰς αὐτὴν τὰ πρῶτα ἐπὶ τοσοῦτον, ὥστε ἐν ταῖς λογίαις μάλιστα τοῦ ἔθνους τάξεσιν ἡ φιλοσοφία κατήντησε νὰ λάβῃ τὴν θέσιν τῆς θετικῆς θρησκείας καὶ ὁ φιλόσοφος τὴν τάξιν τοῦ ἱερέως. «Δεῖ, λέγει ὁ Πλούταρχος, οὐχ οὕτω τὸν ῥήτορα τὸ αὐτὸ φηγγεσθαι καὶ τὸν βίον τοῦ φιλοσόφου τῷ πρὸς τοῦ Γαλάτας· οὐκ ἔστιν Ἰουδαῖος οὐδὲ Ἕλληνας, οὐκ ἔστιν δούλος οὐδὲ ἐλεύθερος· οὐκ ἔστιν ἄρσεν οὐδὲ θῆλυ, πάντες γὰρ ὑμεῖς εἰστέ ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ». Πάλιν δὲ κατωτέρω κατακρινῶν ὁ στωϊκὸς τοῦ ἀνθρώπου τοῦ μὴ σκεπτομένου εἰμὴ μόνον περὶ τῶν ἴλικῶν, καὶ τοὺς λέγοντας πόθεν φάγω μὴ δὲν ἔχων· ὅταν χορτασθῆτε σήμερον, ἀνακράζει, κάθησθε κλαίοντες περὶ τῆς αὔριον πόθεν φάγητε· ἀλλὰ δὲν βλέπετε τὰ ἄγρια θηρία ὧν γίνεσθε χειρότεροι καὶ δειλότεροι, τὰ ὁποῖα οὐδὲ τροφῆς ἀπορούσι τῆς ἰδίας οὕτε τρόπου ἐν γένει ζωῆς τοῦ καταλλήλου; Τοῦτο δὲν εἶναι ἀναμιμνήσκει ὡσαύτως τὸ τοῦ εὐαγγελίου, σμὴ μεριμνᾶτε τί φάγητε καὶ τί πίητε· μηδὲ τὰ σώματα ὑμῶν τί ἐνδύσθητε· ἐμβλέψατε εἰς τὰ πετεινά τοῦ οὐρανοῦ, ὅτι οὐ σπεύρουσιν οὐδὲ θερίζουσιν, οὐδὲ συναρίζουσιν εἰς ἀποθήκας. Μὴ οὖν μεριμνήσητε ἐπὶ τὴν αὔριον· ἡ γὰρ αὔριον μεριμνήσει τὰ ἐαυτῆς· ἀρκετὸν τῇ ἡμέρᾳ ἢ κακίᾳ αὐτῆς.»

Δὲν ἀξιοῦμεν ὅτι ἡ Στοὰ ὑπῆρξεν ἀνατὴν παραδοχὴν αὐτοῦ. Μετὰ δὲ ταῦτα, ὅτι ἡ ἐξ ἀποκαλύψεως ἐκείνη θρησκεία ἐπεκράτησε τῆς οἰκουμένης, ἡ στωϊκὴ φιλοσοφία δὲν κατεστράφη, ἀλλ' ἐπῆλθε συγχώνευσις τις μεταξὺ αὐτῆς καὶ τῆς χριστιανικῆς διδασκαλίας ἐπὶ τοσοῦτον, ὥστε ἐκτοτε κατήντησεν ἀδύνατον νὰ διακριθῶσιν ἐντελῶς ἀπ' ἀλλήλων. Μὴ λησμονώμεν ὅτι ὁ κατὰ Ἰωάννην ὁρισμὸς τοῦ Θεοῦ εἶναι αὐτὸς ὁ

τῶν στωϊκῶν ὁρισμὸς· ὅτι τὰ εὐαγγέλια ἐγράφησαν εἰς ὕρον ἀποφθεγματικὸν παρεμπερὲς τοῦ ὕρου τῆς Στοᾶς, καὶ ὅτι ἀναγιγνώσκοντες τὸν Ἐπίκτητον πολλάκις δυνάμεθα ν' ἀπατηθῶμεν καὶ νὰ ὑπολαβῶμεν ὅτι ἔχομεν πρὸ ὀρθαλμῶν τινὰς τῶν ὠραιοτέρων καὶ ὑψηλοτέρων σελίδων τῆς χριστιανικῆς διδασκαλίας. Ἀνάγνωτε ἐν τῷ βιβλίῳ πρώτῳ τῶν διατριβῶν τὸ ἑνατὸν κεφάλαιον περὶ τοῦ πῶς ἀπὸ τοῦ συγγενεῖς ἡμᾶς εἶναι τῷ Θεῷ ἐπέλεθ' ἂν τις ἐπὶ τὰ ἑξῆς, ὅπου ψέγει αἰ πάσα διακρίσις ἐθνικότητος, ὅπου λέγεται ὅτι οὐδεὶς Ἀθηναῖος ἢ Κορινθῖος, ἀλλὰ κόσμιος, ἀλλὰ υἱὸς Θεοῦ ἀδελφός· ἔχων τοὺς ἐτέρους ἀνθρώπους· καὶ δὲν εἶναι δυνατὸν νὰ μὴ ἐνθυμηθῆτε τὸν Ἀπόστολον Παῦλον γράφοντα πρὸς τοῦ Γαλάτας· οὐκ ἔστιν Ἰουδαῖος οὐδὲ Ἕλληνας, οὐκ ἔστιν δούλος οὐδὲ ἐλεύθερος· οὐκ ἔστιν ἄρσεν οὐδὲ θῆλυ, πάντες γὰρ ὑμεῖς εἰστέ ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ». Πάλιν δὲ κατωτέρω κατακρινῶν ὁ στωϊκὸς τοῦ ἀνθρώπου τοῦ μὴ σκεπτομένου εἰμὴ μόνον περὶ τῶν ἴλικῶν, καὶ τοὺς λέγοντας πόθεν φάγω μὴ δὲν ἔχων· ὅταν χορτασθῆτε σήμερον, ἀνακράζει, κάθησθε κλαίοντες περὶ τῆς αὔριον πόθεν φάγητε· ἀλλὰ δὲν βλέπετε τὰ ἄγρια θηρία ὧν γίνεσθε χειρότεροι καὶ δειλότεροι, τὰ ὁποῖα οὐδὲ τροφῆς ἀπορούσι τῆς ἰδίας οὕτε τρόπου ἐν γένει ζωῆς τοῦ καταλλήλου; Τοῦτο δὲν εἶναι ἀναμιμνήσκει ὡσαύτως τὸ τοῦ εὐαγγελίου, σμὴ μεριμνᾶτε τί φάγητε καὶ τί πίητε· μηδὲ τὰ σώματα ὑμῶν τί ἐνδύσθητε· ἐμβλέψατε εἰς τὰ πετεινά τοῦ οὐρανοῦ, ὅτι οὐ σπεύρουσιν οὐδὲ θερίζουσιν, οὐδὲ συναρίζουσιν εἰς ἀποθήκας. Μὴ οὖν μεριμνήσητε ἐπὶ τὴν αὔριον· ἡ γὰρ αὔριον μεριμνήσει τὰ ἐαυτῆς· ἀρκετὸν τῇ ἡμέρᾳ ἢ κακίᾳ αὐτῆς.»

δίκαιον και ἔθεσε τὰ θεμέλια τοῦ νεωτέρου ἠθικοῦ βίου. Ἀλλ' ἡ μέγλοπιτα μοιάζει τὰ μεγάλα σώματα τὰ ὅποια σφαιρομερίζονα εἶναι τοσοῦτω μείζονα σχηματίζουσι σκιάν. Ἡμάρτησεν εἰς πολλὰ τοσοῦτω καταφανέστερον, ὅσῳ ἦτο πρακτικώτερον, αἱ δὲ ἀρχαὶ αὐτῆς ἐφειρόζοντο εἰς τὸν θετικὸν βίον. Οὐχ ἦσαν, οὐδὲν ἄλλο ἀνθρώπινον ἔργον παρίστανι τὸ αὐστηρὸν και καταπληκτικὸν μεγαλεῖον τῶν φιλοσόφων τῆς στοᾶς.

Ἐννοεῖται ὅτι ὁμιλοῦμεν ἐνταῦθα περὶ τῆς νεωτέρας στοᾶς, ἧτις ὑπῆρξεν οὐσιωδῶς τῆς ἀρχαίας διαφοράς. Ὁ Πλάτων, μετὰ οὐκ αἰετῶς ἀπογοῆς, ὑποχωρῶν ἐνώπιον τοῦ Σωκράτους, παρεδωκεν εἰς τοὺς μεταγενεστέρους, εἰκόνα τοῦ οὐνοῦ τοῦ Σωφρονίσκου τοῦ πολὺ ἔσως λαμπροτέρου τῆς πραγματικῆς. Διότι ἀμφισβητεῖται, και δικαίως, ἀνὸς Σωκράτης ἐπρέσθευε τὰς ἐν τῷ Φαίδωμῳ περὶ ψυχῆς ἀρχάς· κατὰ πάντα δὲ πιθανώτητα ὁ μᾶλλον πιστὸς τῆς Σωκρατικῆς φιλοσοφίας μαθητῆς, εἰ και οὐχὶ ὁ μᾶλλον μεταρπισος και φιλόστοργος, ὑπῆρξεν ὁ Ἀριστοτέλης. Ἀμφοτέροι ἀναχωρήσαντες ἀλληλοδιαδόχως ἀπὸ τοῦ αὐτοῦ σημείου και ἀπὸ τῆς αὐτῆς ἀντιλήσαντες πηγῆς, ἐτρέπησαν ἐπὶ ἰδίαν ἐκάτερος ὁδὸν και ἀπέλεξαν εἰς διάφορα συμπεράσματα. Ἀλλ' ἐάν ἐν τοσοῦτω βραχεῖ δικστήματι, ἡ αὐτὴ φιλοσοφία τοσοῦτον ἠλλοιώθη, τί ἄρα συνέβη ἐντὸς τῶν πολλῶν ἐκατονταετηρίδων ὅτι διήλθον ἀπὸ Ζήνωνος μέχρις Ἐπικτήτου και Μάρκου Ἀυρηλίου; Κατὰ τοὺς ἐσχάτους τοῦτους χρόνους, οἱ Στωϊκοὶ δὲν περιεστρέφοντο, ὡς πάλαι ποτὲ, εἰς ἀγόνους και ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον ἀσαφεῖς θεωρίας, ἀλλὰ ἐξεδήλουν τὰς ἀρχὰς αὐτῶν ἐπὶ τὸ πρακτικώτερον, δογματικῶς ἢ τοῦλάχιστον ἀνευ πολλῶν συζητήσεων· διότι ἡ κοινωνία τότε δὲν εἶχεν ἀνάγκην διαλεκτικῆς δεινότητος και ἐπιτετηθευμένης φρασσεολογίας· Θεραπειᾶς εἶχεν ἀνάγκην και ἐζητεῖ ἰατρὸν ἐπιτήδειον νὰ ψαύσῃ τὰς πληγὰς αὐτῆς και νὰ τὰς καυτηριάσῃ. Δὲν ἦτο λοιπὸν καιρὸς ἀναλύσεων λεπτολόγων, ἀλλὰ συμβουλῶν και ἐπιταγῶν, αἱ δὲ ἐπιτακτικαὶ συμβουλαὶ ἔχουσι πάντοτε ἀπότομον τι και ἀπέριττον, οἷον τῶνόντι εἶναι τοῦ Ἐπικτήτου και τοῦ

Μάρκου Ἀυρηλίου τὸ ὕψος. Τὸ ἐγχειρίδιον δύναται νὰ λογισθῇ ὡς τὸ εὐαγγελιον τῆς στωϊκῆς φιλοσοφίας· και ἐγράφη ὁλολογουμένως διὰ τοὺς πολλοὺς, οὐχὶ διὰ τοὺς ἐκλεκτοὺς. Τούτου ἕνεκα ἡ γλῶσσα αὐτοῦ εἶναι σαφής, σύντομος, ἀπορθηγματική. Ἡ διδασχὴ αὐτοῦ ἐκπερομένη μετὰ πλήρους και προσηφτικῆς οὕτως εἰπεῖν πεποθησῆως, περιέχει, ἐν τῇ πεποθησῆ αὐτῇ τοῦ λέγοντος, τὴν ἀπόδειξιν τῆς ἀληθείας. Ἀλλὰ και ἐν αὐταῖς τοῖς διατριβαῖς εἰρίσκομεν τὴν λαλουμένην μᾶλλον ἢ τὴν γραφομένην ὑπὸ τῶν εὐπαιδευτῶν γλῶσσαν. Τούτο μαρτυρεῖ ὁ Ἀρριανὸς ἐν τῇ πρὸς τὸν Δεύκλιον Γέλλιον ἐπιστολῇ, λέγων, ὅτι δὲν συνέγραψε τοὺς Ἐπικτήτου λόγους, ἀλλ' ἐπειράθη νὰ διατηρήσῃ ὡς ὑπομνήματα τὰ παρ' ἐκείνου λεγόμενα διὰ τῶν αὐτῶν ὡς οἷόν τε λέξῃων· ἄεστι δὲ ταῦτα, ὡσπερ εἰκὸς, ὅποια ἂν τις αὐτόθεν ὀρμηθεῖς εἴποι πρὸς ἕτερον, οὐχ ὅποια ἂν ἐπὶ τῷ ὕστερον ἐντυγχάνειν τινὰς αὐτοῖς συγγράφοι». Τούτο ἄλλως ἐξάγεται και ἐκ τοῦ γεγοῶτος περὶ οὗ ἠδὴ ὠμιλήσαμεν, ὅτι ὁ Ἀρριανὸς ὡς ἱστορικὸς μεταχραιοῖζεται ὅλως ἄλλην τῆς τοῦ φιλοσόφου λέξιν ὅττε διὰ τοῦ Ἐπικτήτου και τοῦ τοσοῦτον συγγενοῦς αὐτοῦ Μάρκου Ἀυρηλίου, ἔχουμεν πρὸ ὀρθαλμῶν τὴν γλῶσσαν ἣν ἐλάλουν οἱ πεπαιδευμένοι Στωϊκοὶ τῆς ἐποχῆς ἐκείνης, καθ' ἣν ἡ φιλοσοφία αὐτῶν ἦτο τὰ μάλιστα διαδεδομένη και τὰ μάλιστα προσιτῆ εἰς τοὺς πολλοὺς· και δυνάμεθα λοιπὸν νὰ ἐξετάσωμεν πῶθεν προήλθεν ἡ ἰδιάζουσα τῆς γλῶσσης ταύτης διάπλασις και μέχρι τίνος ἐπενήργησεν ἐπὶ τῆς ὄλης τοῦ ἔθνους γλώσσης.

Ἡ στωϊκὴ φιλοσοφία κραταίει τὴν φιλαυτιαν· μὴ φανῆ δὲ τοῦτο παράδοξον, διότι περὶ φιλαυτίας ἐνταῦθα ὁμιλοῦντες, ἐννοοῦμεν τὴν ἠθικὴν οὐχὶ τὴν ὕλικήν. Ὁν λόγον ὀνομάζομεν φίλαυτον, τὸν ἀνθρώπον ὅστις κύριον σκοπὸν τοῦ βίου ἔχει νὰ διατηρήσῃ ἀβλαβῆ τὴν εὐεξίαν αὐτοῦ και τὴν εὐζωίαν, τὸν αὐτὸν λόγον δυνάμεθα νὰ ὀνομάσωμεν φίλαυτον τὸν Στωϊκὸν, ὅστις κύριον σκοπὸν τοῦ βίου ἔχει νὰ διατηρήσῃ ἀνόθευτον τὴν τιμὴν αὐτοῦ και τὴν ἀρετήν· ἡ μόνη μεταξὺ αὐτῶν διαφορά εἶναι ὅτι ὁ μὲν φιλεῖ τὴν σωματικὴν αὐτοῦ ἀτομικότητα, ὁ

δὲ, τὴν ἠθικὴν ἀτομικότητα. Τοσοῦτον δὲ φίλαυτος κατὰ τοῦτο εἶναι ἡ φιλοσοφία ἐκείνη, ὥστε κρίνει τὸ ἐγὼ ἀνώτερον πάσης τοῦ ἐξωτερικοῦ κόσμου και τῶν ἐπιλοίπων ἀνθρώπων προσβολῆς και ἀποθεοῖ, οὕτως εἰπεῖν, αὐτὸ διὰ τῆς ψυχρᾶς περιφρονήσεως τῶν βασάνων και τοῦ θανάτου. Πρωτιστον καθῆκον ἐπιβάλλει τὴν ἀταραξίαν και τὴν ἀπάθειαν, ἐπὶ τοσοῦτον ὥστε· ἄθαν κλαίοντα ἴδῃς τινὸς, ἐν πένθει ἢ ἀποδημοῦντος τέκνου, ἢ ἀπολωλεκότα τὰ ἑαυτοῦ. . . . μέχρι μέντοι λόγου μὴ ὄκνει συνεπιπέσειν αὐτῷ, και οὕτω τύχη και συνεπισπινάξαι πρόσεχε μέντοι μὴ και ἔσωθεν στενάξῃ¹⁾ Εἶναι ἀληθὲς ὅτι ἡ ἀπάθεια αὐτὴ ἡ καταστρέφουσα τὸ εὐγενέστερον προνόμιον τῆς ἀνθρωπίνης φύσεως, τὴν πρὸς τοὺς ὁμοίους ἀγάπην, και μεταβάλλουσα ἡμᾶς εἰς ψυχροὺς και ἀνοκτιρμονας λίθους, φείρει πάνταν τῆς ψυχῆς ζωτικότητα και θωρακίζει μὲν τὴν καρδίαν κατὰ τῆς λύπης, θωρακίζει ὁμως ἐν ταύτῳ αὐτὴν κατὰ τῆς εὐτυχίας, κατὰ τῆς χαρᾶς και πρὸ πάντων κατὰ τῶν λεπτῶν και ἀνεκφράστον συγκινήσεων, ἃς παράγει ἐν ἡμῖν ἡ φιλαυτοπία, ἡ συμπάθεια, ἡ ἀγάπη. Οὐκ ἔγωγε συμφέομαι, λέγει ὁ γλυκὺς Πλούταρχος, τοῖς τὴν ἀγριον ἕμνοῦσι και σκληρὰν ἀπάθειαν, ἔξω και τοῦ δυνατοῦ και τοῦ συμφέροντος οὕσαν· ἀφαιρήσεται γὰρ ἡμῖν αὐτὴ τὴν ἐκ τοῦ φιλεῖν και φιλεῖσθαι εὐνοίαν, ἣν παντὸς μᾶλλον διασώζειν ἀναγκαῖον. Ἀλλ' ἵνα ἐξηγήσωμεν μέχρι τίνος τὴν ὑπεράνωτον ταύτην ἀξίωσιν τῆς στωϊκῆς φιλοσοφίας ἐν τῇ τελευταίᾳ αὐτῆς φάσει, ἀνάγκη νὰ μὴ λησμονήσωμεν τὴν ἐποχὴν καθ' ἣν παρήχθη. Κατὰ τὴν πρώτην και τὴν δευτέραν ἀπὸ Χριστοῦ ἐκατονταετηρίδα, ἡ ἀρχαία θετικὴ θρησκεία εἶχεν ἐκλείψει, ἡ δὲ νέα δὲν εἶχεν ἐτι ἀρκούντως διαδοθῆ. Ἡ πρακτικὴ φιλοσοφία, ἧτις οὐδέποτε εἶχεν ἐπικρατήσει πολὺ, ὄλοσχερῶς ἐναυάγησεν ἐντὸς τῶν σοριστικῶν θεωρημάτων και λεπτολογιῶν. Πάντες οἱ ἠθικοὶ δεσμοὶ ἐχαλαρώθησαν. Ἐπὶ τοῦ θρόνου τῆς οἰκουμένης ἐκάθηντο αὐτοκράτορες, ὧν οἱ πλεῖστοι οὐδεμίαν ἔχοντες ἔνοιαν τοῦ

δικαίου και τοῦ χρηστοῦ, ἐξετραχλιζοντο εἰς τὴν φοβερωτέραν ἀκολασίαν και συνεπλήρου τὴν κοινὴν παραλυσίαν· ὁ βίος, ὁ ἠθικὸς βίος κατήντησεν ἀφόρητος. Τί δ' ἄλλο εἶναι ἡ ἀταραξία και ἡ ἀπάθεια, ἣν ἐκήρυξεν ἡ στωϊκὴ φιλοσοφία ἢ ἀδελφαὶ ἀμφιβαλλεῖς τοῦ θανάτου; Ὅστε δυνάμεθα νὰ εἰπώμεν ὅτι ἂν ἡ φιλοσοφία ἐκείνη δὲν ἠδυνήθη ν' ἀνασπληώσῃ τὸ παντελῶς καταρροῦσαν οἰκοδόμημα τῆς ἠθικῆς, ἐδίδαξεν ὁμως πῶς ἠδύνατο οἱ ἀνθρώποι νὰ μένωσιν ὅσον ἐνδέχεται ἀτρωτοὶ ἀπὸ τοῦ μολύσματος τῆς ὀλεθρίας ἐκείνης πανώλους, και ἐν ἀνάγκῃ πῶς ἠδύνατο ν' ἀπαλλάττωνται εὐπρεπῶς ἀπὸ τῆς ἐν αὐτῇ διαβίωσεως. Ἀναγνώσατε τὴν ἱστορίαν τῆς ἐποχῆς ἐκείνης, ἵνα κατανοήσῃτε τὴν καρτερίαν και τὴν μεγαλοφροσύνην τῶν ὁπαδῶν τῆς Στοᾶς, οἵτινες ἐβάδιζον εἰς τὸν θάνατον ὡς εἰς ἐορτήν, φιλοσοφοῦντες, μειδιῶντες, ἀστεϊζόμενοι. Οὐδεὶς τῶν στωϊκῶν ὠχρίασε ποτε κατὰ τὴν ὑστάτην ταύτην ὥραν, τὸ δὲ φρόνημα αὐτῶν ἦτο τοσοῦτον, ὥστε οἱ πλεῖστοι, μὴ καταδεχόμενοι νὰ περιπέσωσιν εἰς χεῖρας τοῦ δημίου, αὐτοὶ παρέδιδον ἑαυτοὺς εἰς τὴν αἰωνιότητα. Ἀλλ' ἐνδιατρίψομεν ἐπὶ μικρὸν εἰς τὰ ἐπιχειρήματα δὲ ὧν ἡ φιλοσοφία αὕτη ἐπέβαλε τὴν θεμελιώδη αὐτῆς ἀρχὴν τῆς ἀπάθειας και τῆς ἀταραξίας.

Ὁ Ἐπικτήτος διαιρεῖ τὰ ὄντα εἰς δύο, λέγων ἅτὰ μὲν ἐφ' ἡμῖν, τὰ δὲ οὐκ' ἐφ' ἡμῖν. Ἐφ' ἡμῖν μὲν ὑπόληψις, ὀρμὴ ὄρεξις, ἐκκλισις, και ἐνὶ λόγῳ ὅσα ἡμέτερα ἔργα· οὐκ ἐφ' ἡμῖν δὲ, τὸ σῶμα, ἡ κτίσις, δοξαὶ ἀρχαὶ και ἐνὶ λόγῳ ὅσα οὐκ ἡμέτερα ἔργα. Καὶ τὰ μὲν ἐφ' ἡμῖν εἶναι ἐλεύθερα, εὐσθενη, ἀκώλυτα, ἀπαρπόδιστα· τὰ δὲ οὐκ ἐφ' ἡμῖν, ἀσθενῆ, δούλα, κωλυτὰ, ἀλλότρια. Πρὸς ταῦτα πρέπει νὰ ἐπιφωνώμεν, ἀφαντασία εἰ και οὐ πάντως τὸ φαινόμενον· οὐδὲν πρὸς ἐμὲν. Οὐδέποτε ἐπιδιώκοντες, οὐδέ ὀλιβόμενοι ἐάν ἀπολέσωμεν αὐτὰ, κρᾶτιστοι δὲ και ἀριστοι ὄντες ὅσακις τὰ ἀπολακτιζόμεν. Ἐεὶ προκόψαι θέλεις, ἀφες τοὺς τοιοῦτους ἐπιλογισμοὺς· ἐάν ἀμελήσω τῶν ἐμῶν, οὐχ ἔξω διατροφᾶς· ἐάν μὴ κολάσω τὸν παῖδα, πονηρὸς ἔσται. Κρεῖσσον δὲ και τὸν παῖδα κατὸν εἶναι ἢ σὲ κακοῦ

(1) Ἐπικτ. Ἐγχειρ. κεφάλ. XVI.

δαιμονούντα». Ἄλλ' ἄρα γε οὐδεμίαν ἔχειταιν τῆς ζωῆς αὐτοῦ στιγμήν, «ὅρα, ἀναεὺθύνῃν ὁ πατήρ, ὁ παραδίδων υἷον κακὸν εἰς τὴν κοινωνίαν; οἱ δὲ Ἀθηναῖοι, οἱ καταδικάσαντες ἄλλοτε τὸν Σωκράτην ἕνεκα τῆς κακίας τῶν μαθητῶν αὐτοῦ, Ἀλκιβιάδου καὶ Κριτίου, τί ἤθελον εἶπει ἐάν προέκειτο νὰ δικάσωσι τὸν Μάρκον Αὐρήλιον, τὸν πατέρα τοῦ Κομμόδου;

Ὁ λόγος ὁμοῦ δὲν εἶναι περὶ τῆς ἀξίας τῶν Στωϊκῶν δογμάτων· ὁ λόγος εἶναι ἄν, καὶ τίνα ἄρα γε ἐπιρροὴν ἔσχον εἰς τὴν διάπλασιν τῆς γλώσσης. Μὴ λησμονώμεν ὅτι αἱ ἀρχαὶ αὗται δὲν ἐξεφέροντο οὐδὲ παιδιᾶς, οὐδὲ ιδιοτροπίας χάριν· ὅτι δὲν ἦσαν ὑπολογισμοὶ θεωρητικοὶ φιλοσόφων πρεσβυόντων ἐν τοῖς ταμείοις αὐτῶν, ἢ καὶ ἐν τοῖς σχολείοις τὰ τοιαῦτα, λησμονούντων δὲ τοὺς λόγους ἐν τῷ θετικῷ βίῳ καὶ πολιτευομένων ἐν αὐτῷ ὅπως ὅλοι οἱ ἄλλοι θνητοί, ἢ καὶ χειρὸν τούτων, καθὼς συμβαίνει πολλάκις εἰς πολλοὺς τῶν φιλοσόφων ἀρχαίων τε καὶ νεωτέρων χρόνων. Ἐν τῇ τελευταίᾳ αὐτῆς φάσει, ἡ στωϊκὴ φιλοσοφία ὑπῆρξεν, ὡς προεῖπομεν, πρακτικωτάτη, οἱ δὲ ὁπαδοὶ αὐτῆς, ἀφοῦ δι' ἅπαντος τοῦ βίου καθυπέβαλλον ἑαυτοὺς εἰς τοὺς σοβαροὺς ἐκείνους νόμους, ἔπειτα ἀπέβλεπον πρὸς τὸν θάνατον ἀτρόμητοι· καὶ προσμειδιώντες, χαιρετίζοντες καὶ ἀσπαζόμενοι αὐτὸν ὡς φίλον πρὸ καιροῦ περιμενόμενον καὶ σωτήρα. Τούτων τεθέντων, εἶναι ἀδύνατον νὰ μὴ παραδεχθῶμεν ὅτι ἡ τοιαύτη πραγματικὴ ὀλιγωρία πρὸς πάντα τὰ κοινῶς νομιζόμενα ἀγαθὰ τοῦ κόσμου τούτου, ὅτι ἡ τοιαύτη ἀγέρωχος περιφρόνησις τῶν οὐκ ἐφ' ἡμῖν, οὐ μόνον τοῦ πλοῦτου καὶ τῆς ἡδονῆς, ἀλλὰ καὶ τῆς γυναικὸς καὶ τῶν τέκνων, ἀναγκαστικῶς ἔμελλε νὰ ἀπεικονισθῇ ἐν τῇ γλώσσῃ αὐτῶν. Πᾶν ὅ,τι δὲν εἶναι ἀρετὴ, πᾶσα λέξις ἐκδηλοῦσά τι τῶν οὐκ ἐφ' ἡμῖν ἐκφράζεται παρ' αὐτῶν διὰ τύπου τινὸς ὅστις δὲν σμικρύνει μόνον τὰ πράγματα, ἀλλὰ καὶ ἐξασθενίζει αὐτὰ σκώπτων καὶ περιφρονῶν· διότι τοιαύτη εἶναι ἡ πλήρης τοῦ ὑποκοριστικοῦ τύπου ἔννοια, οἷον διδοὶ ἡμῖν, αὐτὸς ὁ Ἐπίκτητος, ὅστις λαμβρότατα περιγράφων τὴν ἀφοβίαν, οὐ μόνον ἀλλὰ καὶ τὴν ἀδιαφορίαν μεθ' ἧς ὁ Σωκράτης εἶδεν ἀντιμέτωπον τὴν τελευ-

κράζει, πῶς ὑποκορίζεται καὶ σκώπτει τὸν θάνατον». Οἱ στωϊκοὶ λοιπὸν ὀμιλοῦντες ὑπεκορίζοντο πάντα τὰ οὐκ ἐφ' ἡμῖν. Ὁλόκληρον τὸ ἔγχειρίδιον καὶ ὅλαι αἱ διατριβαὶ μαρτυροῦσι περὶ τῆς ἀληθείας ταύτης ἀναμφισβητήτως· ἀκαθάπερ ἐν πλῶ τοῦ πλοῦτου καθορισθέντος, ὡς ἐξέλιθοις ὑδρεύσασθαι, ὁδοῦ μὲν πάρεργον καὶ κοχλιδίων ἀναλέξῃ καὶ βολλάριον· τετάσθαι δὲ δεῖ τὴν διάνοιαν ἐπὶ τὸ πλοῖον καὶ συνεχῶς ἐπιτρέφεσθαι μήποτε ὁ κυβερνήτης καλέσει· κἄν καλέσῃ, πάντα ἐκεῖνα ἀφιέναι, ἵνα μὴ δεδεμένος ἐμβληθῆς ὡς τὰ πρόβατα· οὕτω καὶ ἐν τῷ βίῳ, ἐάν δεδῶται, ἀντίβολλιδίου καὶ κοχλιδίου γυναικάριον καὶ παιδίον, οὐδὲν κωλύσει· ἐάν δὲ ὁ κυβερνήτης καλέσει, τρέχε ἐπὶ τὸ πλοῖον ἀφίει· ἐκεῖνα ἅπαντα, μὴδὲ ἐπιστρέφόμενος· Προσέτι. «Ταύτην τὴν μελέτην ἔωθεν εἰς ἐσπέραν μελετᾶν ἔδει, ἀπὸ τῶν μικροτάτων, ἀπὸ τῶν εὐεπηρεαστοτάτων ἀρξάμενος, ἀπὸ χύτρας, ἀπὸ ποτηρίου. Εἰθ' οὕτως ἐπὶ χιτωνάριον πρόσελθε, ἐπὶ κυνάριον, ἐπὶ ἰππάριον, ἐπὶ ἀγρίδιον . . . Πανταχοῦ περιβλέψας ἀπόρριψον ἀπὸ σεαυτοῦ». Πλὴν τούτου αὐτὸν ἀγρόν δ' ἐπὶ σοὶ ἐστὶν ἔχειν ὅταν θέλῃς καὶ ἐφ' ὅσον θέλεις, καὶ οἷον θέλεις; Οὐ. Τὰ δὲ δουλάρια; Οὐ. Τὰ δ' ἱμάτια; Οὐ. Τὸ δ' οἰκίδιον; Οὐ». Καὶ ἀλλαχοῦ· «Ἄρξαι τοιγαροῦν ἀπὸ τῶν μικρῶν. Ἐκχεῖται τὸ ἐλάδιον; κλέπτεται τὸ οἰνάριον; ἐπίλεγε ὅτι τοιούτου πωλεῖται ἀπάθεια, τοσούτου ἀταραξία, προῖκα δὲ οὐδὲν γίνεταί». Καὶ πάλιν· «Ἄλλὰ τί λέγει Ζεὺς; Ἐπίκτητε. εἰ οἶόν τε ἦν καὶ τὸ σωματίον ἄν σου καὶ τὸ κτησείδιον ἐποίησα ἐλεύθερον καὶ ἀπαραπόδιστον. Νῦν δὲ μὴ σὲ λανθανέτω τούτο· οὐκ ἔστι σὸν ἀλλὰ πηλὸς κομψὸς πεφυραμένος». Ἄλλο· «τί γάρ εἰμί; ταλαιπῶρον ἀνθρωπάριον. Καὶ τὰ δύστηνά μου σαρκίδια. Τῷ μὲν ὄντι δύστηνα. Ἄλλ' ἔχεις καὶ τι κρεῖσσον τῶν σαρκιδίων». Ὅθεν μὴ πράττης ὅπως οἱ ἄνθρωποι οἵτινες ὄλην τὴν ἡμέραν «ψηφίζουσι, συζητοῦσι περὶ σιταρίου, περὶ ἀγριδίου, περὶ τινων προκοπῶν τοιούτων». Τὸ σῶμα ἡμῶν δὲν ἀνήκει εἰς ἡμᾶς, οὐδὲ ἡ χεὶρ, οὐδὲ ὁ δάκτυλος, οὐδ' ἡ ὑγεία,

πάντα ταῦτα εἶναι δοῦλα τοῦ ἰσχυροτέρου· λείπει αὐτοὺς; Ἄλλὰ δεῖξον τὴν πλάνην, ὅσον τὸ σῶμα οὕτως ἔχειν σε δεῖ ὡς ὁ· καὶ ὄψει πῶς ἀφίστανται τῶν ἀμαρτημάτων ἐπισεσαγμένον· ἐφ' ὅσον ἂν οἶόν τε τῶν. Ἄν δὲ μὴ βλέπωσιν, οὐδὲν ἔχουσιν ἢ, ἐφ' ὅσον ἂν διδῶται. . . Ὅταν δὲ πρὸς ἀνώτερον τοῦ δοκοῦντος αὐτοῖς. Ἄνθρωπε, τὸ σῶμα οὕτως ἔχειν σε δεῖ, ὅρα τί ἀπο ἀνακράζει μετ' ὀλίγον, μὴ ὀργίζεται κατὰ λείπεται περὶ τὰ ἄλλα, ὅσα τοῦ σώματος τῶν ἀδικούντων, μὴδὲ τιμῶρε αὐτοῦ; ἀλλ' ἕνεκα παρασεύάζεται. «Ὅταν ἐκείνο ὀνά· ἐλέει μάλλον· ἐλέει τούτον τὸν πεπλανη- ριον ἢ τὰ ἄλλα γίνεται χαλινάρια τοῦ μένον καὶ ἐξηπατημένον περὶ τῶν μεγί- ὄναριον, σαγμάτια, ὑποδημάτια, κριβαί, στων, τὸν ἀποτετυφλωμένον, ὅχι τὴν ὄψιν χόρτος». τὴν διακριτικὴν τῶν λευκῶν καὶ μελάνων,

Ἄλλὰ πλείοτερα παραδείγματα ἤθελον ἀλλὰ τὴν γνώμην τὴν διακριτικὴν τῶν ἀεῖναι περιττὰ πρὸς ἀπόδειξιν ὅτι ἡ στωϊκὴ γὰθων καὶ κακῶν». Καθὼς δὲ ἠθέλησε νὰ φιλοσοφία, πρεσβύουσα ἐσχάτην περιφρο- παραμυθίῃ τὸν ἄνθρωπον ἕνεκα τῆς ἀδυ- νησιν πρὸς πάντα τὰ οὐκ ἐφ' ἡμῖν, ἐξεδή- ναμίας αὐτοῦ πρὸς τὰ οὐκ ἐφ' ἡμῖν ὑπαγο- λου τὴν περιφρόνησιν ταύτην ἐν τῷ λόγῳ βρύουσα τὴν πρὸς ταῦτα καταφρόνησιν, οὐ- ὑποκορίζουσα αὐτὰ ἀδικήτως. Ἡ κατα- τως ἡ φιλοσοφία ἐκεῖνη ἠθέλησε διὰ τῆς φρόνησις αὐτῆ εἶχε τὴν πρώτην αὐτῆς ἀ- αὐτῆς καταφρονήσεως νὰ κολάσῃ τὴν ἐκ φορμῆν ἐν τῇ συνειδήσει τῆς φυσικῆς ἡμῶν τῆς ἀδικίας φυσικὴν τοῦ πάσχοντος ὀργήν. πρὸς τὰς οὐκ ἐφ' ἡμῖν ἀδυναμίας· ἵνα δὲ μὴ αΜὴ θαύμαζέ σου τὰ ἱμάτια, καὶ τῷ κλέ- ταπεινώσῃ τὸν ἄνθρωπον ἕνεκα τῆς ἀδυ- πτη οὐ χαλεπαεῖς». Περιφρονεῖ ὅσα εἰσὶν ναμίας ταύτης, ἡ στωϊκὴ φιλοσοφία συνε ἀπροαίρετα, τὸ ἀργυρίδιον, τὸ κορασίδιον, βούλευσεν αὐτῷ νὰ μὴ ἐπιζητῶμεν τὰ ἀ- τὸ δοξάριον καὶ ταῦτα περιφρονῶν, ἅμα δύναται· ἀλλ' ἐπειδὴ ἡ ἀπόλαυσις εἶναι ἀ- μὲν εἶσαι ἐλεύθερος ἅμα δὲ εὐχερῶς τοὺς καταμάχης τοῦ ἀνθρώπου ἀνάγκη, ἵνα ἄλλους ἐλεεῖς.

τὸν πείσῃ νὰ περιστείλῃ αὐτὴν καὶ τὸν κα- Καὶ αὕτη λοιπὸν ἡ περιφρόνησις ἡ διὰ ταστήσῃ οὕτως ἀήτητον, ἐπεχείρησε νὰ τοῦ λόγου ἐκδηλουμένη, εἶναι ἡ ἐισαγαγοῦσα ἐμπνεύσῃ αὐτῷ τὸ αἶσθημα τῆς περιφρονή- εἰς τὴν γλώσσαν τῶν στωϊκῶν τὴν κατα- σεως πρὸς τὰ οὐκ ἐφ' ἡμῖν. Εἶναι ἀληθές, κορῆ χρῆσιν τῶν ὑποκοριστικῶν, τόσῳ μάλ- ὅτι τὸ δόγμα τοῦτο τῆς ἀπολύτου πρὸς τὰ λον κατακορῆ, ὅσα τὰ οὐκ ἐφ' ἡμῖν εἶναι οὐκ ἐφ' ἡμῖν περιφρονήσεως παρέσυρε τὴν τὰ κοινότερα καὶ συνειθέστερα ἀντικείμενα στωϊκὴν φιλοσοφίαν, ὡς ἀνωτέρω τὸ ὑπε τοῦ φυσικοῦ καὶ ἠθικοῦ βίου, περὶ τῶν ὀ- δεῖξαμεν, εἰς ἀτοπίας δεϊνάς καὶ ποραλογι- ποίων καθ' ἐκάστην στιγμήν λαμβάνει ἀφορο- σμούς ἀφορήτους. Ἄλλ' ἀφ' ἑτέρου, ἐπειδὴ μὴν ὁ ἄνθρωπος δὲ ὀμιλῇ καὶ τὰ ὀπία ἀ- τῆς καταφρονήσεως ταύτης πρώτη ἀφορμὴ ποτελοῦσιν ἐπομένως· τὸ πολυπληθέστερον ὑπῆρχεν ἡ συνειδήσις τῆς ἀδυναμίας ἡμῶν τῆς γλώσσης στοιχεῖον. Ὡστε ἀφ' ἐνὸς ἡ καὶ τῆς φυσικῆς ἐν τούτοις ῥοπῆς πρὸς τὴν ἀρχὴ τῆς περιφρονήσεως ἀφ' ἧς ὠρμάτο ἡ ἀπόλαυσις, συνήγαγεν ἐκ τῆς ἀτελείας ταύ- στωϊκὴ φιλοσοφία καὶ ἀφ' ἐ-έρου ἡ ἀμετρος τῆς τῆς ἀνθρωπίνης φύσεως δόγματα ἐπι- πληθὺς τῶν ἀντικειμένων εἰς ἀ ἐφηρημόζετο εικείας καὶ φιλανθρωπίας τῇ ἀληθείᾳ θαυ- ἡ ἀρχὴ ἐκεῖνη, ἐξηγοῦσιν ἀποχρώντως τὴν μαστά. Ἀνάγκωτε τὸ κεφάλαιον τῶν δια- παρὰ τοῖς Στωϊκοῖς κατὰ τὴν ἐποχὴν ταύ- τριβῶν τὸ πραγματευόμενον περὶ τοῦ οὐ τὴν ὑπερβολικὴν τῶν ὑποκοριστικῶν χρῆσιν. δεῖ χαλεπαίνειν τοῖς ἀμαρτάνουσι, καὶ θέ- Ἄλλὰ πρὶόντος τοῦ χρόνου τρία νέα φαινόμενα παρήχθησαν ἐπὶ τοῦ προκειμέ- λετε ἀπαντήσῃ ἐν αὐτῇ ἀξιώματα τὰ ὀ- νου· πρῶτον, ἡ καταχρησις τῶν ὑποκοριστι- ποῖα μόλις ἐμάντευσεν ὁ Βεκκαρίας καὶ οἱ κῶν ἀπὸ τῶν σχολῶν τῆς στωϊκῆς φιλοσο- και φιλοσόφων. «Κλέπται, φησὶν, εἰσί, καὶ φίας καὶ ἀπὸ τοῦ στόματος τῶν ἰδιαζόντων λωποδύται. Τί ἔστι τὸ κλέπται καὶ λω αὐτῆς ὀπαδῶν διεχύθη εἰς τὰ στόματα αὐτοῦ τοῦ ἔθνους κατὰ τὸ μάλλον καὶ ἦτιον, κακῶν, Χαλεπαίνειν οὖν δεῖ αὐταῖς ἡ ἐ- καὶ ἀπετέλεσε γενικὸν τινα τῆς κοινῆς γλώσ-

σπς χαρακτήρα' δεύτερον, ἡ διάδοσις αὐτῆς ἐπεκράτησε πολὺ μᾶλλον εἰς τὴν λαλουμένην ἢ εἰς τὴν γραπτὴν γλῶσσαν' καὶ τρίτον, τὸ ὑποκοριστικὸν ἀπέβαλε κατ' ὀλίγον τὴν ἀρχικὴν τῆς περιφρονήσεως ἔννοιαν ἐξ ἧς κυρίως ἄλλοτε παρήχθη. Ἡ κατάχρησις τῶν ὑποκοριστικῶν ἀπέβη γενικὴ ἐκ τοῦ κυρίως, ὅτι ἐν πολλοῖς αἱ ἀρχαὶ καὶ αἱ δοξασαίαι καὶ σὺν αὐταῖς ὁ τρόπος τῆς ἐκφράσεως τῆς στωϊκῆς φιλοσοφίας μετεβίβασθησαν ἐντὸς τῆς χριστιανικῆς διδασκαλίας, συνεχωνεύθησαν μετ' αὐτῆς καὶ οὕτως συνεμερίσθησαν τὴν τύχην τοῦ νέου δόγματος, καὶ δι' αὐτοῦ καὶ ἐν αὐτῷ ἐγένοντο κτῆμα κατὰ μικρὸν ὀλοκλήρου τοῦ λαοῦ, ἀντὶ τὸ μὲν ὡς κατὰ κλειστοὶ ἐντὸς τῶν σχολῶν τῆς ἀρχικῆς αὐτῶν αἰρέσεως καὶ νῦν περιορίζονται εἰς τοὺς σχετικῶς εὐαριθμοὺς αὐτῶν ὀπαδοῦς. Ἐκ τούτου δὲ, ἡ διάδοσις ἐγένετο διὰ τῆς χριστιανικῆς διδασκαλίας' συνέβη ὅτι οἱ τρόποι τῆς ἐκφράσεως τῆς στωϊκῆς διδασκαλίας ἐπέζησαν ἐν τῷ στόματι τοῦ λαοῦ μᾶλλον ἢ ἐν τῷ στόματι τῶν λογίων, ὅ ἐστιν ἐν τῇ λαλουμένῃ μᾶλλον γλῶσση ἢ ἐν τῇ γραφομένῃ. Πάλιν δὲ ἐντείνθη παρήχθη τὸ τελευταῖον ἀποτέλεσμα, ὅτι ὁ ὑποκοριστικὸς τύπος ἀπέβαλε τὸν ἰδιάζοντα ἑαυτοῦ χαρακτήρα καὶ ἀντεκατέστησε καθ' ὀλοκλήριον τὸν συνήθη καὶ κύριον τῶν λέξεων τύπον. Ὅταν μετὰ τὸν Ἐπίκτητον καὶ τὸν Μάρκον Ἀυρήλιον οἱ ἄνθρωποι ἔλεγον ἐλάδιον, ἐνόουν ἀπλῶς τὸ ἔλαιον' ὅταν ἔλεγον μαχαίριον, ἐνόουν ἀπλῶς τὴν μάχαιραν' ὅταν ἔλεγον σιτάριον, ἐνόουν ἀπλῶς τὸν σίτον, καὶ οὕτως καθέξῃς. Πᾶσαι αὖται αἱ λέξεις τῆς καθομιλουμένης ἔπαυσαν ἔχουσαι ὑποκοριστικὴν ἔννοιαν' ὁσάκις δὲ προέκειτο νὰ ὑποκορισθῶσι προσετίθετο εἰς αὐτὰς νέα ὑποκοριστικὴ κατάληξις. Οἱ σημερινοὶ Ἕλληνας δὲν ἔχουσι χρεῖαν νὰ εὐρωσιν ἐνταῦθα παραδείγματα πολλὰ εἰς ἐπίσημον τοῦ ἀναμφισβητήτου τούτου γεγονότος τῆς γλώσσης ἢ λαλοῦσιν. Ἀλλὰ καὶ οἱ ξένοι ἀρκεῖ νὰ ἀνοίξωσιν οἰονδήποτε λεξικὸν τῆς καθ' ἡμᾶς γλώσσης ἵνα πεισθῶσι περὶ τούτου. Ἡ ἀμαξία ἐγένεν ἀμαξίον καὶ ἀπὸ τοῦ ἀμαξίου ἐσχηματίσθη ὑποκοριστικὸν ἀμαξάκιον' ἀμπελος, ἀμπέλιον, ἀμπελάκιον' κλείς, κλειδίον, κλειδά-

κιον' ράβδος, ραβδίον, ραβδάκιον' κεφαλή, κεφάλιον, κεφαλάκιον καὶ οὕτως καθέξῃς. Ἐτέρα δὲ ἀπόδειξις ὅτι ὁ πολὺς οὗτος τῆς κοινῆς γλώσσης ὑποκορισμὸς μετεβίβασθη εἰς αὐτὴν ἐκ τῆς στωϊκῆς φιλοσοφίας, ὅ ἐστιν ἔχων κατ' ἀρχὰς οὐχὶ τὴν ἔννοιαν τῆς σμικρύνσεως ἀλλὰ πρὸ πάντων τῆς καταφρονήσεως τοῦ ἀντικειμένου, εἶναι ὅτι τὰ οὐδέτερα σπανίως ὑποκορίζονται. Τῶντι' ὅταν ὁ στωϊκὸς ἤθελε νὰ ὑποκορίσῃ μετέβαλλε πάντοτε τὰ δύο ἄλλα γένη εἰς τὸ οὐδέτερον' ὁ ἀργυρὸς ἐγένετο ἀργύριον καὶ ἀργυρίδιον' ὁ ἄνθρωπος ἀνθρωπάριον, ἡ δόξα δοξάριον, ἡ σὰρξ σαρκίον καὶ τὰ λοιπά. Τὸ οὐδέτερον λοιπὸν γένος, τὸ ὁποῖον καὶ γραμματικῶς λογίζεται ὡς τὸ κατώτατον τῶν δύο ἄλλων, ἦτο ἐκεῖ δι' οὐ πρὸ πάντων ἐξέφραζον τὴν περιφρόνησιν αὐτῶν. Δὲν λέγομεν ὅτι τὰ οὐδέτερα ποτὲ δὲν ὑποκορίζοντο ὑπὸ τῶν στωϊκῶν' ἀλλὰ τούτο εἶναι σπανιώτερον πολὺ τοῦ ὑποκορισμοῦ τῶν δύο ἄλλων γενῶν καὶ αὐτὸ τούτο τὸ φαινόμενον ἐνευρίσκειται ἐν τῇ κοινῇ, τῇ ὄμιλουμένῃ γλώσση. Ἐνῶ τὰ ἀρσενικά καὶ τὰ θηλυκὰ ἀδιακόπως ἐν αὐτῇ ὑποκορίζονται, τὰ οὐδέτερα ἔμειναν ὅπως ἦσαν — τὸ μέτωπον, τὸ πλάτος, τὸ σέλιον, τὸ μῆλον, τὸ κτίριον, τὸ κρέας, τὸ κόσκινον, τὸ κλίμα, τὸ πρόσωπον, τὸ κάρδαμον, τὸ σήμαντρον καὶ ἀναρίθμητα ἄλλα ἀναλλοίωτα διατηρηθέντα. Τὸ δὲ οὐχ ἦτο ἀξιοσημείωτον πολλὰ ἐκ τῶν ἀρσενικῶν μετέβαλον ἀπλῶς γένος ἀνευ ἐτέρας τινὸς ἀλλοιώσεως' ὁ δάκτυλος ἐγένετο δάκτυλον, ὁ σίδηρος, σίδηρον, ὁ μάρμαρος, μάρμαρον καὶ ἄλλα τοιαῦτα.

Ἐννοεῖται ὅτι ἡ παρούσα μελέτη εἶναι δεκτικὴ πλειοτέρας ἀναπτύξεως. Ἀφ' ἐνός συνδέεται αὕτη ἀναποσπάτως, μεθ' ὅλου τοῦ ψυχολογικοῦ καὶ ἰδεολογικοῦ συστήματος αἰρέσεως φιλοσοφικῆς, ἥτις ὡς οὐδεμία ἄλλη ἐπενήργησεν ἐπὶ ἱκανὸν χρόνον εἰς τὴν τύχην τῆς ἀθροιστικῆς. Ἀφ' ἐτέρου, ἀποτελεῖ ἐν τῶν σπουδαιωτέρων κεφαλαίων τῆς ἱστορίας τῶν ἐσωτερικῶν μεταβολῶν, ὡς ὑπέστη ἡ ἑλληνικὴ γλῶσσα ἀπὸ τῆς κλασικῆς λεγομένης αὐτῆς ἐποχῆς μέχρι τῆς σήμερον. Ἀλλ' ἡ ἀξίωσις ἡμῶν δὲν ἦτο νὰ ἐξαντλήσωμεν τὸ προκείμενον ζήτημα, ἦτο ἀπλῶς νὰ θέσωμεν αὐτὸ καὶ

νὰ τὸ πραγματευθῶμεν μόνον ἐπὶ τοσοῦτον, ἐφ' ὅσον ἦτο ἱκανὸν νὰ καταστήσῃ ἀναμφισβήτητον ὅτι τὸ φαινόμενον τοῦ πολυπλασιασμοῦ τῶν ὑποκοριστικῶν προέκυψε παρ' ἡμῶν ἐξ ἀφορμῶν ἐσωτερικῶν καὶ ἰθαγενῶν, αἱ δ' ἐξωτερικαὶ τοῦ ἔθνους περιπέτειαι οὐδεμίαν ἔχουσι πρὸς τούτου σχέσιν. Τὸ τερατώδες ἐπινόημα τῶν πανσλαυιστῶν, τοῦ νὰ σφετερισθῶσι καὶ αὐτὴν τὴν ἑλληνικὴν γλῶσσαν, καταπίπτει οὕτως ἐκ βιθρῶν. Μὴ ἀρκεσθέντες εἰς τὴν ὕλικὴν κατάκτησιν, ἀγωνίζονται νὰ πείσωσι τὸν κόσμον ὅτι κατέκτησαν ἡμᾶς καὶ ἠθικῶς δημιουργοὶ τῆς γλώσσης, ἐν ἧ' ἐψάλησαν τὰ ἀθάνατα ἐκεῖνα δημῶδη ἄγματα, τὰ ὁποῖα τοσοῦτον ἐθαύμασεν ἅπας ὁ νεώτερος τῆς Εὐρώπης πολιτισμὸς, τὸ πρᾶγμα φαίνεται ἀλλόκοτον μέχρι τοῦ γελοίου! Καὶ ὅμως, εὐρέθησαν ἄνθρωποι σπουδαῖοι ἐπιχειρήσαντες ν' ἀποδείξωσι τὸν ἀνύπαρκτον τούτον μεταμφιεσμένον. Ἀλλ' ἰδοὺ ἡ στωϊκὴ φιλοσοφία ἐγείρουσα τὴν κεφαλὴν ἐκ τοῦ τάφου αὐτῆς ἵνα διαμαρτυρηθῇ κατὰ τῆς παραλόγου καὶ πρωτοφανοῦς ἐκείνης ὑπερβορείου ἐπιδρομῆς. Ἰπάρχουσι ἐν τῷ κόσμῳ τούτῳ δυάμει, ἀτινες δὲν ἀποθνήσκουσι ποτέ ὁ ἀρχαῖος ἑλληνισμὸς θέλει ἀείποτε ἔρχεται εἰς ἐπικουρίαν τοῦ νεωτέρου, ἵνα βεβαιώσῃ τὴν ὑπαρξίν αὐτοῦ καὶ ἀσφαλίσῃ τὸ μέλλον.

Δ. ΠΑΠΑΡΡΗΓΟΠΟΥΛΟΣ.

ΠΕΡΙ ΤΟΥ ΠΑΝΑΘΗΝΑΪΚΟΥ ΣΤΑΔΙΟΥ⁽¹⁾

Δὲν πρόκειται βεβαίως ἐνταῦθα νὰ κα-

⁽¹⁾ Ἀνεγνώσθη κατὰ τὴν ΡΑΘ' συνεδρασίῳ τοῦ Φιλολογικοῦ Συλλόγου ὁ «Παρνασσός» ὑπὸ τοῦ Κ. Σπυρ. Λάμπρου, εἰσηγητοῦ τῆς ἐπιτροπῆς ἣν ὁ Σύλλογος ἐξέλεξε νὰ παρακολουθῇ τὰς ἐν τῷ Σταδίῳ ἀνασκαφὰς καὶ ἐκθέτῃ τὰ κατ' αὐτὰς ἐν τῷ Συλλόγῳ.

ταδείξωμεν τῆς ἀρχαιολογίας τὴν ὠφέλειαν καὶ τερπνότητα, ἀλλὰ προκείμενον περὶ τῆς ἐξετάσεως μνημείου τῆς ἀρχαίας τέχνης, νῦν τὸ πρῶτον μετὰ μακροῦ χρόνου ὑπὸ τὸ χῶμα βιώτευσιν ἐπαναβλέποντος τοῦ ἡλίου τὰς χρυσαῖς ἀκτίνας δὲν ἤθελε φανῆ ἀπὸ σκοποῦ νὰ σημειώσωμεν παρατήρησιν τινα, τὴν ἐξῆς. Ὡς ὑπάρχουσι, ὑπῆρχον, θὰ ὑπάρχωσιν ἐνθουσιώδεις καὶ θερμουργοὶ τῆς ἑλληνικῆς ἀρχαιότητος λάτρεις, οὕτως ἐφάνησαν ἄλλοι ἄνδρες οὐχ ἦτο αὐτὴν ἐχθροῦμενοι τὸ μὲν ἐκ κουφονοίας, τὸ δὲ ἐκ τοῦ πάντα τὰ ὑπὸ τὸν ἥλιον ἐξαλλοιοῦντος συμφέροντος. Οἱ μὲν ἀποσιωπῶντες, οἱ δὲ μετατρέποντες, οἱ δὲ τέλος καὶ μέχρι διαστρεβλώσεως τῶν πραγμάτων χωροῦντες ἠθέλησαν νὰ σπεύρωσι τὴν κακόβουλον ἰδέαν ὅτι οἱ Ἕλληνας συγγραφεῖς καὶ ποιηταὶ ἐμεγάλυναν τὰ πράγματα, παρέστησαν αὐτὰ πολλῶν τοῦ ἀληθοῦς ἀνώτερα καὶ κατώρθωσαν οὕτως ἕλης μετρίως καὶ μονονουχὶ οὐδαμνῆς νὰ ἐγείρωσι μεγαλοπρεπὲς καὶ χάρειν οἰκοδόμημα, ἰδανικὸν καλλίστευμα νοητικοῦ καὶ ὕλικου βίου τὴν ἰδίαν πατρίδα ἐπιδειξάμενοι. Γνωστὸν δὲ ἐκεῖνο τὸ τοῦ Σαλλουστίου «Atheniensium res gestae, sicuti ego aestume, satis amplae magnificaeque fuere : rerum aliquanto minores tamen, quam fama feruntur. Sed quia provenere ibi scriptorum magna ingenia, per terrarum orbem Atheniensium facta pro maxumis celebrantur; ita eorum, qui ea fecere, «virtus tanta habetur, quantum verbis ea «potuere extollere placida ingenia.» Τὸ κακὸν εἶνε ὅτι τοῦ Σαλλουστίου τὰ ἔχνη καὶ ἄλλοι ἐπάτησαν, προσπαθοῦντες μυριοτρόπως νὰ ἐλέγξωσι μεγεθύνοντα τὰ πράγματα, ψευδομένους τοὺς συγγραφεῖς καὶ τέλος τὴν δόξαν τῆς Ἑλλάδος χοῦμα κενὸν καὶ φροῦδον, δειρὸν ὠραῖον, ἀλλ' ἀπατηλὸν, φουσαλίδα σάπωνος διαλυομένην εἰς τοῦ ἡλίου τῆς ἀληθείας τὴν ἀκτίνα. Ἀλλ' ἡ ἀρχαιολογία προβαίνει μεγαλοπρεπῆς καὶ ἀγέρωχος, ἐξελέγχουσα ψευδομένους τοὺς ἐξελεγκτὰς ἐκείνους, κλοπεῖς κακοβούλους τῆς δόξης ἔθνους ὀλοκλήρου. Πᾶσα νέα αὐτῶν ἀνακάλυψις εἶνε νέα ἀποστόμωσις τοῦ συρράματος ἐκείνου τῶν δια-

βολῶν, εἰς αὐτὸν τοσοῦτον εὐρίσκονται τινες ἐνασμενιζόμενοι.

Εὐρέθη λοιπὸν καὶ τοῦ ἀρχαίου Παναθηναϊκοῦ σταδίου ἐνταῦθα ἡ ἀρχαία διακόσμησις καὶ εἴ τις μέχρι τοῦδε ὁ δυσπιστῶν πρὸς τῶν συγγραφέων τὰς μαρτυρίας, πρὸς τῶν σοφῶν τὰς εἰκασίας καὶ ἄκων ἀναγκάζεται νὰ πιστεύσῃ τοὺς ὀφθαλμοὺς αὐτοῦ, ἐκτὸς ἐὰν τυγχάνῃ τυφλὸς ὢν καὶ περὶ τυφλῶν, ἄλλως ἄλλοτε κινούντων τὴν συμπάθειαν, ἐν τοιαύταις περιστάσεσι δὲν εἶνε ἄξιον νὰ γίνηται λόγος.

Ἀνάγκη λοιπὸν καὶ ἐνταῦθα ν' ἀνατρέξωμεν εἰς τὰς ἀρχαίας πηγὰς, ἵνα τὸ μὲν ἀναπλάσωμεν ἐξ ἐκείνων τὸ στάδιον οἷον κατὰ τοὺς ἀρχαίους χρόνους ἠγάρετο, καὶ μάθωμεν ὅποια ἐν αὐτῷ ἐτελοῦντο ἀγωνίσματα, τὸ δὲ, λαμβάνοντες ὑπ' ὄψιν τὴν εἰκόνα ταύτην, βεβαιωθῶμεν περὶ τοῦ τί ὑπάρχει ἐλπίς ὑπὸ τὴν γῆν ν' ἀνευρεθῇ, ἀφ' οὗ ἡμῶν πρῶτον καλῶς ἀναλογισθῶμεν τῶν πλείστων ἀρχαίων μνημείων τὴν πολυτήμονα ἱστορίαν, διότι βεβαίως οὐδεὶς ὑμῶν λησμονεῖ ὅτι ἐπὶ τῆς χώρας ταύτης ἐπάτησαν τὸν πόδα τοσοῦτοι κατακτηταί, ὅτι διήλθε καὶ ὑπὲρ τὴν Ἀττικὴν ὡς πανταχόθεν καὶ πάντοτε ὁ πέλεκυς τοῦ σκαπανέως χρόνου.

Καὶ δὴ αἱ παρὰ τοῖς ἀρχαίοις συγγραφεῦσι ἀπαντῶσαι εἰδήσεις περὶ τοῦ Παναθηναϊκοῦ Σταδίου εἰσὶν ὀλιγοσταὶ καὶ ἀτελεῖς· παρίσταται δ' ἐκ τούτου ἡ ἀνάγκη νὰ ἀνατρέξωμεν εἰς τὰς περὶ ἄλλων ἀναλόγων σταδίων μαρτυρίας, καὶ εἰς τὴν ἐκ τῶν σωζομένων ἐπιπέδων τινῶν τούτων προσποριζομένην πείραν, ἵνα ὅσον ἐνεστί τελείαν περὶ αὐτοῦ ἰδέαν σχηματίσωμεν καὶ μὴ τοὺς λόγους ἡμῶν ὡς τινὰ τῶν Αἰγυπτίων ἱερέων γράμματα ἐξαγγέλλοντες ἐξελεγχθῶμεν τέλος αὐτοὺς εἰς ὕδωρ γράψαντες.

Σπουδαῖον πάσης Ἑλληνίδος πόλεως κόσμημα ἦσαν κατὰ τὴν ἀρχαιότητα οἱ τόποι τῶν γυμνασίων καὶ δημοσίων ἐπιδείξεων. Τὰ γυμνάσια καὶ αἱ παλαίστραι, ἐν αἷς ὁ παῖς καὶ ὁ νεανίας πρὸς τὴν εὐεξίαν καὶ τὴν ῥώμην ἀπηλείφοντο, ἦσαν ἀναπόφευκτα ἀπὸ πάσης πόλεως, διότι ἡ γυμναστικὴ ἀπετέλει μέρος τῆς ἐλευθερίου παιδείσεως οὐχὶ ἄσκημον. Ἀφ' οὗ δ' ὁ Ἕλληνας, ἐν τοῖς γυμνα-

στηρίοις τούτοις, τῆς νεότητος τοὺς χαροπὺς χρόνους οὐχὶ μάτην ἀπολέσας ῥωμαλέος ἠνδρώθη, ἠρέσκετο καὶ ἀνὴρ ἐν αὐτοῖς διαμένων καὶ ὅτε ἐπὶ φαλακροῦ κρανίου ἐλευκάνθιζεν ἢ πολιά διέτριβεν ἀκόμη ἐν αὐτοῖς τοὺς νεανίας γυμναζομένους θεώμενος καὶ τοὺς ἀποχομένους τῆς εὐδαίμονος ἡλικίας χρόνους ἀναπολῶν.

Ἐκ τῆς αἰτίας ταύτης πολλὰ ἀνά τὴν Ἑλλάδα πᾶσαν ἦσαν τὰ οἰκοδομήματα τὰ πρὸς ἐκγύμνασιν τῶν νέων ἢ πρὸς ἐπίδειξιν γυμναστικῶν ἀγώνων· χρῆσιμὸν τὰ τοιαῦτα αἰ παλαίστραι, τὰ γυμνάσια, οἱ ζυστοί, οἱ ἱππόδρομοι, τὰ στάδια. Ἀλλότριον τοῦ σκοποῦ ἡμῶν νομιζόντες καὶ τὴν μακρηγορίαν ἀποφεύγοντες, παραλείπομεν νὰ διαστείλωμεν τὰς σημασίας τῶν λέξεων τούτων ἐκάστων, θέλομεν δὲ ὁμιλήσει ἰδίως περὶ τῶν σταδίων.

Ἡ λέξις *στάδιον* ἀρχικῶς σημαίνει μέτρον περιλαμβανόν 600 πόδας· εὐκόλως δὲ θέλετε κατανοήσει τὴν εἰς τὴν περὶ τῆς ἡμῶν πρόκειται σημασίαν μετάπτωσιν αὐτῆς, μανθάνοντες ὅτι τὸ ἐν Ὀλυμπίᾳ πρὸς ἐπίδειξιν γυμνασμάτων κτίριον εἶχεν 600 ποδῶν μῆκος, ἦν δηλαδὴ στάδιον, αὐτὸ δὴ τοῦτο. Τοῦτο δὲ τὸ στάδιον τὸ Ὀλυμπιακὸν εἶνε τὸ πρῶτον τοιοῦτου εἶδους ἀναφερόμενον οἰκοδόμημα. Καὶ ἀλλαχοῦ δὲ πολλαχοῦ ἤρχισαν κατόπιν νὰ κατασκευάζωσι στάδια, ὁποῖων σχεδὸν οὐδεμία πόλις Ἑλληνικὴ ἐστερεῖτο. Ταῦτα δὲ κατόπιν διεδόθησαν καὶ εἰς τὰς ἀποικίας αἱ ἀπὸ τῶν Ἑλλήνων παρέλαβον τὴν χρῆσιν οἱ Ῥωμαῖοι οἵτινες ὅμως κατὰ μικρὸν μετέτρεψαν αὐτὰ εἰς ἀμφιθέατρα. Εἰς Ῥώμην μάλιστα ἀναφέρονται ἐκτὸς σταδίων διαρκῶν καὶ προσωρινῶν, *ad tempus exstructa*, ὡς λέγει ὁ Σουητώνιος, ὅστις παρέχει ἡμῖν καὶ παραδείγματα τοιοῦτων οἰκοδομημάτων. Οὕτως ὁ Ἰούλιος Καῖσαρ ἀνήγειρεν ἐπὶ τῷ πενταπλῷ αὐτοῦ θριάμβῳ στάδιον διὰ τοὺς ἀθλητὰς, πιθανῶς ἐκ ξύλου, μένον ὄρθιον μόνον κατὰ τὴν διάρκειαν τῶν ἐορτῶν (Σουητ. Καῖσ. 39.) Ὁ Αὐγουστος φαίνεται ἐπίσης ἀνεγείρας στάδιον ἐπὶ τοῦ πεδίου τοῦ Ἀρεως (Σουητ. Αὐγ. 43, 45.) Ὁ Δομητιανὸς ἀνήγειρεν στάδιον, ἐν ᾧ ἠγωνίσθησαν δρόμον νεανίδες (Σουητ. Δομητ.

4, 5.) Τὴν ῥωμαϊκὴν δὲ γῆσιν τῶν ἀμφιθέατρων ζηλώσαντες οἱ Ἕλληνες, καθ' ἣν ἐποχὴν ἤρχισαν νὰ ἐκλείπῃ παρ' αὐτοῖς τὸ αἰσθημα τοῦ εὐγενούς καὶ τοῦ ἀληθοῦς ἰδεώδους μετέτρεψαν τὰ στάδια αὐτῶν ἐπὶ τὸ ἀμφιθεατρικώτερον, ἵνα τέρπωνται θεώμενοι ἐν αὐτοῖς κυνηγεσίας, ὅπερ δ' αἰσχιστον ἀπανθρώπους θηριομαχίας. Ἰχνη τοιαύτης μετατροπῆς βλέπομεν ἐν τοῖς σωζομένοις ἐρείπιόσι τοῦ ἐν Ἐφέτρῳ σταδίου, αναφέρεται δὲ τὸ αὐτὸ καὶ περὶ ἄλλων, ὡς καὶ τοῦ ἐν τῇ ἡμετέρᾳ πόλει Παναθηναϊκοῦ, ὡς κατιόντες θέλομεν ἴδει. Ἐκ τῶν παρ' ἀρχαίους δὲ συγγραφεῦσι σποράδην ἀπαντῶμενων περὶ σταδίων εἰδήσεων καὶ ἐκ τῶν σωζομένων ἐνιαχοῦ ἐρείπιων δυνάμεθα ν' ἀπαρίτωμεν τελείν ὡς τὸ δυνατὸν εἰκόνα τῶν ὁμοειδῶν ἀρχαίων οἰκοδομημάτων.

Καὶ πρῶτον μὲν αἱ θέσεις ἐν αἷς τὰ στάδια ὠκεοδομοῦντο ὤφειλον νὰ ἔχωσι σχῆμα ἐπίμηκες περατούμενον εἰς ἡμικύκλιον, ἔχον δὲ πλευρὰς ὑψηλὰς ἐφ' ὧν ἐπέκειντο ἀλλήλαις σειραὶ ἐδῶλλων. Τὰς τοιαύτας δὲ θέσεις παρεῖχεν ἀμέτως ἡ φύσις ἐτοίμας, ὡς ἐν Λαοδ. κείᾳ. ἄλλως παρεσκευάζεν αὐτὰς ἡ παντεχνία τοῦ ἀνθρώπου, ἢ ἐκλέγουσα θέσιν τινὰ ἕνα μόνον λόφον ἔχουσαν καὶ διὰ προσχώσεως τὸ ἐλλείπον μέρος συμπληρούσα, ἢ ἐπὶ ὄλης ἐπιπέδου ἐδάφους χρώματα περὶ ὑψόνουσα καὶ τὸν τόπον κατάλληλον ποιοῦσα. Τοῦ τελευταίου εἶδους παραδείγματα παρέχει ἡμῖν ὁ Πausanias· τὸ τῆς Ἐπιδαύρου (II, 27, 6) καὶ τὸ ἐν Θήβαις περὶ οὗ λέγει καὶ στάδιον κατὰ ταῦτα αὐτῷ ἐν Ὀλυμπίᾳ. καὶ τῷ Ἐπιδαυρίων ἀγῆ· *χῶμα* (IX, 23, 1.) τὸ ἐν Ὀλυμπίᾳ αὐτὸ μὲν δὴ στάδιον γῆ· *χῶμα* ἐστὶν (VI, 20, 5) καὶ τὸ ἐν Τεγίᾳ (VIII, 47, 3).

Καὶ τοιαύτη μὲν ἡ ἐκλογὴ τῆς θέσεως τῶν σταδίων ὧν τὸ γενικὸν σχῆμα περιεγράψαμεν ἤδη. Καὶ συνήθως μὲν τὰ στάδια ἦσαν ἐκ τοῦ ἐνὸς μόνου μέρους ἐστρογγυλωμένα, πλὴν ἀλλ' ὅμως ἐν πολλοῖς τῆς Μικρᾶς Ἀσίας σταδίοις, ὡς τοῖς ἐν Μαγνησίᾳ, Τράγγεσι, Σάρδεσι, Περγᾶσι καὶ ἀλλαχοῦ ἦσαν ἀμφοτέρωθεν ἐστρογγυλωμένα. Ἦσαν δὲ συνήθως τὰ στάδια παρὰ τοῖς ἀρχαίοις κλεισμένα ἐκ τοῦ πέρατος

τοῦ ἀντιθέτου πρὸς τὸ ἐστρογγυλωμένον μέρος, τὴν δὲ *σφειδρόνην* καλουμένην, διὰ τοῦ χῶμα ἔθελον ὑπάρχειν οἱ εἰσοδοὶ δι' ὧν εἰσέρχεται τὸ πλῆθος. Πρὸς τὸ μέρος ἐκεῖνο τῆς εἰσοδοῦ ἦν καὶ βωμὸς, αὐτόθεν δὲ ἀρῶντο, ἀφ' ὧν οἱ σταδιοδρόμοι, δι' ὃ τὸ σημεῖον ἐκεῖνο ἐκαλεῖτο *ἀφρεσις* (Πολυδ. III, 47 — Böckh. Corp. Insc. ἀρ. 474. Πινσ. VI, 20, 6.) *ἀφρηρία* (Πολυδ.) *βαλθίς* (Σουῖδ. Εὔστ. ἐν Ὀδυσ. I, 155) *ὑσπληγῆ* διότι ἐν τῇ ἀφρηρίᾳ ἦν σχοινίον οὗ ἡ κατάπτωσις ἐδίδοτο τοῖς σταδιοδρόμοις τὸ σημεῖον τῆς ἐναρξέως τοῦ ἀγῶνος (Λουκ. § 50. — Anthol. Palat. XI, 86 — Ἀριστοφ. Ἀχαρνῆς. 6. 484) *γραμμῆ* (Πινδ. Πυθ. IX, 448 — Εὐρ. Ἠλ. 955 — Εὐρ. Ἄντ. ἀπ. XIII.) Τὸ δ' ἐναντίον σημεῖον ἔνθα ἐτελείονεν ὁ δρόμος τῶν ἀγωνιζομένων ἐκαλεῖτο *τέλος* καὶ *τέρμα* (Ὀμ. Ἰλ. Φ, 309, 323, 350, 462, 466 — Ἰλ. X, 462. Σοφ. Ἠλ. 686) *βατήρ*, *καμπτήρ*, *κύσσα*. Ὁφείλομεν ὅμως νὰ παρατηρήσωμεν ὅτι οὐχὶ σπανίως αἱ ὀνομασίαι αὗται ἐναλλάσσονται αἱ μὲν ἀντὶ τῶν δὲ λαμβανόμεναι. Εἰς τρία σημεῖα τοῦ σταδίου, εἰς τὴν ἀφρηρίαν, περὶ τὸ μέσον καὶ κατὰ τὸ τέρμα ὑψούντο κατὰ τὴν σπουδαίαν τοῦ σχολιαστοῦ τοῦ Σοφοκλέους σημειώσιν (Ἠλέκ. 694) *τρεις στήλαι* ἢ *κυβοειδεῖς κίονες*, ἔχοντες ἐπιγραφὴν ὁ μὲν κατὰ τὴν βαλθίδα *ἀρίστευς*, ὁ κατὰ τὸ μέσον *σπεῦθε* καὶ ὁ κατὰ τὸν καμπτήρα *κάμψον*. Ἐκ τοῦ ὅτι οἱ κυβοειδεῖς οὗτοι κίονες ἔφερον τὰς ἐπιγραφὰς ταύτας καὶ εἰς τὰς ἐκατέρωθεν δύο ἐπιφανείας τεκμαίρομεθα, ὅτι οἱ σταδιοδρομοῦντες κατὰ τὸν διαυλον, τὸ ἱππικὸν (4 στάδια), τὸν δόλιχον (12 στάδια) καὶ τὰ ἄλλα τὰ μείζονα τοῦ ἀπλοῦ σταδίου δρομικὰ ἀγωνίσματα, δὲν ἐπέστρεφον κατὰ τὴν εὐθείαν ἢν διέτρεξαν ἀπὸ τῆς ἀφρηρίας, ἀλλὰ διήρχοντο πρὸς τὸ ἐκείθεν μέρος τῆς στήλης καὶ τοῦτο ἵνα μὴ συγκρούωνται πρὸς τοὺς ὑστεροῦντας αὐτῶν καὶ ἐκ τοῦ αὐτοῦ μέρους ἐρχομένους.

Περὶ τὸ μέσον ὁμοίως τοῦ σταδίου παρετίθεντο τὰ διὰ τοὺς νικητὰς βραβεῖα (Ἰω. Χρυσ. Ὀμιλ. 55. Pet. Faber. Agonistik. II, 25. 2946.) Ἀλλαχοῦ δὲ ἐν μέσῳ τῷ

σταδίω ἔκειτο τάφος τις ἢ ἀγάλμα, ὡς ὁ ἀτῶ Πεντέλητιν αὐτὸ μετεκόσμησεν. Ἐπιτάφος τοῦ Ἰολάου ἐν Θήβαις (Σχόλ. εἰς Ἰτης δὲ γνωρίζομεν ὅτι τοὺς ἐπὶ τῶν μαρμαρίνων κατὰ βαθμίδας ἐδωλίων μέχρι τοῦ ἐδάφους καθηκόντων καθημένους θεατὰς ἀπεχώριζεν ἀπὸ τῶν ἀγωνιζομένων μαρμαρίνον θωράκιον, ἤτοι χαμαλὸν τοιχίον καθ' ὅλον τὸν μνηοειδῆ σχηματισμὸν τοῦ σταδίου διήκον.

Ἀπὸ τῆς ἡμικυκλοειδοῦς σφενδόνης, ἥτις διὰ τὸ στρογγύλον τοῦ σχήματος καὶ τὰς ἐπ' αὐτῆς ἔδρας ὠμοιάζει πρὸς θέατρον, μέχει τοῦ κυβοειδοῦς κίονος τοῦ δηλοῦντος τὸ τέρας τὸ μέρος δὲν εἶνε ἀπίθανον νὰ ἐχρησίμευε δι' ἄλλα ἀγωνίσματα ἢ ἀθλήματα ἐκ τῶν καλουμένων βαρέων, οἷα ἡ πυγμαγία, ἡ πάλη καὶ τὸ πραγματικόν, ἢ καὶ τινων ἔτι τῶν κούφων, ὡς τοῦ δίσκου, τοῦ ἄλματος κτλ. (διὰ τὰ εἰδικώτερα περὶ βαρέων καὶ κούφων γυμνασμάτων πρὸς Krause: Die Agonistik und Gymnastik bei den Hellenen.) Διότι ἀναμφίβολον μὲν εἶνε ὅτι εἰς τὰ ἀρχαῖα στάδια ἐτελοῦντο ἀλλοῖα γυμνάσια πλὴν τοῦ δρόμου, ὡς πολλαχόθεν τεκμαιρόμεθα (Παυσ. VIII, 36, 5 — 47, 3. Anthol. Palat. II. 79, 81. τὸμ. II. σ. 345. Δίων Κασίος LXXIX, 40), καταλλήλατον δὲ μέρος καὶ πιθανώτατον ἵνα ὑποθέσωμεν τοὺς ἀγῶνας τοῦ τεύχεος καὶ τῆς βάσεως τῆς σφενδόνης.

Πρὸς τὸ ἐμβαδὸν δὲ τοῦτο τοῦ σταδίου ἐκάθητο καὶ οἱ Ἕλληνοδίκαι, καὶ ἀπέναντι αὐτῶν ἐν τῷ τῆς Ὀλυμπίας σταδίου, ἦν κατὰ Παυσανίαν (VI, 20, 7) βωρὸς μαρμαρίνος, παρ' ᾧ καθημένη ἡ ἱερεία τῆς Δήμητρος Χυμῆνης ἄλλοτε ἄλλη θεατὸ τὸν ἀγῶνα. Εἰσῆρχοντο δὲ ἀγωνισταὶ τε καὶ Ἕλληνοδίκαι εἰς τὸ στάδιον διὰ κρυπτῆς εἰσόδου.

Τέλος τὸ πρὸς τὴν σφενδόνην ἐμβαδὸν τῶν σταδίων ἦν κεκοσμημένον βωμοῖς καὶ ἀγάλμασι.

Τὰ στάδια ἐνωρὶς ἤρξαντο ἐν Ἑλλάδι νὰ περικοσμηθῶνται διὰ μαρμαρίνων ἐδωλίων. Τοιοῦτόν τι ἀναφέρεται παρὰ Παυσανίαν περὶ τοῦ ἐν Δελφοῖς, ὅπερ ἐπεποιήτο ἐκ τῆς σπέτρης, ὅποια παρὰ τὸν Παρνασσὸν εἰσιν εἰς πολλά, ἄχρις Ἀθηναίος Ἡρώδης λίθω

Περιγράφοντες τὴν γενικὴν εἰκὼν τοῦ ἀρχαίου σταδίου καὶ πρὸς τοῦτο τὰ γενικώτατα καὶ ἀναγκασιώτατα ἐκ τῶν πολλῶν ὅσα τις ἐδύνατο νὰ εἴπῃ παραλαβόντες, περιττὸν κρίνομεν νὰ ἐκθέσωμεν λεπτομερῶς τοὺς ἀγῶνας τοὺς ἐν τοῖς σταδίοις τελοῦμένους καὶ νὰ διαλάβωμεν περὶ τοῦ τρόπου καθ' ὃν οἱ σταδιοδρόμοι ἢ οἱ ἄλλοι ἀθληταὶ ἠγωνίζοντο. Γενικῶς δὲ τὰ περὶ τούτων συγκεφαλαιοῦμενοι λέγομεν, ὅτι τὸ μὲν πρῶτον καὶ ἐξ ἀρχῆς τὰ στάδια ἐχρησίμευον διὰ τὸν δρόμον τῶν πεζῶν, ὑπαρχόντων εἰδικῶν οἰκοδομημάτων διὰ τοὺς ἵππικούς ἀγῶνας, τῶν ἵπποδρόμων, κατόπιν δ' ἐν χρόνοις μεταγενεστέροις ἐτελοῦντο μὲν ἐν αὐτοῖς καὶ ἀθλητικοὶ ἀγῶνες, ἐτελοῦντο δὲ καὶ ἵππικοί, καὶ τέλος ἐπὶ Ῥωμαίων εἰσῆχθησαν ἐν χρήσει ἐν τοῖς σταδίοις αἱ κυνηγεσίαι καὶ αἱ θηριομαχίαι.

Στάδια ἦσαν, ὡς ἤδη εἵπομεν, πολλαχόθεν τὸ πάλαι ὠκοδομημένα· ἀναφέρονται τοιαῦτα ἐν Δελφοῖς τὸ Πυθικὸν ἔχων μῆκος 1000 ποδῶν (Παυσ. X. 32, 4), τὸ τῆς Ἐπιδάρου (Αὐτ. II, 27, 2), τὸ ἐν Ὀλυμπίᾳ κείμενον ἐν τῷ ἱερῷ τοῦ Διὸς ἄλσει (VI, 20, 5), τὸ ἐν Θήβαις (IX, 23, 4), τὸ ἐν Τεγέᾳ (VIII, 47, 3), καὶ ἐν μικρᾷ Ἀσίᾳ τὰ ἐν Τράγγεσι, Περγάμῳ, Σάρδεσι, Μιγνησίᾳ, τὸ ἐν Λαοδικείᾳ ἔχον 1000 ποδῶν μῆκος καὶ 90 πλάτος, τὸ ἐν Ἐφέσῳ ἔχον 746 π. μῆκος καὶ 132 πλάτος κτλ. Τῶν τελευταίων τούτων ἀκριβῆ περιγραφὴν δύναται τις νὰ εὑρῇ παρὰ τοῖς Γερμανοῖς Poesche καὶ Chandler (Reisen in Kleinasien. A. κεφ. 67). Ἐπίσης σώζονται ἔχνη καὶ τοῦ ἐν Δελφοῖς, ἐν Ἐπιδάρῳ, ἐν Μεσσηνίᾳ καὶ λοιπῶν.

Ἐν ᾧ δὲ πᾶσα σχεδὸν πόλις Ἑλληνικὴ ἐκέκτητο τὸ πάλαι στάδιον εἴτε παρακείμενον τῷ γυμνασίῳ αὐτῆς εἴτε καὶ μεμονωμένον, πῶς ἦτο δυνατόν νὰ ὑστερῶσι

τῶν ἄλλων οἱ φιλόκαλοι καὶ φιλότιμοι Ἀθηναῖοι; Ἐπιτρέψατέ μοι νὰ παραθέσω ἐν ταῦτα τὰς ὠραίας λέξεις ἃς ὑπὲρ τοῦ πρὸς τὰς καλὰς τέχνας ἔρωτος τῶν Ἀθηναίων ἔγραψεν ὁ Winckelmann, ἡ περιφανὴς τῶν ἐν τῇ ἀρχαιολογίᾳ καλολόγων κορυφή. ἀπὸ αὐτὸν τῆς Ἑλλάδος οὐρανὸν — λέγει οὗτος σ — ἤρχεις τὸ πρῶτον νὰ μορφῶται ἡ αἰσθησις τοῦ καλοῦ, ἔμεινε δὲ ἴδια τῷ Ἕλλησθῆναι καὶ σπανίως μόνον ἀπεμακρύνθη αὐτοῦ χωρὶς ν' ἀπολέσῃ τι. Τὸ μόνον μέσον ἀδιὰ τοὺς ἡμετέρους τεχνίτας ἵνα γίνωσι ἀμεγάλοι εἶνε ἡ τῶν ἀρχαίων μίμησις. Μεταξὺ δὲ τῶν Ἑλλήνων αὐτῶν οὐδεὶς λαὸς αὐπῆρχε μᾶλλον ἐνθουσιώδης διὰ τὸ ἰδεῖν αὐτὸν ἐπιτηδεϊότητα τῆς τέχνης, οὐδεὶς ἀπλουσιώτερος εἰς τεχνικὰ ἔργα παντὸς αἰῶνος παρὰ τοὺς πολυκινήτους Ἀθηναίους· ἐν τῷ στενῷ τῆς χώρας αὐτῶν τόπῳ αὐτοσούτο πλῆθος θησαυρῶν τῆς τέχνης αἴτο συνηγμένον, ὥστε τῶν ἀρχαίων τις ἐδύνατο νὰ εἴπῃ ὅτι ἐντὸς τῶν Ἀθηναίων καὶ περὶ αὐτὰς ἐνόμιζε τις σχεδὸν ὅτι ἀπλανᾶται μέσῳ δάσους στηλῶν. Εἰς πολυαλοῦς τῶν ναῶν τῶν Ἀθηναίων εἶχεν ἐπιτυπῶσαι τὴν σφραγίδα αὐτοῦ τὸ δημιουρῆσθαι πνεῦμα τοῦ Φειδίου, ὁ δὲ Περικλῆς, ὁ μέγας αὐτοῦ σύγχρονος, ἐζωοποιεῖ τὸν ἀζήλον τῶν τεχνιτῶν, οἱ ἵνες εἶχον τὴν τέχνην νὰ δίδωσιν εἰς τὰ κτίρια αὐτῶν αὐτοαὐτὴν πρὸς τὴν καλλονὴν δύναμιν, ὥστε ὀλιγώτερον οἱ χειμῶνες καὶ οἱ αἰῶνες διέβησαν ἐπὶ τῶν σεμνῶν αὐτῶν κορυφῶν παρ' ὅσον τῶν ἀνθρώπων ἡ ὠμότης, ἡ αὐθάδεια, ὁ φανατισμὸς καὶ ἡ μανία τοῦ πολέμου τὰ μεγαλοπρεπῆ μνημεῖα ἱεροῦ παρελθόντος εἰς ἐρείπια μετέβαλον. (ἀκολουθεῖ).

ΙΣΤΟΡΙΑ ΤΟΥ ΦΙΛΗΜΑΤΟΣ.

Ἄς μὲ συγχωρήσωσιν οἱ νέοι καὶ αἱ νεάνιδες, διότι δὲν θέλουσιν εὑρεῖν ἐν ταῦτα ὅτι ἦθελον αἰτήσῃ. Τὸ ἄρθρον τοῦτο ἀφορᾷ μόνον τοὺς σοφοὺς καὶ τοὺς σοβαροὺς ἀνθρώπους, εἰς οὓς δὲν ἀρμόζει ποσῶς ἐκεῖνο.

Μέγα ζήτημα εἶναι τὸ φίλημα ἐν ταῖς κωμωδίαις τοῦ Μολιέρου. Ὁ Champagne ἐν τῇ κωμωδίᾳ τῆς φιλαρέσκου μητρὸς τοῦ Κυνώλ αἰτεῖ φιλήματα ἀπὸ τῆς Λωρέττας, ἣτις τῷ ἀποκρίνεται: «Δὲν εὐχαριστεῖσαι λοιπόν; Ἀληθῶς εἶναι αἰσχρὸς· σὲ ἐφίλησα δὲς.» Ὁ δὲ Champagne ἀπαντᾷ: «Τί! φίλεις ἀριθμοῦσα;»

Οἱ θεράποντες, αἰτοῦντες πάντοτε φιλήματα ἀπὸ τῶν παιδικῶν τοῦ δράματος, ἠσπάζοντο αὐτὰς ἐπὶ τῆς σκηνῆς, τοῦθ' ὅπερ ἦν συνήθως ἀνδέστατον καὶ λίαν ἀνυπόφορον, ἐκτελούμενον μάλιστα παρ' ὑποκριτῶν ἀρκούντως ἀγροίκων, οἵτινες ἐβλαπτον καὶ αὐτὴν τὴν καρδίαν.

Ἐν ὁ ἀναγνώστης θέλῃ φιλήματα, ἃς ζητήσῃ ἐν τῷ Pastor fido ὑπάρχει ἐκεῖ χορὸς, μὴ ὁμιλῶν εἰμὴ περὶ φιλημάτων⁽¹⁾· ἡ δὲ περικοπή ἐκέλευε βραζίζεσαι ἐπὶ φιλήματος, ὅπερ ὁ Μοριλλος ἔδωκεν ἡμέραν τινὰ τῇ ὠραίᾳ Ἀμαρυλλίδι ἐν τῇ παιδίᾳ τῇ καλουμένῃ ψηλαρίνδα (τυφλομύγα) un baccio molto saporito.

Εἶναι γνωστὸν τὸ κεφάλαιον περὶ τῶν

(1) Sacci pura bocca curiosa e scaltra
O seno, o fronte, o mano; in qua non sia
Che parte alcuna in bella bocca bacci,
Che bacciatrice sia
Se non la bocca; ove l'una alma e l'altera
Corre, et si baccia anche ella, e non vivaci
Spiriti pellegrini
Dà vita al bel tesore,
Di baccianti rubini, etc.

Οἱ στίχοι οὗτοι ὁμοιάζουσι μὲ τοὺς γαλλικούς τοῦ οὐς, ὃν ἀγνοεῖται ὁ συγγραφεὺς: «Καὶ δι' ἐκτὸν φιλημάτων, ἐν ὧρα σφοδρῶ παθούσ, ἂν πιέξης ὠραῖον λαμόν καὶ βραχίονας ὠραίους, ματαιοπονεῖς· τὰ μέλη ταῦτα δὲν μεταβιβάζουσι τὰ φιλήματα. Φίλει δμως στόμα; Τὸ φίλημα μεταβιβάζει εἰς τὴν ψυχὴν. Αὕτη προσκολλᾶται εἰς τὰ ὡς λυχνίτην (rubin) χεῖλην, εἰς τοὺς ἐλεφαντίνους ὀδόντας, εἰς τὴν ἐρωτόληπτον γλώσσαν· ἡ ψυχὴ, ἀπέναντι ψυχῆς εὐσκόπομένη, εἶναι τότε εὐτυχιστάτη, αἰ δὲ δύο ἀποτελοῦσι μίαν· εἶναι παράδεισος.»

φιλημάτων, ἐν ᾧ ὁ Ἰωάννης τοῦ Γάζα ἀρχιεπίσκοπος Βενεθάν, λέγει, ὅτι οἱ ἄνθρωποι δύνανται νὰ ἀσπάζονται ἀλλήλους ἀπὸ κεφαλῆς μέχρι ποδῶν. Οἰκτερεῖ δὲ τὰς μεγάλας ῥίνας διότι δὲν δύνανται νὰ πλησιάζωσιν ἀλλήλας εὐκόλως, νοθετῶν τὰς μακρόρρινας κυρίας νὰ ἔχωσι ῥινοσάμους ἐραστάς.

Τὸ φίλημα ἦν τρόπος προσαγορεύσεως συνηθέστατος τὸ πάλαι. Ὁ Πλούταρχος ἀναφέρει, ὅτι οἱ συνωμόται, πρὶν ἢ φονεύσωσι τὸν Καίσαρα, ἐφίλησαν τὸ πρόσωπον, τὴν χεῖρα καὶ τὸ στήθος αὐτοῦ. Ὁ δὲ Τάκιτος λέγει, ὅτι, ὅταν ὁ πενθερὸς τοῦ Ἀγρικώλας ἐπανῆλθεν ἐκ Ῥώμης, ὁ Δομίτιος τὸν ὑπεδέχθη μετὰ ψυχροῦ φιλήματος καὶ μηδὲν εἰπὼν ἀφῆκεν αὐτὸν νὰ συμμιχθῆ ἐν τῷ ὄχλῳ. Ὁ κατώτερος, ὁ μὴ δυνάμενος νὰ προσέλθῃ ἕνα μετὰ φιλήματος προσαγορεύσῃ τὸν ἀνώτερον, ἔφερε τὴν χεῖρά του εἰς τὸ στόμα του, ἀποστέλλων αὐτῷ μακρόθεν τὸ φίλημα, ὅπερ ἂν ἤθελεν ὁ ἀνώτερος ἀνταπεδίδει κατὰ τὸν αὐτὸν τρόπον.

Μετεχειρίζοντο τὸ σημεῖον τοῦτο καὶ πρὸς λατρείαν τοῦ Θεοῦ. Ὁ Ἰώβ ἐν τῇ παραβολῇ του (1), ὅπερ εἶναι τὸ ἀρχαιότατον ἴσως ἐκ τῶν γνωστῶν βιβλίων, λέγει ὅτι «δὲν ἐλάτρευσε τὸν ἥλιον καὶ τὴν σελήνην ὡς οἱ ἄλλοι ἄραβες, ὅτι δὲν ἔφερε τὴν χεῖρά του εἰς τὸ στόμα του, θεωρῶν τοὺς ἀστέρας τούτους.»

Ἀλλὰ δὲν ἔβριεν ἐν τῇ Δύσει ἡμῶν ἐκ τῆς ἀρχαιοτάτης ταύτης συνήθειας εἰμὴ ἡ παιδικὴ καὶ εὐπρεπὴς προσηγορία, ἢ εἰσέτι εἰς τὰ παιδιὰ ἐν τισὶ μικροῖς πόλεσι διδασκόμενη, τοῦ νὰ φιλοῖσι δηλαδὴ τὴν δεξιάν χεῖρά των, ὅταν λαμβάνωσι γλυκύσματα.

Τὸ δὲ διὰ φιλήματος προδίδειν ἦν φρικῶδες τοῦτο καθίστησι καὶ τὴν δολοφονίαν τοῦ Καίσαρος ἐτι ἀπεχθεστέραν. Ἀρκούντως γνωρίζομεν καὶ τὰ φίλήματα τοῦ Ἰούδα, ἅτινα κατήντησαν παροιμία.

Ὁ Ἰωάννης, εἰς τῶν ἀξιωματικῶν τοῦ Δαβίδ, ζηλοτυπῶν τὸν Ἀμαζῶν ἄλλον ἀξιωματικόν, τῷ λέγει (2): «χαῖρε, ἀδελφέ

(1) Ἰώβ κεφ. λβ'. — (2) Βιβλ. ε'. τῶν Βασιλέων, κεφ. ε'.

μου, καὶ ἔλαβε διὰ τῆς χειρὸς του τὸ γένειον τοῦ Ἀμαζῶ ἕνα τὸ φίλησῆν διὰ δὲ τῆς ἐτέρας σύρας τὸ μέγα ξίφος του, τὸν ἐφόρευσε δι' ἐνὸς καὶ μόνου κτυπήματος τοσοῦτον σφοδρῶς, ὥστε τὰ ἐνὸσθιά του πάντα ἐξῆλθον τοῦ σώματος.

Δὲν εἰρίσκειται ἄλλο φίλημα ἐν ταῖς λοιπαῖς δολοφονίαις, ταῖς τοσοῦτον συχναῖς παρ' Ἰουδαίους, ἐκτὸς ἴσως τῶν φιλημάτων, ἅτινα ἡ Ἰουδίθ ἔδωκε τῷ ἀξιωματικῷ Ὀλοφέρνη, πρὶν ἢ ἀποκόψῃ τὴν κεφαλὴν του ἐν τῇ κλίβη του, ὅτε οὗτος εἶχεν ἀπικοιμηθῆ ἄλλὰ τοῦτο δὲν μνημονεύεται καὶ τὸ πρᾶγμα δὲν εἶναι εἰμὴ πιθανόν.

Ἐν τραγωδίᾳ τοῦ Σαιξπηρ τῇ Ὀτέλλῳ, ὁ Ὀτέλλος οὗτος, ὅστις εἶναι μαύρος, δίδει δύο φιλήματα τῇ συζύγῳ του, πρὶν ἢ στραγγαλίσῃ αὐτήν. Τοῦτο φαίνεται ἀποτρόπαιον τοῖς χριστοῖς ἀνθρώποις· ἀλλ' ἐκ τῶν ὁπαδῶν τοῦ Σαιξπηρ πολλοὶ λέγουσιν, ὅτι ἐνταῦθα εἰρίσκειται ἡ ὠραία φύσις, πρὸ πάντων παρ' ἐνὶ μαύρῳ.

Ὅτε τοῦλάχιστον ἐδολοφόνησαν τὸν Ἰωάννην Γάλας Σφόρζα ἐν τῇ Μητροπόλει τοῦ Μιλάνου τὴν ἡμέραν τοῦ ἁγίου Στεφάνου, τοὺς δύο Μεδίκους ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ τῆς Ἐπανορθώσεως, τὸν ναύαρχον Καλιγνῆν, τὸν ἡγεμόνα τῆς Ὁραίνης, τὸν στρατάρχην τῆς Ἀγκύρας, τοὺς ἀδελφοὺς Οὐίτ καὶ τοσοῦτους ἄλλους, δὲν ἐφίλησαν αὐτούς.

Παρὰ τοῖς ἀρχαίοις ὑπῆρχεν οὐκ οἷδα τί συμβολικόν καὶ ὅσιον ἐν τῷ φιλήματι, ἀφοῦ ἠπαζόντο τὰ ἀγάλματα τῶν θεῶν καὶ τοὺς πάγονας αὐτῶν, ὅταν οἱ γλύπται εἶχον κατασκευάσει αὐτὰ μὲ πάγονας· καὶ οἱ μεμυημένοι ἠσπάζοντο ἀλλήλους ἐν τοῖς μυστηρίοις τῆς Δήμητρος, ἕνα σημάνωσι τὴν ἑμόνοιαν.

Οἱ πρῶτοι χριστιανοὶ καὶ αἱ πρῶται χριστιανῆαι ἐφίλουν ἀλλήλους ἐν ταῖς ἀγάπαις των. Ἡ λέξις οὗτη ἐσήμαινε συμπόσιον ἔρωτος. Ἐδίδον ἀλλήλους τὸ ἅγιον φίλημα, τὸ φίλημα τῆς εἰρήνης, τὸ φίλημα τοῦ ἀδελφοῦ καὶ τῆς ἀδελφῆς, τὸ ἅγιον φίλημα. Τὸ ἔθος τοῦτο, διαρκέσαν ὑπὲρ τοὺς τέσσαρας αἰῶνας, ἐπὶ τέλους ἕνεκα τῶν συνεπειῶν ἠφανίσθη. Τὰ φίλήματα ταῦτα τῆς εἰρήνης, αἱ ἐρωτικαὶ αὐταὶ ἀγάπαι, τὰ ὀνόματα ταῦτα τοῦ ἀδελφοῦ

καὶ τῆς ἀδελφῆς εἴλκυσαν ἐπὶ πολλὸν χρόνον κατὰ τῶν ὀλίγων γνωστῶν χριστιανῶν ἐκείνας τὰς ἐπὶ ἀκολασία κατηγορίας, μὲ τὰς ὁποίας οἱ ἱερεῖς τοῦ Διὸς καὶ τῆς Ἑστίας αἱ ἱερεῖαι ἐφόρτωσαν αὐτούς. Βλέπετε ἐν Πετρωνίῳ καὶ ἐν ἄλλοις ἐθνικοῖς συγγραφεῦσι, ὅτι οἱ ἀκόλαστοι ὠνομάζοντο ἀδελφὸς καὶ ἀδελφῆ. Ἐπίστευσαν δὲ, ὅτι παρὰ τοῖς χριστιανοῖς τὰ αὐτὰ ὀνόματα ἐσήμαινον τὰ αὐτὰ αἴσχη· ἀλλὰ καὶ αὐτοὶ οἱ ἴδιοι συνέτιναν ἐναντίως εἰς τὴν διάδοσιν τῶν προσβολῶν τούτων ἐν τῷ Ῥωμαϊκῷ κράτει.

Ἰπῆρχον κατ' ἀρχὰς ἐν τῷ κράτει τούτῳ ἑπτακαίδεκα διάφοροι χριστιανικαὶ εταίρια, ὡς παρὰ τοῖς Ἰουδαίοις ὑπῆρχον ἐνέα, συμπεριλαμβανομένων τῶν δύο εἰδῶν τῶν Σαμαριτῶν. Αἱ εταίρια, αἱ ἐπὶ ὑπερβαλλούσῃ ὀρθοδοξίᾳ καυχώμεναι, κατηγοροῦν τὰς ἄλλας ἐπὶ αἰσχρότησιν ἀκατανοήτους. Ὁ ὄρος γνωστικὸς ὁ τοσοῦτον ἐντιμος κατ' ἀρχὰς, ὁ σημαίων σφοδρῶς περτωσμένος, καθάρων, κατήντησεν ὄρος φρίκης καὶ καταφρονήσεως, μομφῆ ἐπὶ αἰρέσει. Ὁ ἅγιος Ἐπιφάνιος ἐν τῷ τρίτῳ αἰῶνι ἰσχυρίζετο, ὅτι κατ' ἀρχὰς μὲν ἐγαργαλίζοντο, ἄνδρες καὶ γυναῖκες, ὅτι μετὰ ταῦτα ἐδίδον ἀλλήλοις φιλήματα ἀσελγέστατα, διὰ τῆς ἡδυπαθείας τῶν φιλημάτων τούτων περὶ τοῦ βαθμοῦ τῆς πίστεως αὐτῶν ὁμνύοντες, ὅτι ὁ σύζυγος ἔλεγε τῇ συζύγῳ, παρουσιάζων αὐτῇ νέον μεμυημένον: *Πολύσον τὴν ἀγάπην μετὰ τοῦ ἀδελφοῦ μου* καὶ ὅτι ἐποίουν τὴν ἀγάπην.

Δὲν τολμῶμεν νὰ ἐπαναλάβωμεν ἐνταῦθα ὅ,τι ὁ ἅγιος Ἐπιφάνιος ἐπιφέρει (1). Θελο-

(1) Ἰδοὺ ἡ κατὰ λέξιν εἰς τὸ λατινικὸν μετάφρασις τῶν λόγων τοῦ Ἐπιφανίου: «Postquam enim inter se permixti fuerunt per scortationis affectum; insuper blasphemiam suam in calum extendunt. Et suscipit quidem muliercula, itemque vir, fluxum a masculino in proprias suas manus; et stant ad caeluru intuentes; et immundiciam in manus habentes, precantur nimirum stratiotici quidem et gnostici appellati, ad patrem, ut aiant, universo-

men eipci monon, ὅτι ἴσως περιέσειλαν τὸν ἅγιον τοῦτον, ὅστις ἕνεκα τοῦ ζήλου του, παρεσύρθη ὑπὲρ τὸ δέον καὶ ὅτι πάντες οἱ αἱρετικοὶ δὲν ἦσαν κακοῦθεις καὶ ἀκόλαστοι.

Ἡ αἵρεσις τῶν πιετιστῶν, θέλουσα νὰ μιμηθῆ τοὺς πρῶτους χριστιανούς, δίδει τὴν σήμερον φίλήματα εἰρήνης, ἐξερχομένη τῆς συνελεύσεως· οἱ δ' ἀποτελοῦντες αὐτὴν προσαγορεύουσιν ἀλλήλους διὰ τῶν λέξεων *ἀδελφέ μου, ἀδελφῆ μου*· μοὶ ἐβεβαίωσε τοῦτο πρὸ εἰκοσιν ἐτῶν γυνὴ τις, ἀνήκουσα εἰς τὴν αἵρεσιν ταύτην, ὠραιοτάτη καὶ φιλανθρωποτάτη. Κατὰ τὴν ἀρχαίαν συνήθειαν ἐφίλουν τὸ στόμα, τοῦθ' ὅπερ ἐπιμελῶς οἱ πιετισταὶ διετήρησαν.

Δὲν ὑπῆρχεν ἄλλος τρόπος τοῦ προσα-

rum, offerentes ipsum hoc quod in manibus habent et dicunt: Offerimus tibi hoc donum, corpus CHRISTI. Et sic ipsum edunt, assumantes suam ipsorum immunditiam, et dicunt: Hoc est corpus CHRISTI, et hoc est pascha. Ideo patiuntur corpora nostra, et coguntur confiteri passionem CHRISTI. Eodem vero modo etiam de femina, ubi contigerit ipsam in sanguinis fluxa esse, menstruum collectum ab ipsa immunditia sanguinem acceptum in communi edunt; et hic est (iungunt) sanguis CHRISTI. (Ἐπιφάνιος contra αἵρετ. βιβλ. α'. τόμος ε').

Πῶς ὁ ἅγιος Ἐπιφάνιος ἤθελεν ὀνειδίσει αἴσχη τοσοῦτον βδελυρὰ ἐν τῇ σοφωτέρῳ τῶν πρῶτων χριστιανῶν αἵρέσειν ἔαν δὲν ὑπῆρχεν αἰτία τῶν κατηγοριῶν τούτων; Πῶς ἐτόλμησε νὰ τοὺς κατηγορήσῃ, ἂν ἦσαν ἀθῶοι; Ἡ ὁ ἅγιος Ἐπιφάνιος ἦτο ὁ παραδοξότερος τῶν συκοφαντῶν, ἢ οἱ γνωστικοὶ οὗτοι ἦσαν οἱ αἰσχρότεροι ἀκόλαστοι, συγχρόνως δὲ καὶ οἱ ἀποτροπαϊότεροι ὑποκριταὶ τῆς γῆς. Πῶς νὰ συμβιβάζωμεν τοιαύτας ἀντιφάσεις; Πῶς νὰ σώσωμεν τὴν κοιτίδα τῆς θριαμβευούσης Ἐκκλησίας ἡμῶν ἀπὸ τῆς βδελυρίας τοιοῦτου σκανδάλου; Οὐδὲν βεβαίως εἶναι καταλληλότερον ἕνα μᾶς συνετίσῃ, ἕνα μᾶς ὑποδείξῃ τὴν ἄκραν ἡμῶν ἀθλιότητα.

γορεύειν τὰς κυρίας ἐν Γαλλίᾳ, ἐν Γερμανίᾳ, ἐν Ἰταλίᾳ, ἐν Ἀγγλίᾳ, καὶ οἱ καρδιναῖοι εἶχον τὸ δικαίωμα νὰ φιλῶσι τὰς βασιλίσσας εἰς τὸ στόμα, μάλιστα δ' ἐν Ἰσπανίᾳ. Ἀλλὰ τὸ παράδοξον εἶναι, ὅτι δὲν εἶχον τὸ αὐτὸ προνόμιον ἐν Γαλλίᾳ. Ἔθα αἱ κυρίαὶ εἶχον πάντοτε πλείονας ἐλευθερίας ἢ ἀλλαγῶν. Πλὴν πᾶσα χώρα ἔχει τοὺς τύπους τῆς καὶ δὲν ὑπάρχει ἔθιμον τοσοῦτον γενικόν, ὥστε νὰ μὴ ἐτροποποιήθῃ οὔτε ὑπὸ τῆς τύχης, οὔτε ὑπὸ τῆς συνθηρίας. Ἐὰν χρησθῆ τις κυρία, δεχομένη τὴν πρώτην ἐπίσκεψιν κυρίου τινός, δὲν ἐφίλει αὐτὸν εἰς τὸ στόμα, καὶ αὐτοῦ τοῦ μύστακος τοῦ ὀλιγοῦσα, ἐθεωρεῖτο ἀγροίκος καὶ ὑβριστρία «εἶναι ἔθιμον ὁ χληρὸν, λέγει ὁ Montaigne⁽¹⁾, καὶ ὑβριστικὸν διὰ τὰς κυρίας ἡμῶν νὰ δανειζώσι τὰ χεῖλη των εἰς πάντα, εἰς τρεῖς θεράπωντας, εἰς τὴν ἀκολουθίαν του. . . » Ἐν τούτοις τὸ ἔθος τοῦτο ἦν τὸ ἀρχαιότατον τοῦ κόσμου.

Ἐὰν δυσαρεστῆται νέον καὶ ὠραῖον στόμα νὰ προσκολλᾶται χάριν εὐπροσηγορίας εἰς στόμα γηραλέον καὶ δυσειδές, προέκυπτεν ἀφ' ἐτέρου μέγας κίνδυνος ἐκ στομάτων δροσερῶν καὶ ῥοδοχορῶν εἰκασαετῶν ἢ πεντεκαιεκοσασαετῶν. Ἰδοὺ λοιπὸν ἡ αἰτία, δι' ἧς ἐξηφανίσθη ἐπὶ τέλους ἡ τελετὴ τοῦ φιλήματος ἐν τοῖς μυστηρίοις καταιγίστασι. Ἡ αἰτία αὕτη ἠνάγκασε τοὺς κατοίκους τῆς Ἀνατολῆς νὰ ἐγαλιώσι τὰς γυναῖκας, ἵνα μὴ φιλῶσιν εἰμὴ πατέρους καὶ ἀδελφούς. Τὸ δ' ἔθιμον τοῦτο διετηρήθη ἐπὶ πολὺ ἐν Ἰσπανίᾳ εἰσαχθὲν ὑπὸ τῶν Ἀράβων.

Πρὸς τούτοις ἄξιον παρατηρήσεως θεωρεῖται καὶ ὅτι τὸ ἀνθρώπινον γένος, αἱ τρυγόνες καὶ αἱ περιστέραι εἶναι τὰ μόνα γινώσκοντα τὸ φίλημα ἐκ τούτου προήλθε παρὰ τοῖς Λατίνοις ἡ λέξις columba tim, ἧτις εἶναι ἀμετάφραστος. Ἀλλ' ὅπως πάντων ἔγεινε κατάχρησις, οὕτω καὶ τὸ φίλημα, διὰ τὸ στόμα ὑπὸ τῆς φύσεως προωρισμένον, κατεπορεύθη συχνάκις ὑπὸ μεμβρανῶν ἀκαταλλήλων φαινομένων διὰ

τὴν χρῆσιν τούτου. Πάντες γινώσκουσι τὴν κατὰ τῶν ναύτων κατηγορίαν.

Δὲν δυνάμεθα νὰ ἐξακολουθήσωμεν τὸ ἐπαγωγὸν τοῦτο θέμα, ἀν καὶ ὁ Montaigne λέγει : «Πρέπει νὰ ὀμιλήσῃ τις περὶ αὐτοῦ χωρὶς νὰ αἰσχύνηται» προσφέρουμεν μετὰ θάρρους τὰς λέξεις φοιτεῖν, κλέπτειν, προδίδειν, περὶ δὲ τούτου δὲν ἠθέλομεν τολμήσει νὰ ὀμιλήσωμεν εἰμὴ μεταξὺ τῶν ὀδόντων.»

(Ἐκ τοῦ γαλλικοῦ.)

N Δ. ΔΕΒΙΔΗΣ.

ΑΙ ΠΕΝΤΕ ΑΙΣΘΗΣΕΙΣ.

Αἱ πέντε αἰσθήσεις, Ὀρασις, Ὄσφρησις, Γεῦσις, Ἀφῆ καὶ Ἀκοή, συνεχῶς πρὸς ἀλλήλας ἐρίζουσαι περὶ τοῦ τίς αὐτῶν εἶχε μείζονα σπουδαιότητα, συνεφώνησαν ἐπὶ τέλους, ὅπως συνελθοῦσαι ἐξακλήσωσι τὰς κραιπνότητες των. Ὁ ἄνθρωπος ἐξελέχθη δικιτητὴς πρὸς τοῦτο, τὸ ζήτημα δὲ, ὅπερ συνεφώνησαν νὰ υποβάλλωσιν εἰς τὴν κρίσιν του, ἦτο, τίνα αὐτῶν ἐόμιζε χρησιμωτέραν ἑαυτῷ.

«Εἶμαι βεβαία, εἶπεν ἡ Ὀρασις, ὅτι οὐδεὶς ἀμερόληπτος ἄνθρωπος θέλει διατάσει νὰ ὀμολογήσῃ, ὅτι ἡ τιμὴ αὐτῆς δέον ν' ἵποδοθῆ εἰς ἐμέ. Οἱ ὀφθαλμοί, τὰ ὄργανα αὐτὰ των ἐνεργειῶν μου, ἐκλήθησαν ἀπαύθουρα τῆς ψυχῆ.» καὶ δικαίως, κύριε δικιτητῆ, διότι, ἀνευ τῆς βοηθείας των, ἡ βυγὴ μεγίστην ἠθέλεν ἀπαντᾶ δυσκολίαν, ὅπως ἐκδηλοῖ τὰ συναίσθηματά της. Ἡ ἐλπὶς καὶ ὁ φόβος, ἡ ἀγάπη καὶ τὸ μῖσος, ἡ χάρα καὶ ἡ λύπη δὲν ἠδύνατο δι' ἄλλων μέσων ἐπιτυχετέρον καὶ καταλληλότερον νὰ ἐξωτερικεύωνται. Πόσον δ' ἀβοήθητον ὄν ἀποκαθίσταται ὁ ἄνθρωπος στερούμενος τῆς βοηθείας μου! Πρέπει διαρκῶς νὰ τὸν ὀδηγῆ τις, ἄλλως κινδυνεύει νὰ βλαφθῆ, ἵνα μὴ εἶπω καταστραφῆ, μακρὰν δὲ τοῦ νὰ ἦναι ἀκύριος τῆς κτήσεως» καθίσταται τὸ μᾶλλον ἐγκαταλειμμένον καὶ ἀβοήθητον τῶν ζώων. Φαν

τάσθητι, ἀν ἅπαν τὸ ἀνθρώπινον γένος ἦτο τυφλόν! Τίς ἠδύνατο τότε νὰ διασχίξῃ τοὺς ὠκεανούς καὶ τὰς θαλάσσας, ὅπως μετακομίξῃ τὰ πρὸς συντήρησιν καὶ εὐζωίαν χρήσιμα προϊόντα τῶν ξένων χωρῶν; Τίς ἐτόλμα νὰ καταβιβίῃ μέχρι τῶν ἐγκατῶν τῆς γῆς, ὅπως ἐξορύσῃ τοὺς πολυτίμους θησαυρούς της; Πόσον περιπαθῶς ὁ μεγαλοφυῆς Μίλτων θρηνεῖ τὴν ἀπώλειαν τῆς ὁράσεώς του! Ἀλλὰ τὸ φῶς τί ἠθέλε χρησιμεύσει τῷ ἀνθρώπῳ, ἀνευ τοῦ θείου τῆς ὁράσεως δώρου, δι' ἧς οὗτος ἐνισχυόμενος καὶ παρατηρῶν τὸν ἀστερόεντα οὐρανόν, τὰ ὄρη καὶ τὸν πόντον, ὀξύνει τὴν καλαισθησίαν καὶ ἐξαίρει τὴν φαντασίαν του; Συνελόντι δ' εἶπειν, ἀνευ ἐμοῦ ὁ κόσμος οὗτος ἠθέλεν εἶσθαι διὰ τὸν ἄνθρωπον ἐργία, οὗτος δὲ καθ' ἅπαντα τὸν βίον του βρέφος ἐσπαργανωμένον. Παύομαι ἤδη προκαλοῦσα τὸν βουλούμενον ν' ἀμφισβητήσῃ τὰ ἐπιχειρήματά μου ταῦτα.»

Ἡ Κυρία Ὀρασις, οὕτως εἶπούσα, ἐκέθησε μετ' ὕψους βήτορας βρενθυομένου καὶ φρονούντος, ὅτι ἅπαντες ἐπέισθισαν καὶ ἔλαβον ἀκριβῆ ἰδέαν τοῦ ἀντικειμένου, περὶ οὗ ἠγόρευον.

«Ἦμην λίαν προσεκτικὴ, ὑπέλαβεν ἡ Ὄσφρησις ἐγερθεῖσα, εἰς τοὺς ἰσχυρισμούς, οὗς ἡ συνάδελφός μου ἐξέθηκεν ἀναγκάζομαι ὁμῶς, μετὰ λύπης μου, νὰ παρατηρήσω, ὅτι πρὸς τὰ σπουδαῖα ὑπηρεσίας της ὑπάρχουσι καὶ σκιερὰ τίνα νέφη ἀμαυροῦντα τὸν χαρακτήρα της. Φρονῶ ὅτι ἡ ἐντιμὸς προλαλήτασα δὲν εἶναι, εἰμὴ ὑποκλινῆς τοῦ ὀφθαλμοῦ δούλη, ἐπεὶδὴ ἐν νυκτὸς ὥρα, καθ' ἣν στιγμὴν ὁ πάτρων αὐτῆς διατρέχει τὸν μέγιστον τῶν κινδύνων, ἐκείνη βραθὺν κοιμάται ὑπὸν. Ἡ δὲ πομπώδης καὶ πλήρης ποιητικῶν εἰστροῦ περιγραφῆς εἶναι ἡσυχία ἀκριβῆς, διότι, ἀνευ τῆς συνδρομῆς τῆς συναδέλφου Ἀφῆς, ἐκείνη ἠθέλε πολλὰκις φέρεν τὸ χρυσοῦν τῶν ζώων γένος, τὸν ἄνθρωπον, εἰς ἀπάτην καὶ δυσπιστίαν. Καὶ τῶνόντι ποσάκις δὲν ἐκφοβίζει τὸν λαὸν μετὰ φάσματα καὶ πνεύματα ποσῶς μὴ ὑπεστάμενα; ἀλλὰ τὸ μέγιστον τῶν ἐλαττωμάτων της εἶναι ἡ ἀγνωμοσύνη, ἐπεὶδὴ τῆς γεροντικῆς ἡλικίας πλησια-

ζούσης, ἀρχίζει νὰ λησιμονῆ τῶν καθηκόντων αὐτῆς, ὁ δὲ κύριός της ἀναγκάζεται, ὅπως μετριάσῃ τὴν δυστυχίαν του, νὰ ἐπιβαρύνῃ τὴν ἀθῶαν καὶ κλασικὴν ἐνίοτε βριναίαν του, μεθ' ἧς ἔχω τὴν τιμὴν διὰ φιλικῶν νὰ συνδέωμαι σχέσεων, ἐπιτιθέμενος περιβάδην πελωρίαν μηχανὴν, ἣν καλεῖ «ὀμματουάλια». Ἐπειδὴ δὲ ἡ Κυρία Ὀρασις ἀγαπᾷ τόσῳ περιπαθῶς τὸ φῶς, ἐγώ, μετὰ τὰς ἐξηγήσεις ταύτας, θὰ νύχομην, ἡ ἀξιομειμπος διαγωγή της, νὰ κρυφθῆ ὑπὸ τὸν πέπλον τοῦ σκότους. Ἀλλὰ πρὶν ἢ καταβῶ τοῦ βήματος, ἄς μοι ἐπιτραπῆ ἐν συντόμῳ νὰ ἐκθεσῶ πρὸς ὑμᾶς τὴν χρησιμότητά μου. Ἐγὼ ἐπαγγέλλομαι τὸ εὐφρόσυνον ἔργον νὰ μεταδίδω πρὸς τὸν ἄνθρωπον τὴν βαλσαμώδη καὶ μετὰ τῆς αὔρας συμπαιζούσαι τῶν ἀνθέων ὀσμὴν, τὴν ἀρωματικὴν τοῦ ῥόδου πνοὴν καὶ μυριάδας ἄλλας θελκτικὰς εὐωδίας, τέλος δὲ φιλοδώρομαι αὐτῷ πάσας ἐν γένει τῆς φύσεως τὰς γλυκύτητας. Εἶμαι δ' οὐχ ἥττον ἐπαφελῆς καὶ εἰς τὸ σκότος, καθ' ἃς στιγμὰς ἡ Κυρία Ὀρασις ἐλαχίστην παρέχει βοήθειαν.»

Ἡ Κυρία Ὄσφρησις ἐβραίνετο ἀρκούντως ἱκανοποιηθεῖσα διὰ τῶν ἐνστάσεων αὐτῆς.

«Οὐδόλως προτιθεμαι, εἶπεν ἡ Γεῦσις, νὰ ἐκθειάσω τὴν ἐμὴν σπουδαιότητα, περὶ ἐλαχίστου ποιουμένη τὰ δικαιώματα καὶ τοὺς ἰσχυρισμούς των προλαλητασῶν. Πλὴν ἀλλ' ὁμῶς καὶ ἀκουσθ ἀναγκάζομαι νὰ μὴ διέλθω ἀπαρατηρητῶς σπουδαῖον λάθος, εἰς ὃ ὑπέπεσεν ἡ Κυρία Ὄσφρησις, καὶ ὅπερ ἠθέλε προλάβει, ἀν ἀνεπόλει πρὸς στιγμὴν εἰς τὴν μνήμην αὐτῆς, ὅτι πλειστάκις γίνεται μεσίτρια ὀσμῶν, ὄχι τόσῳ εὐχαρίστων, ὅσῳ ἐν τῇ φληναφίᾳ της εὐπρεστήθη νὰ παρασῆσθ' διότι ὁ ἄνθρωπος, καὶ οὐχὶ σπανίως, χαιρετίζεται μετὰ ὀσμῆν οὐχὶ τόσῳ εὐπρόσδεκτον, ὅσῳ ἡ τοῦ ῥόδου καὶ τῶν κρίνων. Ἄν ἡ ὑπ' ἐμοῦ χορηγούμενη εὐχαρίστησις δὲν εἶναι νοσερῆς, εἶναι ὁμῶς οὐσιώδους φύσεως. Διὰ τῆς ἀρωγῆς μου μετὰ πόσῳ μείζονα ἠδονὴν δὲν μεταλαμβάνει ὁ ἄνθρωπος τῶν ἀγαθῶν τῆς Θεῆς Προνοίας, παρὰ ἂν ἔτρωγε μόνον βρωμὴν τὴν πεινᾶν του καὶ διατηρῆσθαι τὴν ζωὴν του; Μόνον παρὰ τοῦ ἀδδιδράγου καὶ τοῦ ἐπικουρείου περὶ

(1) Β.βλ. γ'. κεφ. ε'.

ποιούμαι, ἀντί, ὡς ὤφειλε, νὰ χρησιμεύω ὡς ἀρετηρία τῆς πρὸς τὸν Θεὸν εὐγνωμοσύνης. Ὁσάκις ὁμως οἱ ἄνθρωποι ἐξ ἰδίου ἀμαρτήματος νοσήσωσιν, ἕνεκα τῆς ἀτάκτου καὶ ἐπεικοῦς, οὕτως εἶπεν, τῆς ὀρέξεώς των περιθάψεως, τότε δὴ ἀναδείκνυμαι ἀληθῆς αὐτῶν φίλη, καθιστώσα ἀπὸ τὰ πρὸς ἀνάρρωσιν αὐτῶν ἀναγκαῖα φάρμακα. Τότε ἀποτίουσι ποινὴν τῆς ἰδίας αὐτῶν εὐχαριστήσεως, καὶ νοθετούμενοι γίνονται εἰς τὸ μέλλον προσηκτικώτεροι. Ἐκ τούτου δὲ κατὰ δὴλον γίνεται, ὅτι ἡ φιλία μου εἶναι φιλία εἰλικρινῆς, οὐχὶ δὲ κολακευτικὴ ἢ

Ἀκολουθῶν ἡ Ἀφῆ, λαβοῦσα τὸν λόγον εἶπεν:

«Εἶναι τῶντι ἐκπληκτικόν, πῶς τινες μεγαλύνουσι καὶ ἐξυψοῦσι τὰ πλεονεκτήματα αὐτῶν, παραβλέπουσιν ὅλως διόλου τὰ τῶν γειτόνων των. Ἡ ἰκανότης μου, ὁμολογῶ, δὲν εἶναι ἐπιδεικτικὴ, ὡς ἡ τῶν συναδέλφων μου, ἀλλὰ, κατὰ τὴν ἐμὴν ταπεινὴν γνώμην, ἂν ὁ ἄνθρωπος ἐπισταμένως παρατηρήσῃ, θέλει ἀναμφιλέτως ἀναγνωρίσει ὅτι εἶναι καθυποχρεωμένος εἰς ἐμέ. Καὶ πῶς εἶναι δυνατόν νὰ μὴ ὁμολογῇ εἰς ἐμέ χάριτας, ἥτις, ὅταν ἡ Κυρία Ὁρασις ἐάσῃ αὐτὸν χαίρειν, προστρέχω εἰς βοήθειαν καὶ προλαμβάνω τὴν ἀπώλειάν του; Οἱ τυρλοὶ δὲν μανθάνουσιν ἄρᾳ γε ν' ἀναγινώσκωσι, νὰ γράφωσι καὶ νὰ ἐργάζωνται διὰ τῆς συνδρομῆς μου; Πολλοὶ ἐνόμισαν καὶ πολὺ ὀρθῶς, ὅτι ἅπασαι ἡμεῖς ἀποτελοῦμεν δένδρον, οὗτινος κορμὸς εἰμὶ ἐγὼ καὶ κλάδοι αἱ λοιπαὶ αἰσθήσεις, διότι τὰ μέρια τοῦ ῥόδου, πῶς ἤθελον εἰσέρχεται εἰς τὴν ῥίζαν καὶ τὸ ῥοδάκινον ἐφάπτεσθαι τῆς γλώσσης, ἄνευ τῆς μεσολαβήσεώς μου; Εἰς τί δὲ ἤθελε χρησιμεύσει ἡ Ἀκοή, ἂν οἱ κυματισμοὶ τοῦ ἀέρος δὲν ἐπληττον τὸ τυμπανόφραγμα τοῦ ὠτός;»

Ἡ Κυρία Ἀφῆ, συνειδυῖα ὅτι ἀρκοῦντως συνηγόρησεν ὑπὲρ τῶν δικαιωμάτων της, μετὰ μεγίστης ἀγερωχίας κατέλαβε τὴν ἔδραν της.

«Ἡκουσα, εἶπε τότε ἡ Ἀκοή, μετὰ πλείστης ὀσης εὐχαριστήσεως, συνάμα δὲ καὶ προσοχῆς, πανθ' ὅσα παρ' ἐκάστης τῶν προλαλητασῶν ἐλέχθησαν, καὶ, κατὰ τὴν ἰδέαν

μου, ἡ τελευταῖον καταβάσα τοῦ βήματο ἐντιμωτάτη φίλη μου, ἔχει τὰ ἰσχυρότερα ἐπιχειρήματα, ἀλλὰ μὲ μίαν μόνην, πλὴν σπουδαίαν ἐξαίρεσιν, ὡς πρὸς τὰ ἀφορῶντα εἰς ἐμέ. Οὐδαμῶς δὲ θέλω ἐπιτρέψει τῇ ἀδελφῇ Ἀφῆ νὰ κατασκάψῃ τὸν λάκκον ὁμων ἡμῶν. Ἄς ἀρκεσθῇ περιοριζομένη ἐν τῇ σφαίρᾳ τῆς χρησιμότητός της, καὶ ἄς μὴ καταδολιεύηται τὴν ἐπιβάλλουσαν ἡμῖν μερίδα τῆς τιμῆς. Ὁ στερούμενος τῆς συμπράξεώς μου ἀπόλλυσι καὶ τὴν δύναμιν τοῦ λαλεῖν, τὸ διακριτικὸν τοῦτο προτέρημα τὸ διακρίνον τὸν ἄνθρωπον τῆς λοιπῆς ἀλόγου πλάσεως. Ἀλλὰ καὶ ἐν νυκτὶ ὥρα, τίς γρηγοροῦσα προσιδοποιεῖ αὐτὸν περὶ τοῦ κινδύνου, ὃν διατρέχει; Τίς μεταδίδει εἰς τὴν καρδίαν του τὸν εὐχάριστον ἦχον τῆς ὑποδοχῆς παλινοστούντος φίλου, τὰς προσφιλεῖς τῆς συζύγου προσαγορεύσεις καὶ θαυπείας κατὰ τὴν εἰς τὸν οἶκον εἰσοδὸν καὶ τὰς θελκτικὰς τῶν τρυφερῶν τέκνων του ἐκφράσεις; Ἡ τίς εὐκολύνει αὐτὸν νὰ ἐντυφᾷ εἰς τοὺς μελιρρῦτους λόγους εὐγλωττου ῥήτορος, καὶ εἰς τοὺς λιγυρθόγγους μουσικοὺς ἤχους; Καὶ τῇ ἀληθείᾳ, τί ἤθελεν ὠρελεῖ ἡ εὐγλωττία ἢ ἡ μουσική, ἄνευ τῆς συνδρομῆς μου;»

Ἀφοῦ ἅπασαι ἐξέφρασαν οὕτω τὰς ιδέας των, μετὰ μακρὸν καὶ φοβερὸν ἀγῶνα, συνεφώνησαν, μηδεμιᾶς ἀντιλεγούσης, νὰ λυθῇ τὸ ζήτημα χωρὶς περαιτέρω συζητήσεως.

«Φίλοι, εἶπε τότε, ὁ ἄνθρωπος, εὐχαρίστως θὰ ἀπηλλαττόμην τοῦ καθήκοντος τούτου, δι' ὃ προσεκληθῆν, διότι οἱ διατιηταὶ σπανίως ἰκανοποιοῦσι τοὺς διαδίκους. Ὁφείλω νὰ ὁμολογῆσω χάριτας πρὸς ὑμᾶς ἅπασας, μηδεμιᾶς δὲ ἤθελον ἐπιθυμήσει τὴν στέρησιν. Μεθ' ὧμιμον ὅθεν διάσκεψιν, καὶ ἀφοῦ μετ' ἐπιστάσις ἐστάθμισα τοὺς ἰσχυρισμοὺς ἐκάστης ὑμῶν, ἀποφαίνομαι ὅτι πᾶσαι ὑμεῖς ἐν ἴσῃ ἐστὲ μοίρα, οὐδεμία δὲ δύναται νὰ κομπάζῃ διὰ τὴν ἐπὶ τῆς ἄλλης ὑπεροχὴν αὐτῆς. Διαλύεται ἡ συνεδρίασις.»

Ἀθῆναι τῇ 12 9βρίου 1869.

I. Σ. ΚΡΑΣΣΑΣ.

ΤΟ ΧΡΥΣΙΟΝ.

«Χρυσίον, τί ἡδύνασο νὰ πράττησῃ! Καὶ τί πράττει!»

A. BYZANTIOS.

(Συνέχεια καὶ τέλος.)

Φέρετε φῶτα, ἄς ἀναβῶσι λαμπάδες, ἄς λαμπρυνθῇ ὁ πτωχὸς οὗτος κοιτῶν, ἄς ἀνατεῖλῃ ἡμέρα ἐν αὐτῷ! Ἴσως τότε ἀναγνωρίσῃ ἐν τῇ ὑστάτῃ στιγμῇ ἐπὶ τοῦ κοιμημένου υἱοῦ γραμμὴν τινα τῶν ἰδίων σπλάγγχων αὐτῆς ἢ ἐλεεινὴ μήτηρ, ἴσως τότε ὑπὸ τὸ πολὺ φῶς ἀναγνωρίσῃ ἐπὶ τοῦ κοιμημένου ἀνδρὸς τὴν εἰκόνα τοῦ ἰδίου αὐτῆς συζύγου ἀκμαίου ποτὲ καὶ προσφιλοῦς.

Μάτην. Οὐδεμία ἀκτίς· ἀλλὰ σκότος, εἰς τὸν νοῦν τῆς γράδος, σκότος εἰς τὴν συνείδησιν, σκότος εἰς τὸν κοιτῶνα. Ἡ σκοτία εἶναι ἡ θήκη, εἶναι ἐνέδρα τοῦ θανάτου.

Πένθιμος εἰμαρμένη, ὀλίγος χρόνος ν' ἀποσβένῃ ὑπὸ τὰ ὄμματα καὶ αὐτῆς τῆς μητρὸς τὴν μορφήν καὶ τοὺς χαρακτῆρας υἱοῦ!

Ἡ γραῖα εἰσῆλθεν ὅλη, εἶδε τὸν κοιμώμενον ἐν πλάτει.

Ὁ υἱὸς ὑπετραύλισεν ἀσυλλήπτους φράσεις βαθέος ὕπνου καὶ ζωρῶν ὄνειρων.

Ἡ ὕκνια ἐχύθη κουφοπετῆς, ὁ πέλεκυς κατέβη ἀνίλεως.

Τὴν πρῶταν, εἰς τὰς πρῶτας τῆς ἡμέρας αὐγᾶς, ἡ ἀδελφὴ τοῦ ξενισθέντος ἤρχετο πρὸς τὸν οἶκον τῶν γερόντων. Παρεπομένη θεραιναὶς καὶ ὁ μικρὸς τῆς ἀδελφῆς υἱός, ἐκράτου ἐπὶ πλάτεια κἀνεα πολλὰ καὶ εὐφρόσυνα γλυκύσματα, ἅτινα δι' ὅλης τῆς νυκτὸς ἀγρυπνήσασα ἠτοίμασεν ἡ ἀδελφὴ ἵνα, φέρουσα πρὸς τοὺς γονεῖς, συγχαρῆ καὶ ἐορτάσῃ μετ' αὐτῶν τοῦ ἀδελφοῦ τὴν ἔλευσιν!

Φαῖδροι καὶ διακοπτόμενοι γέλωτες ἀντήχησαν ἐπὶ ἀπὸ τῆς κλίμακος. Ἡ φιλαδέλφος κόρη ἤρχισεν ἀναφωνοῦσα εὐχὰς καὶ συγχαρητήρια. — Ἡ μήτηρ κατεγίνετο νὰ σκεπάσῃ διὰ πέπλων τὸ θῦμα καὶ τὸ πλημ-

μυροῦν αἷμα, ἀλλ' ἀφῆκε ταῦτα καὶ προέβη πρὸς τὴν ἐρχομένην κόρην. Εἰς τὰς χαριέσασα αὐτῆς φωνὰς παραχθείσα: διὰ ποῖον, εἶπε, λαλεῖς;

«Πῶς, ἀπήντησεν ἡ θυγάτηρ μειδιῶσα, δὲν ἤλθεν ἐδῶ ὁ ξένος;»

Ἡ μήτηρ ἔστη ὠχρὰ ὡς τὸ σάβανον. Ἡδυνήθη νὰ ἐναρθρώσῃ: «Ποῖος ξένος;» «Ξένος! Ὁ πονηρὸς, ἐφώνησεν ἔνδακρος καὶ φιλοῦσα τὴν μητέρα ἀκράτητος ἡ κόρη, σὰς ἀπατᾷ! Αὐτὸς εἶναι ὁ ἀδελφός μου!»

Εἰς μίαν ἐτι κραυγὴν αἱ γυναῖκες ἀμφοτέραι ἔπεσαν κατὰ γῆς.

Ὁ δίκαιος γέρον ἐκοιμᾶτο ἔτι, ἠγρύπνει ὁμως ὁ Θεός. Ὅταν δ' οὗτος τιμωρῆ ἐπὶ τῆς γῆς, οὐαὶ τῷ ἐγκληματίσαντι! Ὁ μικρὸς τοῦ χρυσαίου ἔρωτος, τὸ φοβερὸν πρὸς τὸν ἄνθρωπον καὶ τὴν ξενίαν ἐγκλημα ἐτιμωροῦντο ἴσα ἀποκαλυφθέντος ὅτι ἡ δολοφόνος ἦτο μήτηρ τοῦ θύματος!

Ὁ Ὁρέστης πάλαι εἶχε δίκαιον.

VII.

Ἰθιδεν ὄρος, εἶτα δέ...

Εὐτυχῶς δηλαδὴ διὰ τὴν Ἑλλάδα, παρηγόρως ἔτι διὰ τὴν ἀνθρωπότητα, ὁ ἀντιπρόσωπος τῆς Ἑρμιονίδος Κ. Ἰω. Μιλησις διέψευσε τὸ ἀπαίσιον τοῦτο καὶ ἀνωτέρω πλάσμα τῆς φήμης.

Δικαίως καὶ ἀληθῶς.

Τοσοῦτος τοῦ χρέματος ἔρωτος ἀνόσιος, τοιαύτη τῆς ἐστίας ἀνηλεὲς παραβίασις, ἐν τῇ αἰθρίᾳ ἡμῶν καὶ ἐλεήμονι καὶ λιτῇ πατρὶδι ἦτο ἀδύνατον νὰ γείνη οὐδ' ἐγένετο.

Σ Ν. Β.

ΘΕΑΤΡΟΝ ΑΘΗΝΩΝ.

Β'.

ΜΑΡΘΑ — ΙΟΝΗ.

Εἰς πάντας τῆς ὑψηλοῦ τοὺς τόπους οἴκου ὑπάρχει θέατρον, μετὰ τὰς πρῶτας μελοδραματῶς τινος παραστάσεις, ὁ κόσμος ἀρχίζει νὰ συρρῆ ἀφρονώτερος, διότι τότε ἐννοεῖ κάλλιον, διότι τότε αἰσθάνεται καὶ

αὐτὰς τὰς μικροτέρας τῆς μουσικῆς ἀπνηχίσεις. Ἄλλ' ἐν Ἀθήναις, τῇ πρωτεύουσῃ τῆς νέας; Ἑλλάδος συμβαίνει τὸ ἀντίθετον κατὰ τὴν πρώτην παράστασιν ἀφανίζονται ἀπὸ τῆς πρώτης τὰ εἰσιτήρια τῶν ἐδρῶν διότι πάντες σπεύδουσι νὰ ἴδωσι τὰς νέας σκηνας, τὰς νέας ἐνδυμασίας, τὰ νέα φαντάσματα· μόλις ὁμως ταῦτα ἐθεάθησαν καὶ ἀρκεῖ! ἐν τῇ τρίτῃ παραστάσει δύνισαι καὶ τὴν ἐνάτην ὥραν νὰ εὖρη ἀνετοιότατην θέσιν. Ἐξαιροῦνται αἱ Κυριακαὶ καὶ αἱ ἐορταί, ὅποτε πλημμυροῦσι τὸ θέατρον τῶν ἐμπορικῶν καταστημάτων οἱ εὐκαιροῦντες ὑπάλληλοι, καὶ οἱ μαθηταὶ τοῦ στρατιωτικοῦ καὶ ναυτικοῦ σχολείου. Τί σημαίνει τοῦτο; Ῥίψωμεν πέπλον. Δὲν ἐπιθυμοῦμεν νὰ δυσφημῶμεν.

Τὸν Μακθὲθ ἐπὶ τῆς ἡμετέρας σκηνῆς δι' ἐδέχθη ἡ Μάρθα τοῦ Γερμανοῦ μελοποιῦ de Flotow.

Τίς οὗτος;

Δὲν εἶναι ἐντροπὴ νὰ τὸ εἴπωμεν ὅτι εἶναι ἐν Ἀθήναις ἄγνωστος καὶ ὅτι ὑπάρχον οἱ ἀποδίδοντες τὴν Μάρθαν τῷ Βέρδθ.

Ὁ κόμης Φρειδερίκος de Flotow ἐγεννήθη τῇ 27 Ἀπριλίου 1821 ἐν Teudendorf τοῦ Μεκλεμβούργου. Ὁ πατὴρ του πλούσιος συνταγματάρχης· εἶχεν ἀποφασίσει νὰ τὸν κῆμη διπλωμάτην καὶ ἐπὶ τούτῳ ἐπεμψεν αὐτὸν εἰς Παρίσιον. Πλὴν πολλοῦ γε καὶ δεῖ! Ὁ νέος Φρειδερίκος εἶχεν ἐν ἑαυτῷ τὸ θεῖον πῦρ· εἶσα; χαίρειν τὴν διπλωματίαν ἐσπούδασε τὴν σύθεσιν καὶ δεκαενναετῆς ἔγραψε τὰ πρῶτα αὐτοῦ δοκίμια. Τὸ πρῶτον αὐτοῦ μελόδραμα ἦν τὸ ὀνομαζόμενον *Πέτρος καὶ Αἰκατερίνη*· δὲν ἦτο ὁμως μέγα τι καὶ εἰσέτι ἡγούουν οἱ πλείστοι τὴν ὀνομαζόμενον *Πέτρος καὶ Αἰκατερίνη* τῆς *Μεδοῦσης* τὸν ἔλαμε νὰ γνωρισθῆ καὶ μετ' ὀλίγα ἔτη ὁ νεαρός συνθέτης τῶν *Ναυτῶν* (die *Matrosen*) διότι οὕτω πλέον ἐπωνομάσθη τὸ *ναυάγιον τῆς Μεδοῦσης* ἦν γνωστός. Ἦν γνωστός· ἀλλὰ γνωστός ὡς ἐραστὴς μουσικός, ὡς *amatore* οὐχὶ ὡς ὡς *maestro*, ὡς μελοποιός. Τὴν φήμην ταύτην ἀπέκτησε διὰ τῆς *Μάρθας* καὶ ὁ τῶς ἀσήμενος Flotow ἐδοξάσθη.

Ἡ *Μάρθα* παρεστάθη τὸ πρῶτον τῷ 1843 ἐν τῇ *Opera* τῶν Παρισίων ὡς βαλλισμὸς *ballet*

ὑπὸ τὸ ὄνομα *Lady Henriette* καὶ εἰς τρεῖς πράξεις. Ὁ βαλλισμὸς ὁμως ἐγένετο μελόδραμα, αἱ τρεῖς πράξεις ἐγένεσαν τέσσαρες, ἡ *Lady Henriette* ἐγένετο *Μάρθα* καὶ ὁ θρίαμβος ἐτελέσθη. Ἄς ἔγραψε τοὺς *Ναύτας*, ἄς συνέθηκε τὸν *Στραδέλλαν* δὲν σημαίνει· εἰς τὸν Flotow ἀρκεῖ τὸ ἐπιθετὸν *Συνθέτης τῆς Μάρθας*.

Ἡ *Μάρθα* κατέστη ἐφεξῆς τὸ θέλημα τῶν Γερμανῶν, τὸ καλλώπισμα τῶν Γάλλων, ἡ μανία τῶν Ἰταλῶν. Ἀριστοῦργημα αὐτὴ κατ' αὐτὴν κατέστη ἡ ἀχώριστος τῶν μεγάλων θεάτρων σύντροφος. ἔχει χάριν μεγίστην, εἶναι καλῶς ὀργανωμένη καὶ κινεῖ τὸ ἐνδιαφέρον καὶ τοῦ μᾶλλον πρὸς τὴν μουσικὴν ἀναισθήτου. Μετὰ τὴν παθητικωτάτην καὶ ὠραίαν ἐκείνην εἰσαγωγὴν τίς δὲν θέλγεται εἰς τὸν ὠραῖον χορὸν τῆς *α*. πράξεως

ecco suona mezzodi
il mercato s' apre già

ὅστις περιέχει τὸσον ὠραία μελοποιημένα τῶν ὑπηρετητῶν τὰ προτερήματα. Εἰς τὴν *β'*· πράξιν ἡ τετραφωνία τῆς *α*. σκηνῆς καὶ ἰδίως τὸ μέρος τοῦ τροχοῦ

mente il piè la ruota gira
εἶναι ἀπαράμιλλον. Περιέχει πᾶν ὅ,τι δύναται νὰ θαυμάσῃ ὑπὸ τὴν ἐποψὴν τῆς ἀρμονίας καὶ ἀφίνει ἡδύτατον ἀποτελεσμα. Νὰ ἀναφέρωμεν τὰ λοιπὰ τῆς *Μάρθας* ὠραία μέρη ἤθελεν εἶσθαι περιαιτολογία. Ἄλλως τε χωρεῖ ἐνταῦθα ὀλόκληρον τὸ μελόδραμα; Ἐν ὁμως δὲν δύναται νὰ μείνῃ ἀπαρτήρητον καὶ εἶναι τὸ αἶλινον ἄσμα τοῦ Ῥόδου τὸ ὑπὸ τοῦ ὀξυφώνου ἐν τῇ μετὰ τῆς ὑψιφώνου διωδία ἄδόμενον

Qui sola, vergin rosa
come puoi tu fiorir?

Τὸ ἄσμα τοῦτο ὁμως δὲν εἶναι πρωτότυπον· πολλῶ πρό τοῦ Flotow ὑπῆρχε κοινὸν ἀνὰ τὴν Ἰταλίαν καὶ ὁ λαὸς ἤδε συχρὰ τὸ

'Tis the last rose of summer
Left blooming alone.

Πλὴν τί σημαίνει; τὸ κείμενον τοῦ ἄσματος διέδωκεν ἀνὰ πᾶσαν τὴν Εὐρώπην ὁ Thomas Moore, πλὴν ἂν ὁ Flotow παραλαμβάνων τὴν μουσικὴν του δὲν μετέπλασε καὶ διώρθου ἤθελεν εἶσθαι σήμερον

γνωστὸν πέραν τῶν Ἰταλικῶν ὁρέων;

Τοιαύτη τις ἡ *Μάρθα* ἦτις ὡς διάκτω τοῦ Νοεμβρίου διήλθεν ὑπὲρ τὸ ἡμέτερον θέατρον, οὔτε ἀνάμνησιν σχεδὸν ἀφείσα ὑπισθὲν τῆς.

Καὶ διατί;

Χάρις εἰς τὸν ἕτερον τῶν ὀξυφώνων τὸν K. Cerbara ὅστις μὲ ὄλην αὐτοῦ τὴν καλὴν διάθεσιν, μὲ ὄλην τὴν γλυκύτητα ἦν φαίνεται ὅτι ἐκέκτετο ἡ φωνὴ του καὶ μὲ ὄλην τὴν τέχνην ἦν ὁμολογουμένως κατέχει, δὲν ἠδυνήθη νὰ προχωρήσῃ. Ἡ φωνὴ τῷ ἐξέλιπε καὶ ἡ *Μάρθα* κατέπεσε.

Οἱ ἄλλοι ἠθοποιοὶ ἀνεπρόσβλητοι εἰς τὴν *Μάρθα*· ὁ βαρύφωνος K. Carboni κατέκτησε καὶ ἐν ταύτῃ τὸ κοινὸν καὶ κατέδειξε τὰ μεγάλα αὐτοῦ πλεονεκτήματα. Εὐκολία καὶ εὐστροφία μεγίστη ἰδίως τὸν ἐχαρακτήρισαν καὶ κατέδειξαν ὅτι δὲν εἶναι μόνον πεπλασμένος διὰ μέρη ἀποτρόπαια καὶ ἀπαίσια. Ἀπαράμιλλον ἐφάνη ἐν τῇ τετραφωνίᾳ τοῦ τροχοῦ καὶ ἡ εὐκολία μεθ' ἧς ἤδε τὸ παροῖνιον τῆς *γ'*· πράξεως

chi mai dirà — di chè il bicchier
κατέπληξαν τοὺς πάντας.

Ἡ μεσόφωνος Κυρία Veralle διὰ τῆς *Μάρθας* τὸ πρῶτον ἐφάνη ἐνώπιον τοῦ Κοινοῦ. Κέκτηται ἀληθῶς τέχνην μεγίστην καὶ φωνὴν ὠραίαν, γλυκείαν, εὐστροφον εἰ καὶ χαμηλοῦς τόνους οὐχὶ μεγάλους. Εἶναι αἰδοῦς ἄρστη καὶ πλέον ἢ ἄπαξ κατέδειξε τὰ προτερήματά της. Ἰδίως δ' ἐν τῷ κυνήγῳ τικῷ τῆς *γ'*· πράξεως ἄσματι

il tuo stral sia mortal
giovin cacciatrice

καὶ ἐν τῇ μετὰ τῆς ὑψιφώνου K. Rosavalle διωδίᾳ ἐν τῇ *α*. πράξει.

Ὁ κωμικὸς βαθύφωνος K. Castelli Cilli μένει πολὺ ὀπίσω τῶν προσδοκῶν τοῦ κοινοῦ. Ἐκτὸς τῆς φωνῆς, εἶναι ἀνούσιος ἐν τοῖς ἀστείμοις καὶ λίαν ὑπερβολικός. Μέτρον ἀριστον, ἔλεγον οἱ ἀρχαῖοι καὶ τοῦτο τῷ συμβουλευόμενον τὸσφ μᾶλλον ὀσφ εἶδομεν ἐν τῷ τεμαχίῳ τοῦ μελοδράματος *Maestro di musica* ὅπερ ἐξετέλεσε δύο ἐσπέρας ὅτι ἔχει τινὰ ἰκανότητα.

Ὅπως ποτ' ἂν ἦ δὲν εἶναι δυνατόν νὰ κρίνῃ τις καλῶς περὶ τῶν τῆν *Μάρθαν* ἐκ-

τελεσάντων ἠθοποιῶν τὸσφ μᾶλλον ὀσφ ἡλίου φαεινότερον ἀπεδείχθη ὅτι ἡ *α*. καὶ *β'*. παραστάσις μελοδράματός τινος ἐν Ἀθήναις ἀπέχει πολὺ καὶ τῆς ἀξίας καὶ τῆς τέχνης τῶν αἰοιδῶν.

Παρέλθωμεν ἄλλως τε γνωστὴ ἡμᾶς ἀναμένει σκηνή.

* *

Εἶναι τὸ καπηλεῖον τοῦ πρόην μονομάχου Βούρβου· ἐδῶ ἀμφορείς καὶ μονομάχοι, ἐκεῖ πατριόκοι καὶ κύβοι· ὁ Σαλλούσιος, ὁ Κλαύδιος, ὁ Γλαῦκος· ὁ Βούρβος διανέμων τὸν οἶνον. Ἐξω ἡ Πομπηία μὲ τὰς κομψὰς οἰκοδομὰς της, καὶ τὸ δρᾶμα ἡ *Ἰόνη* τοῦ μελοποιῦ Πετρέλλας.

Ἡ μουσικὴ γνωστὴ, προσφιλες ἄλλως τε εἰ καὶ πέρυσιν ὑπέστη τασαύτας φοιήκτας κολοβώσεις· τὸ δρᾶμα ἔτι γνωστότερον καὶ τὸ σύνολον εὐθὺς ἐννοούμενον.

Ἡ *Ἰόνη* ἔχει μουσικὴν κομψὴν· ὁ Πετρέλλας ἐπὶ τὰ ἔχνη τοῦ Ῥοσσίνη βραδίῳ κατορθοῖ διὰ χάριτος πολλῆς καὶ γλαφυρότητος ἀρετῆς νὰ ἐκφράξῃ διὰ τῆς μουσικῆς ὅ,τι γράφει τὸ κείμενον. Καὶ ἀληθῶς ἀπλοῦν τις ἄς ῤίψῃ βλέμμα ἐπὶ τῶν κυριωτέρων τοῦ μελοδράματος ἤχων καὶ θὰ ἐπιμαρτυρήσῃ ὑπὲρ ἡμῶν. Εἰς τὸ ὠραῖον ἐκείνο ἄσμα τῆς *β'*· πράξεως

del lisso sulle sponde

ἡ μουσικὴ δὲν εἶναι ἐκφραστικωτάτη; Παῖρακατιῶν ἐν τῷ

vedi : è cheto il mare

δὲν ζωγραφίζεται ὠραία τῆς θαλάσσης ἡ γαλήνη, ὅπως τῆς καταστροφῆς ἡ φρίκη ἐν τῇ τελευταίᾳ διωδίᾳ καὶ τῷ χορῷ

Ardenti corrono le lave a fiume.

Εἵμαρτο ὁμως καὶ ἐφέτος ἡ *Ἰόνη* νὰ κατὰστραφῇ ἐπ' τοῦ θεάτρου ἡμῶν μ' ὄλας τὰς ὑπερανθρωπίνους προσπάθειας ἄς πρὸς διάσωσιν αὐτῆς κατέβαλον ἡ ὑψιφώνος K. Rosavalle, ὁ βαρύφωνος K. Rossi καὶ ἡ μεσόφωνος. Εἰς μάτην φαίνεται ὅτι εἶναι ἴδιον τοῦ μελοδράματος καὶ τῆς ὑποθέσεως αὐτοῦ· φαίεται ὅτι οἱ ἐν τῷ τέλει σεισμοὶ καὶ τοῦ Βεζουβίου ἡ λάβα καὶ τῶν μύδρων αἱ καταπτώσεις κατισχύουσι τῆς μουσικῆς. Ἄγνωστον τί συμβαίνει ἐν ἄλλοις θεάτροις, ὁμολογουμένως ὁμως ἐν τῷ ἡμέτερῳ καὶ τῆς λάβας ἀνώτερος καὶ τῶν μύδρων ἰσχυρῶς

ρότερος και τῶν σεισμῶν δυνατώτερος ὁ δὲ ἄξιος Κ. Panzeri κατώρθωσε νὰ καταστρέψῃ τὸ μελόδραμα. Φωνὴ ἀποκατοσάσα ὡς ἐκ τῆς συνεχείας τῆς φῶδης βραγχοτάτη, σκηνικὰ κωμικὰ καὶ γελοία, παρατοναίαι ἄπειροι, σύνολον διεγείρον ἀηδῖαν ἰδοὺ τὰ ἐν τῇ Ἰόνη προσόντα τοῦ μείναντος πλέον κυρίου τοῦ πεδίου τῆς σκηνῆς ὀξυφώνου Panzeri.

Τί σημαίνει ὅμως; μὴ δὲν χειροκροτεῖται ἐμμανῶς ὑπὸ τινῶν τοὺς μουσοφίλους ἐπαγγελλομένων;

Ὁ Κ. Carboni κατώρθωσεν ἐν τῷ Μακ. Εἰθ ὡς ἐκ τοῦ ἐξόχου τῆς φωνῆς του νὰ καλύπτῃ τοὺς λοιποὺς ἀοιδούς· ὁ Κ. Panzeri κατώρθωσε τὸ αὐτὸ ἐν τῇ Ἰόνη δι' ὅλους ἀντιθέτου τρόπου.

Μάτριν ἢ ὑψίφωνος Κ. Rosavalle ἀναπτύσσει τὴν τέχνην αὐτῆς, τὴν γλυκεῖαν αὐτῆς φωνὴν, τοὺς ὠραίους λαυγγισμούς της· τίποτε. Τὴν παρακολουθεῖ βῆμα πρὸς βῆμα ὡς ἀπαίσιος ἐφιέλτης καὶ τὴν καταστρέφει. Προφθάνει ὅμως στιγμὴν τινα νὰ τῷ ἐκφύγῃ καὶ τότε ἀληθῶς εἶναι θαυμασία ἐν τῇ μονωδίᾳ αὐτῆς ἐν τῇ ἀ. πράξει καὶ ἐν ταῖς μετὰ τοῦ βαρυφώνου δυωδίαις.

Ὁ βρυφώνος Κ. Rossi ἐπιτυγχάνει ἀρκοῦτως· τὸ ἄσμα δ' ἐν τῇ γ'. πράξει

della corona Egizia

ᾤδει ἀρκετὰ περιπαθῶς· ἀλλὰ τὸ μέρος τοῦ Ἀρβάνη, δὲν εἶναι δι' αὐτὸν καὶ τὸν προτρέπομεν νὰ μὴ ἐπαναλάβῃ τὸ πείραμα. Θέλει μέρη περιπαθῆ, μέρη συμπαθητικὰ· ἐπιτυγχάνει ἐν τῇ Gemma, δύναται νὰ ἐπιτύχῃ ἐν τῷ Ἑρνάνη, ἐν τῷ Barbieri, ἐν τῇ Traviata· ἄς ἀρήσῃ ὅμως εἰς ἄλλους τὸν Ἀρβάνη, τὸν Μακβέθ, τὸν Ἄλκανδρον ἐν τῇ Σαπρὸλ. Ἄλλως ἀποτυγχάνει.

Περὶεργον ὅμως! Καὶ τοῦτο τοῦ Ἄθηναϊκοῦ θεάτρου ἴδιον. Ἡ μεσόφωνος ἥτις ἐν τῇ Ἰόνη ἔχει τὸ ἀσημαντότερον μέρος, τὸ τῆς Νηδίας, μέρος μάλιστα συνήθως ὑπὸ τῶν βοηθητικῶν ὑψίφωνων ἐκτελούμενον ἐφέτος ἐν τῇ Ἰόνη δύναται νὰ θεωρηθῇ ὡς τὸ ἐξέχον τοῦ μελοδράματος πρόσωπον.

Δὲν παραξενεύομεθα· αὐριον θὰ ἴδωμεν ἂν γίνῃ αἰφνης ὁ Barbieri νὰ πρωταγωνι-

στῇ ὁ τὸν ἀξιωματικὸν ὑποκρινόμενος, ὅστις ἔσται ὁ ἡμέτερος Μάρκος ὁ Γκιόκας.

Προσεχῶς μὲ τὰς Precauzione.

ΒΕΡΟΣ.

ΠΥΡΙ ΕΡΩΤΟΣ.

ΣΥΛΛΟΓΗ ΑΠΟΦΘΕΓΜΑΤΩΝ.

ὑπὸ Δ. Β.

Τὸ ὠραιότερον ἡμῖν τῆς ζωῆς εἶναι ἀγνωστον εἰς τὸν μηδέποτε ἐρασθέντα.

Calderon.

Προτιμωτέρα μία μόνη ἡμέρα ζωῆς ἐν τῷ ἔρωτι ἢ διαρκὴς βίος ἀνευ ἔρωτος! Ἐρωτος, ἰδοὺ ἢ ἀληθῆς ζωῆς, ἰδοὺ ἢ δευτέρα ψυχὴ τοῦ ἀνθρώπου, ἢ καλλιτέρα ψυχὴ, ἀνευ τῆς ὁποίας ἢ πρώτη δὲν ὑπάρχει εἰμὴ κατὰ τὸ ἡμῖν.

Madame d'Arbouville.

Οὐαὶ τῷ ἀνθρώπῳ ἐκείνῳ, ὅστις κατὰ τὰς πρώτας στιγμὰς ἐρωτικοῦ τινος δεσμοῦ, δὲν ἔχει τὴν πεπονησμένην ὅτι ὁ δεσμὸς οὗτος θὰ ἦναι αἰώνιος!

Οὐαὶ τῷ ἀνθρώπῳ ἐκείνῳ, ὅστις, εἰς τὰς ἀγκάλας τῆς φίλης του, διατηρεῖ ὀλέθριόν τι προαίσθημα καὶ προνοεῖ ὅτι δύναται ποτε νὰ ἀπαλλαγῇ τοῦ ἔρωτός του!

Benjamin Constant.

Ὁ πνευματώδης ἐρωτόληπτος, οὐδέποτε ἐπαναπαύεται. Ἡ ὀξυδερκεῖα του γίνετα πρόσκομμα εἰς τὴν εὐδαιμονίαν του: Λέξις τις ἐκφεύγουσα τῶν χειλέων τῆς ἐρωμένης του, ἐν βλέμμα, εἰς ἤχος φωνῆς, τὸν ὁποῖον οὗτος διερμηνεύει κατὰ τὸ δοκοῦν, μυρία ἀόριστοι ὑπόνοιαι, τὰ πάντα συντείνουν εἰς διατάραξιν τῶν ἐλπίδων του· καὶ ὅτε καὶ αὐτοῦ τοῦ τρυφερωτέρου ἔρωτος ἀπολαύει, τὸ πνεῦμά του τὸν καταδιώκει πάντοτε. Τυραννεῖ τὴν καρδίαν του διὰ τῶν λεπτοτέρων κρίσεων, ἀμφιβάλλει ἐὰν ἀγαπᾶται διὰ τὸ ἄτομόν του ἢ διὰ τὸ αἰσθημά του.

Φοβεῖται μὴ ἀγαπᾶται, διότι ἀγαπᾶ, καὶ

ἔχι διὰ τοῦ θεληγῆτρου ἀκαταμαχῆτου κλίσεως. Ἀναλύει τὸν ἔρωτα, καὶ αἱ ἡδοναὶ αὐτοῦ τῷ διαφεύγουσι.

Ὁ εὐήθης, τοῦναντίον, χαίρει καὶ τοι μὴ ἀγαπώμενος. Φρονεῖ ὅτι ἐμπνέει εἰς τὰς γυναῖκας τὸ αἶσθημα ἐκεῖνο δ' αὐτὸς οὗτος αἰσθάνεται δι' ἑαυτόν. Ὁ εὐτυχῆς αὐτοῦ φακός, συγκεντρῶ εἰς τὴν ἐστίαν του ὅλας τὰς διεστῶτας ἀκτίνας· καὶ ἂν μὲν μόλις παρατηρηθῇ, νομίζει ὅτι καθίσταται τὸ ἀντικείμενον τῶν βλεμμάτων ὅλου τοῦ κόσμου: Φρονεῖ ὅτι ἐρῶνται αὐτοῦ διότι εἶναι ἀξιεραστός, διότι εἶναι εὐήθης· καὶ ἐπὶ τῆς ἀδιασεύτου ταύτης βάσεως ἐγείρεται ἡ εὐδαιμονία του.

Necker.

Ὁ λόγος δι' ὃν αἱ πλείους τῶν γυναικῶν εἰσι ψυχραὶ εἰς τὴν φιλίαν, εἶναι ὅτι ἡ φιλία καθίσταται ἀηδῆς, ἀφοῦ ἀπαξ ἠσθάνθη τις τὸν ἔρωτα.

Rochevoucauld.

Δυνάμεθα νὰ διαιρέσωμεν τὸν βίον τῶν γυναικῶν εἰς τρεῖς ἐποχάς. Κατὰ μὲν τὴν πρώτην, ὀνειρεύονται τὸν ἔρωτα· κατὰ δὲ τὴν δευτέραν, πραγματοποιοῦσιν αὐτόν· καὶ κατὰ τὴν τρίτην, λυποῦνται διὰ τὴν ἀπώλειάν του.

Saint Prosper.

Ὁ ἀνὴρ ἀγαπᾷ ὀλίγον καὶ συνεχῶς· ἡ γυνὴ, πολὺ καὶ σπανίως.

Basta.

Μαθηματικὸς τις ἔδωκε τὸν ἐξῆς παράδοξον τύπον περὶ ἔρωτος:

«— Ὁ ἀνὴρ, ἐν τῷ ἔρωτι, εἶναι πρὸς τὴν γυναῖκα ὡς ἐν πρὸς δύο καὶ ἡμῖσιν».

Αἱ γυναῖκες τέρπονται περισσότρην διὰ τὸν ἔρωτα ὅν ἐμπνέουσιν ἢ διὰ τὸν ἔρωτα ὃν αἰσθάνονται. Οἱ ἄνδρες, τοῦναντίον.

Beauchêne.

Ἡ γυνὴ φρονεῖ πολλάκις ὅτι ἐπιθυμεῖ τὸν ἐραστήν της, ἐνῶ τὸν ἔρωτα μόνον ἐπιθυμεῖ.

Madame d'Arconville.

Κατὰ τὰς πρώτας τοῦ ἔρωτος προσβο-

λὰς αἱ γυναῖκες ἀγαπῶσι τὸν ἐραστήν, κατὰ δὲ τὰς ἐπομένας, ἀγαπῶσι τὸν ἔρωτα, ἢ μᾶλλον τὰς ἡδονὰς του.

Αἱ γυναῖκες προτιμῶσι μᾶλλον νὰ ἐμπνέουσιν ἔρωτα ἢ σέβας. Καὶ ἴσως, συναισθάνονται ὑποκινημένην τινα ἀποστροφὴν πρὸς ἐκείνους οἵτινες ἀπλοῦν μόνον σέβας τρέφουσι πρὸς αὐτάς.

Beauchêne.

Λίαν ἐσφαλμένως ἰσχυρίσθησάν τινες ὅτι ἀπαξ μόνον δύναται τις νὰ ἐρασθῇ καὶ ὅτι τὸ πρῶτον αἶσθημα εἶναι τὸ μόνον ἀληθὲς τῆς ζωῆς μας. Συνήθως τὸ πρῶτον αἶσθημα γεννᾶται ἐν τῇ καρδίᾳ, ἐν τε τῷ ἀνδρὶ καὶ τῇ γυναικί, κατὰ τὸ δεκάτον ἕκτον ἢ δεκάτον ἐξῆστον ἔτος, ἐν τῇ ηλικίᾳ δηλονότι ἐκεῖνη καθ' ἣν τὰ πάντα εἰσὶν ἐπιπόλαια καὶ καθ' ἣν τὸ λογικὸν εὐκόλως ὑποδουλοῦται. Σπουδαῖον αἶσθημα δὲν δύναται τις νὰ αἰσθανθῇ ἢ μετὰ τὸ εἰκοστὸν ἔτος, ὁπότε καὶ τὸ λογικὸν εὐρίσκειται εἰς ὄριμον κατάστασιν καὶ δύναται νὰ κρίνῃ περὶ τῶν τῆς ψυχῆς μας ἐντυπώσεων. Οἱ ἔρωτες τῆς ἐκαδικαετοῦς ηλικίας εἰσὶν οἱ σπινθηρες, ὁ ἔρωτος τῆς εἰκοσαετοῦς εἶναι ἡ φλόξ.

I. X. K.

Ὁ ἔρωτος δὲν δύναται νὰ ζῆσῃ εἰμὴ ἐν τῇ ὀδύνη, καὶ παύει διὰ τῆς εὐδαιμονίας. Διότι ὁ εὐτυχῆς ἔρωτος εἶναι ἡ τελειότης τῶν ὠραιότερων ὀνειρῶν, πᾶν ὅτι τελειὸν ἢ προσεγγίζον τῇ τελειότητι, φθάνει εἰς τὸ τέρμα του.

Madame de Girardin.

Ὁ ἀνὴρ ὃν ἡ θεία πρόνοια μεταχειρίζεται ὡς ἔρωτα ἐν τῇ καρδίᾳ νεανιδὸς τινος, ἀγνοεῖ πολλάκις τὸ ἔργον του καὶ τὸ ἀφίνει ἀτελές.

Balzac.

Ὁ ἔρωτος ὁμοιάζει μὲ κῆπον εἰς τὴν ἄκρην τοῦ ὁποίου ἡδύνατό τις νὰ φθάσῃ μὲ τρία βήματα, ἐὰν ὁ ὁδὸς δὲν ἐμμηκύνετο διὰ πλῆθος δρομίσκων ἰδιοτρόπως στρεφόμενων, ἀνθοφύτων καὶ βλασμάδων ἀπονεύοντων ὁσμὴν.

Alfonse Karr.

‘Ο έρωσ όμοιάζει με τερπνόν μυθιστόρημα τό όποιον άναγνώσκει τις άπλήστως, και μετά τοςάυτης πολλάκις άνυπομονηίας, ώςτε πολλάς ύπερπηδά σελίδας όπως φθάσιν ταχύτερον εις τήν λύσιν αυτού.

Sylvain Marechal.

Ούδαμώς ύπάρχουσι μικρά συμβεβηκότα διά τήν καρδίαν· τά πάντα αύτη μεγεθύνει. Είς τήν αύτην πλάστιγγα θέτει τήν πτώσιν ενός κράτους και τήν πτώσιν τής χειρίδος μιās γυναικός· ώς επί τό πλείστον δέ ή χειρίς βαρύνει περισσότερον τού κράτους.

Balzac.

Η μόνη στιγμή καθ' ήν επιθυμούμεν να έχωμεν τήν ίσχύν τού 'Ιησού τού Νλυι, είναι ή στιγμή, καθ' ήν λαμβάνομεν τό πρώτον φίλημα προσφιλοϋς γυναικός.

I. X. K.

‘Ο έρωσ κατέχει έν τή ψυχή τού έρωντος, ήν θέσιν κατέχει ή ψυχή έν τώ σώματι.

Είς είναι ό έρωσ, αλλά πολλά αυτού άντίτυπα ύπάρχουσι.

‘Ο έρωσ, όπως τό πύρ, δέν δύναται να συντηρηθῆ άνευ άενάου ένεργείας· παύει δέ τού ζην, άμα ώς παύση έλπίζων ή φοβού μενος.

Συμβαίνει περί τού άληθούς έρωτος ό,τι και περί τών βρυκολάκων, περί ών πάντες όμιλοϋσιν, άλλ' οϋδεις είδε ποτέ αυτούς.

Όσφ δύοσάτος είναι ή όδός τού έρωτος τόσφ μάλλον ή εύγενής ψυχή άρέσκειται έν αύτῆ.

Rochefoucauld.

Τό σέβας και ό έρωσ όφείλουσι να ώσιν άνάλογα πρὸς άλληλα, όπως άνθυποστηρίζωνται, χωρίς τό σέβας να καταπνίγη τόν έρωτα.

Η ιστορία τού έρωτος είναι ή ιστορία τού ανθρωπίνου γένους.

Charles Nodier.

Έν όσφ ό έρωσ διαρκεί συντηρείται άφ' έαυτού, και ένίοτε διά μέσων, άτινα θά συντέτινον μάλλον εις άπόσβεσιν αυτού. Δηλονότι, διά τών ιδιοτροπιών, διά τής αυ-

στηρότητος, τής άπομακρύνσεως, τής ζήλο- τυπίας.

La Bruyère.

‘Ο έρωσ τής εύαισθήτου γυναικός δύναται να άνθέξη και κατά τής άπουσίας και κατά τής ψυχρότητος, και κατά τής άπιστίας, άλλ' οϋχι και κατά τής βαναυσότητος.

I. X. K.

‘Ο έρωσ και ή φιλία άποκλείονται άμοιβαίως.

‘Ο έρωσ άρχεται διά τού έρωτος, ή δέ φιλία εις άσθενῆ μόνον έρωτα δύναται να μεταβληθῆ.

‘Ο αίφνιδίως γεννώμενος έρωσ είναι και ό μάλλον δυσθεράπευτος.

‘Απαξ τις έράττει σπουδαίως. Οί κατόπιν έρωτες είσιν ήττον ακούσιοι.

La Bruyère.

Έάν ό έρωσ όδύνας μόνον παρείχε, τά πτηνά δέν θά έκελάδουν τόσον ήδέως.

P. J. Stal.

Έν τή φιλία παρατηρούμεν τά έλαττώματα, άτινα δύναται να βλάψωσι τούς κεκτημένους αυτά φίλους μας, έν τώ έρωτι όμως, εκείνα μόνον τά έλαττώματα διακρίνομεν, όσα ήμας αυτούς ένοχλοϋσι.

‘Ο έρωσ είναι ή ιστορία τού γυναικείου βίου, και έν έπεισόδιον μόνον τού βίου τών άνδρῶν.

Madame de Stael.

‘Ο εύφύστερος τών άνδρῶν άπόλλυσι τό πνεϋμά του προσπαθών ν' άνακιτήση καρδίαν γυναικό· άπαξ ψυχρανθεισαν.

I X. K.

Οϋδέν αίτιολογεΐται έν τώ έρωτι. Ηθέλεν είπει τις ότι θεία τις δύναμις δεσπόζει έν ήμιν, ήτις αισθάνεται και διαλογίζεται άνεξαρτήτως ήμῶν και χωρίς οϋδεμίαν να δυνάμεθα να εξαοκήσωμεν επ' αύτης έπιτροήν.

Madame de Stael.

Όποιος δέν θέλει έρωτα, γυρεύει να πεθάνη.

A. ΠΑΡΑΣΧΟΣ.

Ό όφθαλμός τού έρωντος βλέπει πάντῃτα και χάριν αύτῆς ένεχάραζε βαθείας ό,τι οί άλλοι δέν βλέπουσι.

Ό έρωσ είναι έγωΐσμός εις δύο έμφω εύων καρδίας.

A. Dumas (fils).

Ω ήδονή τού έρωτος! όστις σε ήσθάνθη άδυνατεί να σε περιγράψη, όστις δέν σε έγνώρισεν άδυνατεί να σε έννοήση. Σπα- νίως σε έννοϋσι, ποτέ δέν περιγράφεται.

Ιω. Καμ.

Η καρδία τής τρυφεράς και έρώτης γυναικός είναι χρυσοϋς βωμός, επ' οϋ πολλάκις λατρεύεται είδωλον εξ άργίλου.

Paulin Limayrac.

Όπως συνθέση τις καλώς μιαν έρωτικὴν έπιστολήν, πρέπει να άρχίση χωρίς να γνωρίζη τί θά γράψη, και όταν παύση γράφωv, να άγνοῆ τί έγραψε.

‘Ανώνυμον.

Όταν δύναται τις να διακρίνη πόσον αγαπᾶ, πολϋ άσθενής είναι ό έρωσ του.

Pétrarque.

Έν γένει, και αί γυναίκες καλώς τó γνωρίζουσι, πᾶς ό όμιλῶν εύφωῶς περί έρωτος μετρίως αγαπᾶ.

George Sand.

Η γυνή ήν αγαπᾶ τις μάλλον, είναι εκείνη πρὸς ήν όλιγώτερον τó λέγει.

Beauchéne.

Ό έρωσ είναι τó έγωΐστικώτερον τών αίσθημάτων και τó ήττον έλευθέριον· οϋδέν παραχωρεί.

‘Ιω. Καμ.

Η ΠΡΩΤΗ ΤΟΥ ΕΤΟΥΣ ΕΝ ΑΝΑΡΩ.

Μεταβάς πρό τινων έτών εις Άνδρον, εκτός πολλῶν άλλων περιέργων εθίμων, ή έορτή τής πρώτης τού έτους διά τήν άπλο-

τητα και χάριν αύτῆς ένεχάραζε βαθείας έντυπώσεις εις τήν μνήμην μου.

Τό έσπέρας τής παραμονῆς τής έορτῆς ταύτης εξέρχονται εις έκαστον χωρίον τά λεγόμενα Κάλανδα· είναι δέ ταϋτα όμάς τις άνθρώπων, διαφόρου ηλικίας, οίτινες προπορευομένων τών έγχωρίων μουσικῶν όργάνων, τής τιτύρας και τού μονοτόνου τυμπάνου, εισέρχονται εις όλας τās οικίας τού χωρίου ψάλλοντες τó γνωστόν α'Αἰς Βασιλῆς έρχεται. Εΐθισται δέ να λαμβάνωσι παρ' εκάστης οικίας, ώς δώρον, όρνιθας ή νήσσας ή οἶνον, ένίοτε δέ και χρήματα. Επισκεφθέντες δέ οϋτω πάσας τās οικίας τού χωρίου, καθιστώσιν ένα φύλακα τών δώρων, όστις θά είναι και ό συμποσίαρχος εις τó γεϋμα, τó όποιον κάμνουσι τήν ήμέραν τής έορτῆς τών Θεοφανείων, και τέλος ή βαθεία νύξ μετά τού ύπνου διαδέχεται τόν θόρυβον και τήν κίνησιν τών κατοίκων.

Άμα δέ τῆ έπαύριον ήχήση ή εύσεθῆς φωνή τού κώδωνος, τότε πάντες παιδρὸι και ένδεδυμένοι τήν καθαράν άγροτικὴν στολήν τής έορτῆς φέρουσι τά βήματα εις τήν εκκλησίαν. Αποϋ δέ εύσεβῶς παραμείνωσι μέχρι τέλους τής λειτουργείας συναθροίζονται έπειτα έν τῆ αϋλῆ τού ναοϋ, όπου εις εξ αύτῶν διαμοιράζει τούς άρτους. Μετά ταϋτα, προπορευομένου τού ίερέως και τού ρωμαλαιοτέρου τών ένοριτῶν φέροντος όγκώδη λίθον επ' ώμων, σύμπαντες επισκέπτονται εκάστην τού χωρίου οικίαν. Εκεί αί γυναίκες ιστανται χαρμόσυνοι επί τού κατωφλίου τής θύρας ένδεδυμένα νεόρραπτον ένδυμα. Πρώτον λοιπόν εισέρχεται ό ίερεύς και εύχεται ύπέρ τής ευημερίας και εύπραγίας τού οικου, κατόπιν δέ εισδύει μετά τού άλλου πλήθους και ό φέρων τόν λίθον, τόν όποιον άποϋ ρίψει χαμαί (εϋτυχῶς δέ τó έδαφος είναι γήνινον), μετά βροντώδους φωνῆς εύχεται, να γείνη τόση μετάξα έν τώ οικῷ εκείνω, όσον τó βάρος τού λίθου, και συγχρόνως, διά να έπαυξήση τήν γενικήν παιδρότητα, (όπου όμως έχει μεγάλην οικειότητα πρὸς τήν οικίαν), εκφέρει και τινες λέξεις, αίτινες τās μεν γυναίκας και τούς αἰδημονεστέρους τών άνδρῶν κάμνουσι να έρυθρίωσι, τούς δέ άλλους να καγχάζωσι με άσβεστον γέλωτα. Έπειτα ή οικο-

δέσποινα ὀδηγεῖ τὸν ἱερέα εἰς τὴν τράπεζαν, ἣτις εἶνε ἐμπλεῶς ἐκ τεμαχιῶν κολυρῶν, καὶ μιᾶς ὀλοκλήρου, ἐξ ἰσχάδων, ἀλλάντων, καὶ ἕκ τινος ἐγγχωρίου γλυκύσματος ἐκ μέλιτος καὶ καρυδίων τεθειμένων ἐπὶ φύλλων χλωρῶν λεμονέας. Καὶ ὁ μὲν ἱερεὺς λαμβάνει τὸ ὅσων κολλύριον, ὁ περ θέτει ἐντὸς εὐρέως μανδυλλίου καὶ φύλλου λεμονέας, οἱ δὲ ἄλλοι δ,τι ἐπιθυμήσει ὁ κατ' ἐκείνην τὴν ἡμέραν ἀκόρστος λάρυγξ των· διὸ καὶ βλέπει τις ἄλλους μὲν τραγαλίζοντας τεμάχια κολυρῶν, ἄλλους δὲ καταβροχθίζοντας ἀπαλὰς ἰσχάδας, καὶ ἄλλους (τοὺς ἐγκρατεστέρους) ἐναποταμιεύοντας αὐτὰ ἐντὸς τοῦ μανδυλλίου των.

Κατόπιν ἡ θυγάτηρ τῆς οἰκογενείας, ἡ, ἐν ἔλλειψει ταύτης, αὐτὴ ἡ οἰκοδέσποινα, περιέρχεται μὲ λάγνηνον εἰς τὰς χεῖρας καὶ μὲ ποτήριον οἰνοχοῦσα εἰς πάντας ἀφρόεντα οἶνον, καὶ τέλος ἐπιθέντες πάλιν τὸν λίθον ἐπὶ τοῦ δυστυχοῦς ἐκείνου ἀχθοφόρου, καὶ εὐχθῆντες τὴν οἰκογένειαν, ἀπέρχονται εἰς ἄλλην οἰκίαν εἰς τὴν ὁποίαν πρᾶττουσι τὰ αὐτὰ, καὶ οὕτω καθεξῆς, μέχρι οὗ διέλθωσι πάσας τὰς οἰκίας τοῦ χωρίου κατὰ τὴν αὐτὴν πάντοτε τάξιν.

Ἐννοεῖται δὲ, ὅτι εἰσέρχονται ὕστερον εἰς τὸν οἶκόν των, οἱ πλείστοι τούλάχιστον, ὄχι καθὼς ἐξῆλθον, ἀλλὰ μὲ τὰς παρειὰς πλέον ῥοδοκοκκίνους καὶ μὲ τοὺς ὀφθαλμοὺς σπινθηρίζοντας ἐκ τοῦ οἴνου. Τὴν δ' ἐπαύριον, ἕκαστος νήφων καὶ σκυθρωπὸς ἀπέρχεται εἰς τὸ ἔργον του, μέχρι τῆς ἐπομένης ἑορτῆς τῶν Θεοφανείων, ὅτε ἐντὸς τῆς αὐτῆς τῆς ἐκκλησίας γίνεται κοινὴ ἐστίασις.

Τοιαύτη εἶνε ἡ ἀφελῆς αὐτῆ ἑορτῆ, τὴν ὁποίαν τὸ πλῆθος τῶν ἐπεισοδίων, αἵτινα τὸ στενὸν τοῦ χώρου μᾶς διατάσσει ν' ἀποκλεισθῶμεν τῆς παρουσίας διηγῆσεως, καθιστᾶ ἔτι χαριστέραν.

ΣΥΡΙΑΩΝ ΜΗΔΙΑΡΑΚΗΣ.

ΠΟΙΚΙΛΑ.

* *

Ἐσπέραν τινὰ τρεῖς φίλοι, ὠμίλουν περὶ μουσικῆς ἐν τινι καφενείῳ. — Ἐγὼ, ἔλεγεν

ὁ εἷς, ἔχω μὲν ἰσχυρὰν φωνήν, ἀλλὰ στεροῦμαι λεπτῆς ἀκοῆς. — Ὡ! ἐγὼ, ὑπέλαβεν ὁ δεύτερος, ἔχω καλὰ αὐτία, ἀλλὰ μοι λείπει ἡ φωνή. — Τότε λοιπὸν εἶπεν ὁ τρίτος, σιωπῶν τρίτος φίλος, ἀφ' οὗ ὁ εἷς ἔχει τὴν φωνὴν καὶ ὁ ἄλλος τὰ ὦτα, ἀποτελεῖτε οἱ δύο ἀξιόλογον ὄνον.

* *

— Σταθῆτε ἀπὸ τὸ φῶς, ἔλεγε νεανίας ἀναγινώσκουσα, εἰς τὸν ἔμπροσθεν τοῦ παραθύρου ἰστάμενον ἑραστήν της, μοι κάμνετε σκιὰν καὶ μ' ἐμποδίζετε ν' ἀναγνώσω. Ὁ νέος χαριεντιζόμενος ἐσκίασεν ἔτι μᾶλλον τὴν ἀναγινώσκουσαν. — Οὐφ! εἴθε ἀνυπόφορος! ἀποσυρθῆτε σὰς λέγω, ἐπανάλαβεν αὐτὴ.

Ἐν τῷ μεταξύ εἰσηλθὲν ἡ μήτηρ τῆς νεάνιδος.

— Τί τρέχει καὶ φωνάζετε; ἠρώτησεν.

— Ὡ! τίποτε ἀπῆντησεν ὁ εὐφυὴς νεανίας, ἡ κυρία θυγάτηρ σας ἀγαπᾶ νὰ ἐρίξη πάντοτε περὶ ὄνου σκιᾶς.

* *

Διβάνιον λέγοντες ἐννοοῦμεν πάντες τὴν Ἰψηλὴν Πύλην. Ὀλίγοι ὅμως γνωρίζουσιν ἕως καὶ τὴν παραγωγὴν τῆς λέξεως. Ἡ λέξις Διβάν εἶναι περσικὴ καὶ εἶναι τὸ πληθυντικὸν τοῦ Ἰ-ζίν, ὃ ἐστὶ δαιμόνιον. Ἐπειδὴ δὲ οἱ Σουλτάνοι κατ' ἔθος ἠκροῶντο τοὺς προσερχομένους ἔσωθεν καφασωοῦ, ὁ ὄχλος ἐδόξαζεν ὅτι αἱ ἀπαντήσεις ἐδίδοντο ὑπὸ ἀοράτων Διβάν, ἦτοι δαιμονίων. Ἐκτοτε τὰ καφασωτὰ κατηργήθησαν ἐν ταῖς ἐπισημίαις ἀκροάσεσιν τοῦ Σουλτάνου, ἀλλ' ἡ λέξις διετηρήθη.

* *

Οἱ Ὀθωμανοὶ ἔχουσιν εὐφραστῆται τινὰ ἀλληγορίαν ὅπως παραστήσωσι τὸ εὐμετάβολον τῆς τύχης. Ἡ Τύχη, λέγουσιν, εἶναι γυνὴ ἥτις, ἀντὶ δύο ὀφθαλμῶν ἐπὶ τοῦ προσώπου, ἔχει ἕνα μόνον ἐπὶ τῆς κορυφῆς τῆς κεφαλῆς. Στερηθεῖσα πρὸ πολλοῦ τοῦ μονογενοῦς τέκνου της διατρέχει τὴν ὑψηλίαν πρὸς ἀναζήτησιν αὐτοῦ. Ἀπαντῶσα ἕνα ἕκαστον τῶν ἀνθρώπων λαμβάνει αὐτὸν ἀπὸ τῆς ὀσφύος καὶ τὸν αἶρει ὑπεράνω τῆς κεφαλῆς της, ὅπως τὸν ἐξετάσῃ διὰ τοῦ ἐπὶ τῆς κορυφῆς ὀφθαλμοῦ αὐτῆς· μὴ ἀναγνώριζουσα δὲ ἐν αὐτῷ τὸ τέκνον της, τὸν

ρίπτει μεθ' ὀργῆς ἐπὶ τοῦ ἐδάφους καὶ ἐξακολουθεῖ τὴν πορείαν την. Οὕτως ἐξηγεῖται ἡ ταχεῖα ὕψωσις καὶ ἐπίσης ταχεῖα πτώσις πολλῶν ἀνθρώπων.

* *

Ἡμέραν τινὰ, εὐρισκομένων ἡμῶν εἰς ἐπίσκεψιν παρὰ τινὲς κυρία, ἦλθεν ὁ λόγος περὶ καπνοῦ. — Γνωρίζετε, ἠρώτησεν ἡμᾶς ἡ κυρία, τὴν ἱστορίαν τοῦ καπνοῦ; — Δηλαδῆ, ἀπῆντήσαμεν, γνωρίζομεν ὅτι καὶ πᾶς τις γινώσκει, ὅτι ὁ καπνὸς εὐρέθη ὑπὸ τῶν Ἰσπανῶν εἰς τὰς Ἀντίλλας. — Ἄν θάνεσθε, ἀπῆντησεν ἡ κυρία, ἰδοὺ πῶς εὐρέθη ὁ καπνός.

Καὶ ἤρξατο διηγουμένη ἡμῖν μετὰ χάριτος τὴν ἐπομένην περὶ καπνοῦ εὐφῶς διήγησιν.

— Ἐξῆ ποτὲ ἐν τινι κώμῃ τῆς Ἰταλίας εὐτυχὲς ζεύγος ἀπολαῶν ἐν εἰρήνῃ τῶν ἡδονῶν τοῦ συζυγικοῦ βίου. Ἐπειδὴ ὅμως πᾶσα εὐτυχία ἔχει τὸ τέρας της ἐπὶ τῆς γῆς ταύτης, ἐπῆλθεν ἡμέρα τις καθ' ἣν ἡ εὐδαιμονία τοῦ ζεύγους ἐκείνου ἐπεσκιάσθη ὑπὸ τοῦ μέλανος πτεροῦ τοῦ θανάτου, ἀπρὸν συζυγον. Οἱ θρῆνοι καὶ τὰ δάκρυα τοῦ ἀτυχοῦς συζύγου δὲν ἴσχυσαν ν' ἀποδώσωσι τὴν πνοὴν εἰς τὴν προσφιλεῖ σύντροφον τοῦ βίου του. Ἐν τῇ ἀπαρηγορήτῳ ἐκείνῃ ὀδύνῃ του, ἠθέλησεν ἵνα μὴ στερηθῇ αὐτῆς καίτοι τεθνηκυίας. Ὅθεν, λαβὼν τὸν ἀψυχὸν θησαυρὸν του μετέφερεν αὐτὸν εἰς τὸ κηπᾶριον τοῦ οἴκου, καὶ ἀνωρύξας ἐκεῖ λάκκον ἐναπέθεσεν αὐτὸν μετὰ σεβασμοῦ, σπένδων διὰ φλογερῶν δακρῶν τὸ χῶμα. Τὴν ἐπομένην πρωΐαν, ὡς εὐλαβῆς προσκυνητικῆς, ἀπῆλθε παρὰ τῷ προσφιλεῖ τάφῳ καὶ γονυπετήσας ἔρρανεν ἐκ νέου αὐτὸν μὲ δάκρυα. Τοῦτο δ' ἐξηκολούθησε πρᾶττων τακτικῶς καὶ κατὰ τὰς ἐπιλοίπους ἡμέρας, ὅτε πρωΐαν τινὰ Μαῖου ὁ τρυφερὸς σύζυγος διέκρινεν ἐπὶ τοῦ χείλους τοῦ τάφου ἀρτιγενὲς τι φυτᾶριον. Τὸ φυτᾶριον ἐκεῖνο εἶχεν ἀναβλαστήσει βεβαίως διὰ τῶν δακρῶν του, ὅθεν καὶ ἐξηκολούθησε περιποιούμενος αὐτὸ μετὰ πατρικῆς στοργῆς. Τοιοῦτων τυγχάνον ἐνδελεχῶν φροντίδων καὶ καθημερινῶς ὑπὸ δακρῶν ἀρδευόμενον, τὸ ἀσθενὲς ἐκεῖνο βλαστᾶριον κατέστη μετ'

οὐ πολὺ δενδρύλλιον. Ἐπιστάντος ὅμως τοῦ φθινοπώρου, ὁπότε τὰ δένδρα ἀπεγυμνοῦντο τῆς πρασίνης κόμης των, τὸ δενδρύλλιον ὑπέστη καὶ αὐτὸ τὴν ἐπήρσιαν τῆς ἀτμοσφαιρικῆς μεταβολῆς. Τὰ φύλλα αὐτοῦ ἐστρωβιλίσθησαν περὶ τὸν τάφον, τὸ στέλεχος του ἐκυρτώθη ὑπὸ τῶν πνεόντων σφοδρῶν ἀνέμων. Βλέπων ἐξαφανιζόμενον τὸν τιμαλφῆ θησαυρὸν του, ὁ νέος σύζυγος συνέλεξε τὰ τῆδε κακείσε ἐρριμένα φύλλα καὶ μετέφερεν αὐτὰ εἰς τὸν κοιτῶνα του ὡς ἐνθύμημα τῆς ἀφαστώσεως εὐδαιμονίας του. Ἦσαν δὲ τὰ φύλλα ἐκεῖνα πλατέα καὶ συμπαγῆ. Ἐσπέραν τινὰ, ἐνῶ ἦτο βεβουλημένος εἰς τὰς ἀλγεινὰς ἀναμνήσεις του καὶ ἐκράτει ἐν ταῖς χερσὶ του ἐν τῶν πολυτίμων ἐκείνων φύλλων ἔφερεν αὐτὸ μηχανικῶς εἰς τὸ φῶς τῆς λυχνίας. Παραλοῦμα εὐάρεστός τις ὁσμὴ ἐπλήρωσε τὸ δωμάτιον. Τότε ὁ καλὸς ἐκεῖνος σύζυγος, θέλων ν' ἀπολαύσῃ ἔτι πλέον τῆς εὐωδίας ἐκείνης, ἔφερε τὴν ἐτέραν ἄκραν τοῦ καιομένου φύλλου εἰς τὰ χεῖλη του καὶ εἰσέπνευεν ἀπλήστως. Καίτοι εὐάρεστος, ὡς εἶπομεν, ἡ ὁσμὴ προῦξένθησεν ἐν πρώτοις εἰς τὸν καπνίζοντα ἐλαφρὰν ναυτίαν. Ἐν τούτοις ὀλίγον κατ' ὀλίγον συνειθίσε μετὰ τῆς ὁσμῆς ἐκείνης, καπνίζων ἀνὰ πᾶσαν ἐσπέραν ὀλοκλήρον φύλλον. Ὡς ἔπειτα, τὰ φύλλα ἠλαττοῦντο καὶ μετὰ τινὰς ἡμέρας ἔμενε τὸ τελευταῖον. Τί ποιητέον ἐν τοιαύτῃ περιστάσει; Τὸ κάπνισμα ἐκεῖνο εἶχε καταστῆ ἡ ἀπαραίτητος τροφὴ τοῦ νεαροῦ συζύγου, εἴτε ἕνεκα τῆς συνειθείας εἴτε ἕνεκα τῶν περιστάσεων, αἵτινες εἶχον συντελέσει εἰς τὴν βλάπτεισιν τῶν φύλλων ἐκείνων. Ἐκέφθη τότε ν' ἀνασπᾶσθαι ἀπὸ τῆς ῥίζης τὸ δενδρύλλιον καὶ νὰ μεταφυτεύσῃ αὐτὸ κατὰ τὴν ἐπομένην ὥραν τοῦ ἔαρος. Ὅθεν εἰσελθὼν παρὰ τὸν τάφον ἤρχιστε ν' ἀνορύσῃ τὴν γῆν, ὅπως ἀνεύρη τὴν ρίζαν τοῦ δενδρύλλιου. Ἡ ἀνορύξις προῦχώρει, τὸ στέλεχος ἐμυκύνετο εἰς τὰ τῆς γῆς στέρονα καὶ ὅμως ἡ ρίζα δὲν ἐφαίνετο. Ἦδη ἀπεκαλύπτοντο τὰ ὅστα τῆς προσφιλοῦς γυναικὸς, ὅτε δακρυρροῶν παρετήρησεν ὅτι τὸ στέλεχος τοῦ δενδρύλλιου κατέληγεν ἀκριβῶς εἰς τὸ ἀριστερὸν μέρος τοῦ στήθους, ὅπου ὑπῆρχε προηγουμένως ἡ καρδιά. Περιττὸν

κρίνω, προσέθετο ἡ διγυομένη ἡμῖν ταῦτα κυρία, νὰ εἶπω ὅτι ἔν λόγῳ σὺ ζυγος ἀνέσπασε μετὰ προσοχῆς τὴν ῥίζαν ἐκείνην, ὅτι διετήρησεν αὐτὴν εὐλαβῶς μέχρι τοῦ ἀκολουθοῦ ἔαρος, ὅποτε καὶ μετεφύτευσε αὐτὴν, καὶ πῶς τοιουτοτρόπως ἤρξατο ἡ καλλιέργεια τοῦ φυτοῦ τοῦ καπνοῦ, διαδοθείσης τῆς χρήσεώς του ὑπὸ τοῦ πρώτου καπνίσαντος ἐκείνου συζύγου. Βλέπετε λοιπὸν, ὅτι ἡ ἱστορία τῶν ἀνακαλύψεων ἀδικεῖ πολλάκις, καὶ ὅτι τῇ ἡθονῇ ἢ ἀπολαύετε σήμερον ῥοφῶντες τὸν εὐώδη καπνὸν τὴν ὀφείλετε εἰς ἡμᾶς τὰς γυναῖκας, διότι ἐκ καρδίας γυναικὸς ἐβλάστησε τὸ πρῶτον τὸ φυτὸν τοῦ καπνοῦ.

Εὐχαριστήσαμεν τὴν κυρίαν διὰ τὴν τερπνὴν διήγησιν τῆς, προσθέντες ὅτι ἐξ αὐτῆς ἔτι μᾶλλον δῆλον γίνεταί, ὅτι ἡ γυναικεία καρδία καπνοῦς πάντοτε προώρισται νὰ παρέχῃ ἡμῖν.

I. X. K.

ΠΟΙΗΣΙΣ,

«ΕΜΝΗΣΘΗΝ ΗΜΕΡΩΝ ΑΡΧΑΙΩΝ...»

Εἰς τὸ κύπελλον τοῦ βίου ἂν ἡ ἄψινθος ἐτέθη, ἂν πολλάκις μᾶς ναρκῶν ἄμεριμνησίας μέθη, ἀλλ' εἰς τὸν βυθὸν ποσάκις τὸ τῆς μνήμης μέλι (μένει καὶ γλυκύτατα ἐνστάζει καὶ τὴν ὑπαρξίν εὐφραίνει;

Δὲν ναρκῶνει αἰωνίως τὴν καρδίαν μας ἡ λήθη Δὲν ἀκίνητοῦσι πάλιν τὰ νεανικά μας στήθη. Μᾶς θερμαίνουν ἀναμνήσεις, μᾶς ἐγείρουν ἐλπίδες καὶ μᾶς δίδονται πολλάκις τῆς ἐδῶ Ἐδὲμ αἱ (κλειδῶς.

Πῶς νὰ λησμονήσω ἔαρ διελθὸν ὡς ὄπτασία; Ἀτημονεῖται ἡ ἀθῶα τῶν παιδῶν ηλικία; Στρέφομαι καὶ διακρίνω τὴν φυγοῦσαν ηλικίαν ὅπως βλέπω εἰς εἰκόνας παρελθόντων ἱστορίαν.

Ἐνθυμοῦμαι ποῖος βίος! ποῖαι πράξεις μου ἀθῶαι! Εἰς τὸν νοῦν αἱ ἀναμνήσεις μοὶ ἐπέρχονται ἀθρόαι. Τὸ ἀμεριμνον, τὸ ἄλλον ἐνθυμοῦμαι τῶν παιδῶν καὶ τὴν ἄμετρον σωρείαν τῶν σκοπῶν μου καὶ (σχεδῶν.

Ἐθῦμος ποσάκις τρέχων ἐπὶ κεφαλῆς παιδῶν συνεκρότου μάχας πλείστας ἐναντίον πολεμίων, ἀντὶ ἵππων τοὺς καλᾶμους εἰς τὰ σκέλη των ἐχόντων (πιπτόντων! καὶ σκιρτώντων, ὡς αἱ αἴγες, καὶ ἐμπρὸς ἡμῶν

Ἄθροισζόμενοι πρὸ ὥρας κάποτε εἰς τὸ σχολεῖον, πῶς ἐκυφοροῦμεν σχέδια εἰς τὸ κρανίον! Πῶς ἤρθιμον μετὰ στόμφου δονκιστικῆς των (πράξεις καὶ εἰς γέλωτας ἐκίνουον τὰς πεπυκνωμένας τάξεις!

Ὅτε ἤρχετο τὸ Πάσχα, φεῦ! ἡ μνήμη ποῦ μὲ (σῖρει. Τὰ ὡὰ φαιδροὶ κρατοῦντες ἐν παιδίῳ ὁμηγύρει μετ' ἀνυπομονησίας ἀνεμένομεν τὴν ὥραν ὅτε τὸ «Χριστὸς ἀνέστη» ἔμελλε νὰ λάβῃ χώραν

Ἄλλοτε εἰς τοῦ Ὀμήρου δειλῶς βαίνων τοὺς (λειμῶνας μῆλις φθάνων νὰ ἐγγίσω τοὺς προσγειοτέρους (κλῶνας, ἐκ τῆς αἴγλης καὶ τῶν μύρων ὄπτασίας ἠρῶμης καὶ ἐσκόρπιζον εἰς στίχους ὅ, τι ἔδον ἡσθανόμεν.

Εἰς τοὺς τότε δ' ἔρωτάς μου ποῖαν εἶχον ἀστασίαν! Ποτ' ἠγάπων Εὐφροσύνην, ποτ' Ἐλένην ἢ Μαρίαν! Πότε ταύτην ἐπροτίμων, πότε μ' ἔθελγεν ἐκείνη! Πότε ἄλλην παρεκάλουν εἰς ἐμὲ πιστὴ νὰ μείνῃ,

... Ἀφροσύνη! - πῶς ἐπέρων τὰς ἡμέρας μου ἐκείνας ἀφροντίς, μὴδὲ γνωρίζων τὰς πικρίας, τὰς ὀδύνας, Ἐτερπόμεν κόσμους πλάττων καὶ θριάμβων πυραμίδας (ἀνεγείρων μὲ ὄνειρους καὶ μὲ πόθους καὶ ἐλπίδας!

Ματαιότης! στρέφω τ' ὄμμα νῦν μετὰ περιεργείας καὶ τοὺς φίλους μου δὲν βλέπω ζῶντας πάντας (νεαῖα! καὶ τοὺς ἐστρωσεν εἰς κλῖνας, φεῦ! ὁ Χάρων (οἰωνίας ἄλλους δ' ἔστειλεν ἡ Μοῖρα εἰς ἀξένους κοινωσίας!

Σήμερον δὲ ἐὰν ζῶσιν αἱ μικραὶ μου ἐρωμέναι ἔγιναν κυραὶ ἡθῶ, ἀφίλοι σχεδὸν καὶ ξένοι! μὴ τηροῦσαι πλέον μνήμην τῶν ἐρωτικῶν παιγνίων, ἄτινα ὑπῆρξαν πρώτη ἡθονῇ μας εἰς τὸν βίον.

... Ἀνεπιστρέπτει τοῦ βίου ἡ μικρὰ Ἐδὲμ ἐχάθη δοῦσά μου κληρονομίαν μεριμνῶν καὶ πόθων πᾶθη. Ἀνεπήδησεν ὁ Κώδης εἰς τὴν θέσιν τῶν παιγνίων καὶ ἀνδροῦται εἰς μελέτας τὸ γελῶν πρὶν παιδεῖν.

ΜΥΘΟΣ.

Φ.Λ.Ξ. καὶ καπνός.

Φεῦ! τὴν τῆβεννον ἐκείνην τὴν ὥραν καὶ ποικίλην τὴν στολίσαν τὴν πρώτην ηλικίαν τὴν ἀμύλην καταξέσχισεν ὁ χρόνος καὶ μ' ἀφῆκε ῥάκη μόνον τὸν γλυκὺν τῆς μαρμαριούσης ἀναμνήσεώς των (στόνον.

(Ἐξ ἀνεκδότου λυρικῆς συλλογῆς τοῦ T. A.)

ΤΕΛΕΣΙΑΔΙΚΟΣ ΑΠΟΦΑΣΙΣ ΕΡΑΣΤΟΥ.

Μὴ, φιλάρεσκε, νεῖαις, ἐμπροσθέν μου διαβίης καὶ ψυχρὸν μοὶ ῥίπτῃς βλέμμα, ἄλεμμα κόρης (ὄλως ξένης

Μὴ πᾶν ἔγχοις οὕτω θέλῃς γνωριμίας ν' ἀπαλείψῃς καὶ τῶν παλαιῶν ἐρώτων τὰ σημεῖα νὰ καλύψῃς διὰ τοῦτο δὲν ῥιγῶ!

Ἔσθεσα τὴν γαῦρον φλόγα τῶν ἐρώτων μας ἐγῶ.

Μὴ μοὶ σύρῃς τὴν ἐσθῆτα καὶ περᾶς, ἀλλόφρων (κόρη, ὡς δυνάστις τῶν μειράκιων-μὴ πολὺ ἀδιαφόρει. Δὲν μὲ εἶδες νὰ σοὶ κλίνω, κόρη ταπεινῶς τὸ γόνυ. Τῶν ἐρώτων μου δὲν εἶσαι ἀντικείμενον σὺ μόνη. Κόρη γνώριζε λοιπὸν: πᾶν ὥραϊον εἶχα φίλον, τὸ ὥραϊον ἀγαπῶν.

Πρώτη ἤναψας τὴν φλόγα εἰς τοῦ στήθους τὴν (ἐστίαν. ἤγειρας εἰς τὴν καρδίαν σὺ τὴν πρώτην τρικυμίαν, ἀλλὰ σοῦ τὴν ἀστασίαν ἐνοήσας, δὲν ὑπέστην καὶ μὲ εἶδες τῶν ἐρώτων τῶν ἀθῶων πυροσβέστην. Πρὶν ἐπέλθῃ τρυγητὸς ἔθλασα τὸν στάχυν τοῦτον τῆς καρδίας μου ἐντός.

Μὴ μεγαλαυχῆς! δὲν μ' εἶδες γόνυ ἐμπαθῶς νὰ (κλίνω καὶ ἱκασίῶν πλημμύραν εἰς τὸ ὄμμα σου νὰ χύνω! Ἄν θυμιάμα οἱ ἄλλοι σοὶ προσέφερον ἐρώτων καὶ αὐτοὺς, ὡς τροπαῖά σου, ἐτυμπάνιζες μὲ κρότον Ὅμως μὴ τὸ λησμονῆς!

Ἐρωτα ποτὲ δὲν ἤλθον ἐπαϊτῶν γοιουκλήτης!

Σὲ προγράφω! Κατακτῆσεις δὲν θὰ κόμης ἄλ- (λας πλέον. Μάτην κάλλη ἀντιτείνεις εἰς τὰς φάλαγγας τῶν (νέων. Εἶσαι ἐκπτώτος Ἀνίδας τῆς ἀγάπης! Διε- (σπάσθη ὁ τῆς εὐπιστίας θώραξ καὶ τὸ στέμμα σου ἐ- (θλάσθη.

Προεγράψης ἔνωρις καὶ τὴν προγραφὴν σου ταύτην μὲ τὴν σιωπὴν (κυροῖς. A.

Ἐλεγε μίαν ἡμέραν μὲ μεγάλην ἀπορίαν Ὡς τὴν μητέρα του τὴν Φλόγα ὁ Καπνὸς μοὶ οὐ νο- (τ ζ ο υ ρ ω μ ε ν ο ς «Διατὶ κ' ἐγὼ, μητέρα, δὲν μοῦ λέγεις τὴν αἰτίαν, Διατὶ κ' ἐγὼ δὲν λάμπω, ἐν ᾧ εἶμαι γεννημένος Ἀπὸ σὲ τὴν Φλόγα, ἦεις παντοῦ τὴν λάμψιν (χύνεις... Καὶ τὸν σκοτεινὸν υἱόν σου διατὶ δὲν τὸν λαμ- (πρύνεις; »

Ἐμειδίασεν ἐκείνη κ' ἀπεκρίθη — ὦ παιδί μου, Ἡ ἐρώτησίς σου αὕτη δὲν μ' ἐκπλήττει παντελῶς. Διατὶ δὲν σὲ λαμπρῶναι ἢ λαμπρότης ἢ δίκῃ μου, Τὴν αἰτίαν τοῦτου ὄλοι τὴν εἰξέουσι καλῶς...

Ἄκουσον λοιπὸν, Καπνέ μου, τί φρονοῦσι περὶ (τοῦτου... — Καὶ εἰς τοῦτο πᾶς μ ε γ ἄ λ ο ς καλὸν εἶναι (νὰ πεισθῇ — Ἐκαστος διὰ νὰ λάμπῃ εἶνε χρεὶ' ἀφ' ἑαυτοῦ του Ν ἀποκτῆσ' αὐτὴν τὴν λάμψιν... ὄχι νὰ τὴν δα- (νεσθῇ... Διὰ τοῦτο καὶ τὰ τέκνα διὰ νὰ ἀναδειχθῶσι Δὲν ἀρκεῖ ἀπὸ ἐνδόξους κ' εὐγενεῖς νὰ γεννηθῶσι.

ΠΑΝΑΓΙΩΤΗΣ Ι. ΦΕΡΜΠΟΣ.

ΕΡΩΣ—ΚΩΜΩΔΙΑ.

— Τώρα μάλαμα χτυπᾶ, Τώρα μάλαμα τρυπᾶ, Κ' ἡ χρυσὴ μόν' σαῖτιά Μᾶς ἀνάφτει τὴν φωτιά —

ΧΡΗΣΤΟΠΟΥΛΟΣ.

Τῆς φαντασίας γέννημα: λέξις κενὴ ἐνοίας, Σχοινοτενῆς, πολύφυλλε τοῦ κόσμου κωμῳδία! Μυθῶδες πλάσμα ποιητῶν, δοχεῖον ἀγυρτίας, Βαυκάλισμα τῶν καρδιῶν, φλοαριῶν σωρεία,

Ἐρωσ! εἰπέ ποῦ κατοικεῖς; ἂν ἀληθῶς ὀ- (πάρχεις; Ἀπηύδησα τὰ ἔγνη σου ἀναζητῶν εἰς μάτην. Παντοῦ προσέτρεξα, παντοῦ, ὅπου, μοὶ λέγουν ἄρχεις.

Καὶ πάντοτε προσέκοφα εἰς δόλον, εἰς ἀπάτην. Ὅποια ἐν τῷ κόσμῳ μας παίζεται κωμῳδία... Ἐν σ' ἄ γ α π ῶ ὄλ' οἱ ὀνητεὶ φέρουσι εἰς τὰ (χέλῃ.

Ἄλλὰ μὴ, μὴ πιστεύετε· δὲν πάλαι ἡ καρδιά·
Καὶ τὰ ἡνία τῆς ψυχῆς μόνη κρατεῖ ἡ ὕλη.

Ἐρῶτε ἄνθρωποι μωροὶ, θηρεύοντες χρυσίον.
Ζυγίζετε τὴν νύμφην σας ἔς τὴν πλάστιγγα
(τοῦ Κροίτου)
Τοὺς κρίκους τοὺς μεταλλικούς, καθ' ὅλον σας
(τὸν βίον).
Στίλβετε τῆς συζυγικῆς ἀπατηλῆς ἀλύσου.

Παρθένος ῥοδοπάρειος «εὖ ἀγαπῶν» ψελλίζει·
Ἄλλὰ ἰδέ, τὸ βλέμμα τῆς, τὸ λεπτολόγον φύσει,
ντὸς τῶν θυλακίων σου λάθρα ἐξακοντίζει,
Καὶ προσπαθεῖ τὸν πλοῦτόν σου μακρόθεν νὰ
(μετρήσῃ).

Γραϊδία, κατάλογον κρατοῦντα εἰς τὰς χεῖρας,
Κ' ἐντὸς αὐτοῦ ἐγγράφοντα τῶν γυναικῶν τὴν
(προϊκα,
Κρούουσι τῶν γειτόνων των, συχνὰ συχνὰ, τὰς
(θύρας,
Καὶ ὀρμαθιάζουν τοὺς γαμβρούς ὡς Κ α λ α
μ ά τ α ς σ ὀ κ α.

«—Ο Ν. ζητεῖ νὰ νυμφεῖθῃ· σοὶ ὀμιλῶ ἐντίμως·
«Καλὸς γαμβρὸς, ὑπέρπλοτος, ἀρὶ ἔς τὴν
(καλωσύνη).
» Ἄλλὰ ζητεῖ νὰ πωλιθῇ ὀλίγον ὑπερτίμως·
« Ἡ κόρη σου ἡ μοναχῆ εἰπέ μοι πόσα δίνεις;—»

Ἐρῶτε ἄνθρωποι μωροὶ θηρεύοντες χρυσίον.
Ζυγίζετε τὴν νύμφην σας ἔς τὴν πλάστιγγα
[τοῦ Κροίτου]
Τοὺς κρίκους τοὺς μεταλλικούς, καθ' ὅλον σας
(τὸν βίον).
Στίλβετε τῆς συζυγικῆς ἀπατηλῆς ἀλύσου!

Ἐσπέραν τινὰ ἔξωθεν πολυτελοῦς οἰκίας
Διέβαινον καὶ ἤκουσα χοροῦ ποδοκροτήσεις,
Καὶ καγχασμοῦς, καὶ γέλωτας, ὀργάνων συμ-
[φωνίας,
Καὶ ἄσματα ἔρωτικὰ, φωνῶν πολλῶν συγχύσεις.

Ἐξώ τῆς θύρας ἵστατο τῶν περιέργων πλῆθος.
«Τὶ τρέχῃ, ἠρώτησα, πρὸς τί ἡ τόση εὐθυ-
[μία;»
«—Γάμος, μοι λέγει γραιὸς τίς μὲ σοβαρὸν τὸ
(ᾄθος)
«Γίνεται γάμος, κ' ἔρωτᾷς; πολλὴ ἀνοησία.

Τοῦ ἡμεναίου σύντροφον τὸν ἔρωτα νομίτας
Εἰς τὴν οἰκίαν τὴν φαιδρὰν διηύθυνα τὸ βῆμα.
καὶ εἰς προαύλιον λαμπρὸν λαθραίως παρεισδύσας,
κλιμακα ταπητόστρωτων ἀνέβην παραχρῆμα.
Πολυτελεῖς τις αἴθουσα προσκεκλημένων βρίθει·
Ἐκεῖ γυναῖκες ἄδουσι καὶ νέοι μουσουργοῦσι...

Ἄλλὰ τὸν ἔρωτα ζητῶ τὸν ἔρωτα...—Εὐνήθη!
καὶ δὲν ἀκοῦς πλησίον σου τί μέταλλα ἠχοῦσι!

Εἰς παρακείμενον μικρὸν καὶ κρύβιον τι δῶμα,
ὁ πολυθρύλλητος γαμβρὸς ἀφίων πάντα λῆρον,
στήλας σωρεύει ἀργυρῶν, μελωδικῶν ταλλήρων,
καὶ μειδιῶν τὰ ἀριθμῆι μὲ ἀτενὲς τὸ ὄμμα.

Εἶναι ἡ προῖξ του... ὦ θεοί! ὁ ἔρωτος ποῦ φωλεύει;
Εἰς βράχους, ἢ εἰς σπήλαια; ἀπέθανεν; ἐτάφη;
—Μὴ φλυαρεῖτε ποιηταί! κανεὶς δὲν σᾶς πιστεῖει
Εἰς τῶν θνητῶν τὰ χρονικά ὁ ἔρωτος δὲν ἐγράφη.

—ἔρωτος— εἶναι αἰώνιος τοῦ κόσμου κωμωδία,
"Ὅλ" οἱ θνητοὶ τὸν φέρουσιν εἰς τὰ ψευδῆ των
[χείλην.

ἄλλὰ, μὴ, μὴ πιστεύετε, δὲν πάλαι ἡ καρδιά,
καὶ τὰ ἡνία τῆς ψυχῆς μόνη κρατεῖ ἡ ὕλη.
Κωνσ(πολις, 23 Αὐγούστου 1869. Δ.

ΠΑΝΔΙΑΣΙΑ.

Στατιστικά. — Κατὰ τοὺς μῆνας Αὐ-
γουστον καὶ Σεπτέμβριον τοῦ τρέχοντος ἔ-
τους ἀπωλέσθησαν ἐν ὄλῳ 384 πλοῖα·
τούτέστιν 164 ἀγγλικά, 49 γαλλικά, 23
γερμανικά, 22 νορβηγικά, 17 ἑλληνικά,
14 ἀμερικανικά, 13 ὀλλανδικά, 9 ἰταλικά,
8 σουηδικά, 7 δανικά, 6 ῥωσικά καὶ 44
διαφόρων σημαίων. Ἐκ τούτων 25 εἶναι
ἀτμόπλοια, 24 πειρατικά καὶ 15 ἀπωλέ-
σθησαν αὐτανδρα.

— Ἐκ προσφάτου τινὸς στατιστικῆς μαν-
θάνομεν ὅτι τὴν σιγιμὴν ταύτην εὐρίσκον-
ται ἐν Παρισίοις 4,730 ζαχαροπλαστεῖα
καὶ καφενεῖα ἐξ ὧν 20 ἰδίως κατασκευά-
ζουσι παγωτὰ καὶ γλυκύσματα διὰ τραπε-
ζας καὶ συναναστροφάς. Ἐκτὸς δὲ τούτων
ὑπάρχουσι 64 μουσικά καὶ ὠδινὰ καφενεῖα
(cafés chantants, cafés concerts). — Τὰ
καθ' ἑαυτὸ καφενεῖα ἐπασχολοῦσιν 8—10
χιλ. προσώπων, καὶ αἱ ὑποθέσεις των ἀνα-
βαίνουσι κατ' ἔτος μέχρις 120 ἑκατομμυ-
ρίων φράγκων! Σχεδὸν εἰς πάντα τὰ καφε-
νεῖα, ὁ μισθὸς τῶν ὑπηρετῶν πλησιόνοται
ὑπὸ τῶν φοιτητῶν τοῦ καφενεῖου διὰ τοῦ
λεγομένου pourboire, συνισταμένου εἰς 5—
10 λεπτά. Τὸ σύνολον τῶν pourboires

τούτων τῶν διδομένων εἰς τὰ 4,730 ἔτος 44 ἑκατομμυρίων φράγκων. Οἱ Παρί-
σιοι καταναλίσκουσι κατ' ἔτος 50 δισεκα-
τομμύρια λιτρῶν ἀερίφωτος κυκλοφοροῦν-
τος ἐν σιωλῆσι 500 χιλιομέτρων καὶ πα-
ραγομένου ὑπὸ 300 ἑκατομμυρίων χιλιο-
γράμμων γαιανθράκων. — Ὁ τόνος τῶν
γαιανθράκων ἀξίζει 8—10 φράγκα καὶ ἐ-
πομένως ἡ ἀξία τῶν 200 ἑκατομμυρίων τό-
νων γαιανθράκων τῶν καθ' ἕκαστον ἔτος
παραγομένων παρουσιάζει ποσὸν ΔΥΟ ΔΙΣΕΚ-
ΚΑΤΟΜΜΥΡΙΩΝ φράγκων κατ' ἔτος.

— Ἐχομεν ὑπ' ὄψιν περιέργων στατιστι-
κῆν τῶν τοῦ κεραυνοῦ ἀποτελεσμάτων.
Εἰς διάστημα 29 ἐτῶν ἀπὸ τοῦ 1835 —
1863 ἐν Γαλλίᾳ 2,238 ἄνθρωποι ἀπέθα-
νον προσβληθέντες ὑπὸ τοῦ κεραυνοῦ. Ὁ
μέγιστος ὄρος κατ' ἔτος ἦν 114, ὁ ἐλάχιστος
48. Ἐὰν ὁμοίως εἰς τοὺς νεκροὺς προσθέσω-
μεν καὶ τοὺς τραυματισθέντας ὁ ὀλικὸς ἀ-
ριθμὸς τῶν θυμάτων τοῦ κεραυνοῦ υπερβαί-
νει τὰς 6,700 καὶ ὁ μέσος ὄρος κατ' ἔτος
εἶναι 230. Περιέργων δ' εἶναι ὅτι ὁ κεραυ-
νὸς προσβάλλει πλείοτερον τὰς γυναῖκας·
οὕτως ἐπὶ 880 θυμάτων προσβληθέντων
ἀπὸ τοῦ 1854—1863, μόνον 233 εἶναι
ἄνδρες, αἱ δ' ἐπίλοιποι γυναῖκες. Ἐκ τῶν
6,714 κεραυνοπλήκτων, οἱ 4,700 περί-
που προσεβλήθησαν εὐρισκόμενοι ὑπὸ δέν-
δρα, ὅπερ δεικνύει ἀσφαλῶς τὸ ἐπικίνδυνον
τῆς προφυλάξεως ταύτης. Εἶναι δὲ περίερ-
γος ἡ ἀγάπη ἣν ἔχει ὁ κεραυνὸς πρὸς τινὰ
δένδρα· οὕτως ἐν Ἀγγλίᾳ ἐπὶ 28 παραδειγ-
μάτων δένδρων κεραυνοβοληθέντων, 9 ἦσαν
δρυς, 7 λευκαὶ, 4 σφένδαμοι, 3 ἰεαί, 2
καστανεαί, 1 καρύα, 1 λευκάκανθα, 1
πτελέα.

— Εἰς ὀλόκληρον τὸν κόσμον κατ' ἔτος
παράγονται 200 ἑκατομμύρια τόνων γαι-
ανθράκων. Πρὸς ἐξαγωγήν τούτων ἐργά-
ζονται εἰς τὰ διάφορα μέρη τοῦ κόσμου
700,000 ἐργάται ἐν τοῖς γαιανθρακωρυ-
χείοις. Οἱ γαιανθρακες οὗτοι μεταχειρίζον-
ται πρὸς φωτισμόν, πρὸς θέρμανσιν λεβή-
των, πρὸς ἐξαγωγήν ἐλαίων καὶ χρωμάτων·
ἐν μόνῃ τῇ Γαλλίᾳ κινουσι 22,516 μη-
χανὰς παριστώσας δύναμιν 617,820 ἵππων
ἀτμοῦ ἢ 1,833,670 ἵππων φορτηγῶν ἢ
ἀκόμη 12,975,690 ἀνθρώπων. Ἐν πολε-
μικῶν ἀτμόπλοιοι διὰ τὴν κατασκευὴν τῶν
μηχανῶν τοῦ ὁποῖου καταναλώθησαν 25—
30,000 τόνοι γαιανθράκων καταναλίσκει
βαδίζον 60—70 τόνους καθ' ἑκάστην. Διὰ
τὸν φωτισμόν τοῦ ἀερίφωτος, τὸ ὁποῖον
ἐξάγεται ἐκ γαιανθράκων, μόνον τὸ Λονδί-
νον ἔχει 48 καταστήματα ἐπασχολοῦντα
45,000 ἐργάτας καὶ ἔχονταπρόσοδον κατ'

ἔτος 44 ἑκατομμυρίων φράγκων. Οἱ Παρί-
σιοι καταναλίσκουσι κατ' ἔτος 50 δισεκα-
τομμύρια λιτρῶν ἀερίφωτος κυκλοφοροῦν-
τος ἐν σιωλῆσι 500 χιλιομέτρων καὶ πα-
ραγομένου ὑπὸ 300 ἑκατομμυρίων χιλιο-
γράμμων γαιανθράκων. — Ὁ τόνος τῶν
γαιανθράκων ἀξίζει 8—10 φράγκα καὶ ἐ-
πομένως ἡ ἀξία τῶν 200 ἑκατομμυρίων τό-
νων γαιανθράκων τῶν καθ' ἕκαστον ἔτος
παραγομένων παρουσιάζει ποσὸν ΔΥΟ ΔΙΣΕΚ-
ΚΑΤΟΜΜΥΡΙΩΝ φράγκων κατ' ἔτος.

Μουσικὸς καὶ θεατρικὸς κόσμος. — Ὁ
μελοποιὸς Ἐρρίκος Πετρίλλας ἔδωκε τὴν
παρελθούσαν ἐβδομάδα ἐν Ταυρίνῳ νέον με-
λόδραμα i promessi Sposi ἐπιγραφόμενον
ἔχον ὡς ὑπόθεσιν τὸ λαμπρὸν μυθιστόρημα
τοῦ Ἰταλοῦ Alessandro Manzoni. Ἐμμανῶς
ὑπὸ τοῦ κοινου ἐχειροκροτήθη τὸ νέον τοῦτο
μελόδραμα, πλέον δ' ἡ εἰκοσάκις προσε-
κλήθη ἐπὶ τῆς σκηνῆς ὁ γέρον μελοποιός.

— Ἐν τῷ θεάτρῳ Ἀπόλλων τῆς Βε-
νετίας παρεστάθη νέον μελόδραμα τοῦ με-
λοποιοῦ Malopieri ἐπιγραφόμενον Alberigo
da Romano. Ἡ ὑποδοχὴ τοῦ μελοδράματος
ἦν ἀρίστη, αἱ δ' ἐφημερίδες ἐξαιρούσιν αὐτό.

— Διὰ τὴν νέαν Ὀρέγα τῶν Παρισίων,
τὸ μεγαλοπρεπὲς τοῦτο θέατρον ὅπερ πι-
θανῶς θέλει ἀποπερατωθῆ τὸ προσεχὲς ἔαρ
ἐτοιμάζει ὁ Βέρδης νέον μελόδραμα Pa-
trie! τῆς ὑποθέσεως ληφθείσης ἐκ τοῦ ὁμο-
νόμου δράματος τοῦ Jules Sardou.

— Ἡ Ἑλληνικὴ δραματικὴ Ἐται-
ρία ἡ ὑπὸ τῶν ΚΚ. Π. Σούτσα καὶ Δ. Τα-
βουλάρη διευθυνομένη κάμνει μέγιστον κρὸ-
τον ἐν Κωνσταντινουπόλει. Αἱ παραστάσεις
αὐτῆς διδόμεναι καθ' ἑκάστην Δευτέραν καὶ
Παρασκευὴν ἐν τῷ θεάτρῳ Νουὺμ φοιτῶν-
ται ὑπὸ πλῆθος ἀπέριου, ἐν ᾧ διαλάμπει ἡ
ἀνωτέρα Ἑλληνικὴ τῆς Κωνσταντινουπό-
λεως κοινωμία. Μεταξὺ τῶν ἐπιτυχόντων
δραμάτων ἀναφέρονται τὸν Ταρτοῦφορ, τὸν
Ἐξηγηταβελόνην, τὴν Λουίζαν Μύλλερ,
τὸν Χαρτοπαίκτην καὶ ἐπ' ἐσχάτων τὴν
Μερόπην τοῦ Κ. Βερναρδάκη.

Δημόσια ἔργα. — Τὸ μετὰ τὸν ἰσθμὸν τοῦ
Σουεῦς μέγιστον τοῦ αἰώνος μας κολοσσιαῖον

κατόρθωμα, ἡ διάρρησις τῶν Ἀλπεων πρὸς κατασκευὴν σιδηροδρόμου ἐγγίζει εἰς τὸ τέλος αὐτοῦ. Δὲν υπολείπονται ἤδη ἢ 2,020 μέτρα ὅπως διατηρήσιν, ἐλπίζεται δ' ὅτι τὸ προσεχὲς θέρος ἡ ἐργασία θέλει περαιωθῆ.

— Πολὺς ἐν Εὐρώπῃ γίνεται λόγος περὶ κατασκευῆς σιδηροδρόμου ἐνοῦντος τὰς Ἀθήνας μὲ τὸν κόλπον τῆς Ἀρτης. Αἱ ὀλικαὶ τῆς ἐπιχειρήσεως δαπάναι ὑπελογίσθησαν εἰς 67 ἑκατομμύρια φράγκων.

— Ἡ Βουλὴ ἐψήφισε νομοσχέδιον δι' οὗ παραχωροῦνται ἔθνικαὶ γαῖαι παρὰ τὸ Στάδιον πρὸς ἀνέγερσιν τοῦ Ζαππείου οἰκοδομήματος πρὸς τέλεσιν τῶν Ὀλυμπίων. Ἡ ὀλικὴ τοῦ κτιρίου δαπάνη ὑπελογίσθη εἰς 700,000 δραχμάς. Θέλει δ' εἶσθαι περατωμένον ἐντὸς τριῶν ἐτῶν. Τὸ σχετικὸν Β. διάταγμα ἐξεδόθη καὶ μετὰ τὰς ἐφορτὰς τίθεται ὁ θεμέλιος τοῦ οἰκοδομήματος λίθος.

— Ὁ ἀρχιτέκτων Κ. Barlow κατεσκεύασεν ἐν Λονδίῳ νέαν ὑπόγειον διόδον ὑπὸ τὸν Τάμεσιν. Τὸ ἔργον ἔπερ μετὰ ἓνα μῆνα ἀποπερατοῦται ἐστοίχισεν ἐν συνόλῳ 400,000 φράγκων. Ἡ ἐσωτερικὴ διάμετρος τῆς διόδου εἶναι 2, ¹/₁₀.

* *

Φιλολογικὸς καὶ ἐπιστημονικὸς κόσμος. — Ὁ Κ. Keinson ἀοιδὸς ἐν τῷ θεάτρῳ Ορέγα τῶν Παρισίων παρουσίασεν εἰς τὴν ἑταιρίαν πρὸς ἐνθάρρυνσιν τῶν τεχνῶν σχεδίων τηλεγράφου ὅστις ἐκτυποῖ συνεπέα ὠραιοτάτης μηχανικῆς συσκευῆς. Ὁ εἰσηγητὴς τῆς ἐπιτροπῆς τῆς ὑπὸ τῆς ἑταιρίας ἐκλεχθείσης ἀποφαίνεται ὑπὲρ τοῦ σχεδίου καὶ προτείνει ὅπως εἰσαχθῆ ὅσον τάχιστα διότι καὶ εὐωνος εἶναι καὶ εὐχρηστότατος.

— Κατὰ νέας παρατηρήσεις τοῦ Γάλλου ἱατροῦ Combe τὸ κρεώζωτον ἱατρεῦει, ἔνδεκα φορὰς ἐπὶ δώδεκα τὸν ευφοειδῆ πυρετὸν, τοῦ ὁποῦ ἡ αἰτία λέγει ὅτι εἶναι μικροσκοπικὰ ζῴρια.

— Πρὸ τινος ἐφήρμεσαν ἐν Γαλλίᾳ τὴν διὰ πετρελαίου θέρμασιν τῶν λεβήτων τῶν ἀτμαμαζῶν. Ὁ Κ. Henri Saint-Claire Deville ποιήσας νέα πειράματα ἀνεκοίνωσεν εἰς τὴν Γαλλικὴν ἐπὶ τῶν ἐπιστημῶν ἀκαδημίαν τὸ ἀποτέλεσμα τῶν ἐργασιῶν

του ὅπερ εἶναι λίαν εὐάρεστον. 3—5 χιλιόγραμμα πετρελαίου ἀρκοῦσι διὰ χιλίων μέτρων ἀπόστασιν.

— Εἴχομεν ἀναφέρει πέρυσι τὸν δι' ἠλεκτρικοῦ φωτὸς φωτισμὸν τῶν πλοίων. Τὸ αὐστριακὸν θαλαμηγὸν Greif, οὗ ἐπέβαινεν ὁ Αὐτοκράτωρ τῆς Αὐστρίας ὅτε διέβη ἐκ Πειραιῶς, ἐφήρμωσε τὸν φωτισμὸν τοῦτον λίαν ἐπιτυχῶς. Ἦδη δ' ἐφηρμόσθη ὁ φωτισμὸς οὗτος καὶ εἰς τὸ νέον Γαλλικὸν θαλαμηγὸν Χελιδῶν.

— Τῷ 1874 παγκόσμιος ἐκθεσις θέλει γίνε ἐν Νέα Ὑόρκη. Τὴν ἐπιχείρησιν ταύτην ἀνέλαβον ἰδιῶται, οἵτινες συστάσαν ἑταιρίαν μὲ κεφάλαιον 2,000,000 δολλάρων διηρημένων εἰς 20,000 μετοχάς.

ΠΑΡΟΡΑΜΑΤΑ

τῆς ἐκθέσεως περὶ διαττόγων ἀστέρων.

Σελ. 260 στηλ. 2 στιχ. 10, μετὰ τὴν λέξιν πλανητῶν πρόσθεσι τῶν δορυφόρων.

Σελ. 261 στηλ. 1 στιχ. 2 μετὰ τὴν λέξιν ἀερολίθους πρόσθεσι ἀστέρας.

Σελ. 262 στιχ. 10 κάτωθεν ἀντὶ παρουσιάζονται γράφε παρουσιάζοντας.

Σελ. 263 στηλ. 1 στιχ. 24 κάτωθεν ἀντὶ 1853 γράφε 1833.

Αὐτόθι στιχ. 4 κάτωθεν ἀντὶ ἡ Γῆ αὕτη γράφε ἡ Γῆ. σελ. 260 στηλ. 4 στιχ. 9 κάτωθεν ἀντὶ πράγματι καὶ γράφε πραγματικά.

Σελ. 264 στηλ. 2 στιχ. 24 ἀντὶ ἐκ τῶν πολλῶν γράφε πολλῶν ἐκ τῶν.

Αὐτόθι στιχ. 16 κάτωθεν ἀντὶ ἐπὶ τοῦ γράφε ἀπὸ τοῦ. Σελ. 265 στιχ. 19 ἀντὶ 223 γράφε 213.

Καὶ ἄλλα δὲ πολλὰ σφάλματα, μάλιστα περὶ τὴν στίξιν, παρεισέφρυσαν ἐν τῷ ἄρθρῳ τούτῳ, ἕνεκα τοῦ κατεσπευσμένου τῆς διορθώσεως.